

Revistă de educație lingvistică și dialog intercultural în spațiul transfrontalier

LIMBA NOASTRĂ

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
Facultatea Transfrontalieră
Centrul lingvistic „Limba noastră”

GALATI UNIVERSITY PRESS

- *Limba noastră* -

*Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
Facultatea Transfrontalieră
Centrul lingvistic „Limba noastră”*

Editori-șefi

Gina NECULA, conf. univ. dr.

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Georgiana CIOBOTARU, conf. univ. dr.

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Membri comitet editorial

Ludmila BRANIȘTE, conf. univ. dr.

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Delia OPREA, lect. univ. dr.

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Mihaela IFRIM, lect. univ. dr.

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Alexandra TOMA, lect. univ. dr.

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Daniela LUPAȘCU, asist. univ.

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Referent științific

Steluța STAN, conf. univ. dr.

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

EDITURA

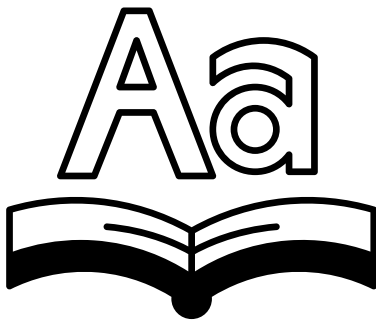
Galati University Press © gup@ugal.ro

CONTACT

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

gina.necula@ugal.ro

georgiana.ciobotaru@ugal.ro

NOASTRĂ

ANUL IX, nr. 1/2, 2023

ISSN 2393 - 3003; ISSN-L 2393 - 3003

CUPRINS

- I. COMUNICARE, MULTICULTURALITATE, MULTILINGVISM.....4**
- II. LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ. PERSPECTIVE DIDACTICE.....44**
- III. ELEMENTE CULTURALE ÎN U.T.A GĂGĂUZIA.....71**

I.

**COMUNICARE,
MULTICULTURALITATE,
MULTILINGVISM**

COMUNICAREA POLITICILOR PRIVIND DREPTUL LA EDUCAȚIE ÎN ORGANIZAȚIILE ȘCOLARE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Delia-Andreea OPREA, conf. univ. dr. Facultatea Transfrontalieră,
Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, România
Irina Stropșa (căs. Roșca), masterand *Comunicare instituțională*,
Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați

Comunicarea politicilor educaționale în instituțiile de învățământ joacă un rol crucial în asigurarea unui mediu propice învățării și dezvoltării studenților. Ea implică interacțiuni și schimburi de informații între diferite părți implicate în procesul educațional, cum ar fi elevii, cadrele didactice, personalul administrativ și părinții.

Comunicarea are un rol important în procesul muncii întrucât sistemele sociotehnice necesită existența unor fluxuri de informații pentru a funcționa în ansamblu. Lucrul într-un cadru organizațional necesită coordonarea eforturilor tuturor părților pentru a obține un rezultat specific. Managerii informează angajații despre decizii, controlează execuția angajaților, iar deciziile se bazează pe fluxul de informații. Comunicarea este un flux critic care permite performanța organizațională. Eficiența organizațională se bazează pe specializarea funcțiilor la nivel de departament sau individual și pe complementaritatea acestor funcții. Schimbul de informații între sectoare este una dintre trăsăturile fundamentale ale activității organizaționale, ca și schimbul între indivizi, între organizații și mediul lor socio-economic. Comunicarea este atât interpersonală, cât și internă și externă pentru oamenii și organizațiile asociate funcțional cu activitățile organizației, cum ar fi furnizorii, clienții și publicul larg. Fiecare dintre nivelurile menționate mai sus au grade diferite de complexitate și vin cu limitări care se referă la structura organizației, rolurile organizaționale și normele specifice.

1. Educația incluzivă, educația interculturală și învățarea pe tot parcursul vieții

Studiile internaționale despre dezvoltarea lumii arată că în ultimele decenii s-au înregistrat progrese remarcabile în protejarea și aplicarea drepturilor copiilor, în special a dreptului la educație. O altă abordare comună este asigurarea accesului la educație pentru toți copiii, ca mijloc de realizare a altor drepturi fundamentale ale omului și de modelare a dezvoltării viitoare a umanității.¹

---

¹ <https://inclusive-solutions.com>

Acest acord a fost tradus în acțiuni concrete care inițiază un proces de anvergură ce va ajuta la aducerea a milioane de copii respinși și excluși anterior în medii educaționale. Conceptul de educație incluzivă răspunde abordării tradiționale și învechite de excludere a anumitor categorii de copii din școlile de masă din cauza dizabilităților, dificultăților sau problemelor de învățare, vulnerabilităților familiei sau altor motive apărute. Conceptul de incluziune își are rădăcinile în “Declarația Universală a Drepturilor Omului” (ONU, 1948), care a recunoscut că “toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și drepturi”. Această afirmație inspiră ideea că incluziunea înseamnă acceptarea tuturor oamenilor, indiferent de diferențele lor. Nu este vorba despre modul în care o persoană merge, vorbește sau se comportă, ci despre cine este și de ce este capabil. Ulterior, acest concept a fost perfecționat, consolidat și au fost adăugate diverse nuanțe semantice. Organizații internaționale renumite precum UNESCO, UNICEF și Banca Mondială și-au anunțat viziunea asupra EI și conceptele derivate din aceasta.

În context național moldovenesc, educația incluzivă a fost definită pentru prima dată în “Programul de Dezvoltare a Educației Incluzive din Moldova 2011-2020”, care afirmă că “EI este o abordare și un proces continuu de dezvoltare a politicilor și practicilor educaționale menite să creeze oportunități și să asigure egalitatea, oportunități pentru indivizii excluși/marginalizați de a beneficia de dreptul uman de bază la dezvoltare și educație în condiții de diversitate umană”.²

Potrivit programului, educația incluzivă răspunde diversității copiilor și nevoilor lor ulterioare și își propune să ofere o educație de calitate pentru toți într-un context integrat și un mediu de învățare comun.

Măsurile pentru asigurarea unei “educații de calitate și incluzive pentru toți copiii” din Republica Moldova vizează:

- stabilirea și evaluarea copiilor cu dificultăți în dezvoltare pentru a le asigura un mediu prietenos conform vârstei;
- oferirea de posibilități egale tuturor copiii care frecventează instituțiile de învățământ general;
- furnizarea de servicii de sprijin pentru integrarea “socială și educațională a copiilor cu CES”;
- elaborarea metodelor eficiente de învățare și predarea centrată pe copil; asigurarea unui mediu favorabil, sigur și sănătos;

---

² Monitorul Oficial nr. 114-116 din 15 iulie 2011, art. 589

- instruirea corpului didactic pentru a lucra într-o varietate de medii de învățare prin punerea accentului pe potențialul și punctele forte ale fiecărui copil și evaluarea progresului fiecărui copil individual.

Pentru a se asigura că toți copiii au dreptul la o instruire calitativă, la nivel de republică a fost creat CRAP (Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică) iar la nivel de raion a fost înființat SAP (Serviciul Raional de Asistență Psihopedagogică). La nivel organizatoric, fiecare unitate școlară are propriul său comitet multidisciplinar intrașcolar, care este responsabil pentru evaluarea inițială și trimiterea către CRAP a listei elevilor care vor beneficia de servicii psihopedagogice.

Educația interculturală este o formă de educație care permite adaptarea optimă la diversitatea culturală, cu accent pe îmbrățișarea mai multor valori culturale, al cărui scop principal este “pregătirea persoanelor pentru a percepe, accepta, respecta și a experimenta alteritatea. A face educație interculturală presupune ca însuși procesul educațional să se realizeze într-un mediu interacțional, prin punerea alături sau față în față a purtătorilor unor expresii culturale diferite.”³

În conformitate cu orientarea UNESCO, principiile care ghidează abordarea interculturală a educației și mijloacele de aplicare a acestora sunt multiple. Obiectivul principal al educației interculturale este respectarea identității culturale a elevilor furnizând tuturor o educație de calitate adaptată și adecvată din punct de vedere cultural. Pentru a realiza principiului sus-numit se prevede:

- folosirea de programe de studiu și materiale didactice care să fie îndreptate spre aptitudinile și experiența elevilor, de sistemul de valori și aspirațiile lor sociale, economice și culturale specifice, să susțină respectarea identității culturale și a limbii acestora;
- elaborarea mostrelor didactice conform normelor culturale;
- formarea cadrelor didactice;
- implicarea tuturor actorilor educaționali (comunitate locală sau familie) în luarea deciziilor și integrarea programelor educaționale întru stabilirea unei interacțiuni adecvate între școală ca centru de activități sociale și comunitatea locală în procesul educativ.

---

³ Cucuș, 2014, 534

Următorul principiu al educației interculturale se referă la oferirea fiecărui elev de competențe culturale de care va avea nevoie pentru participarea activă la viața societății. Principiul respectiv poate fi înlăptuit prin:

- asigurarea posibilităților egale și corecte în materie de educație, prin acordarea șansei de a primi cunoștințe în domeniul istoriei, tradițiilor, limbii și culturii minorităților, care va duce la eliminarea prejudecăților grupurilor cultural distincte;

- formarea inițială adecvată a cadrelor didactice și formarea profesională continuă asigură o bună înțelegere a educației interculturale și angajamentului acesteia față de implementarea efectivă a principiilor sale în procesul educațional, care ajută în lupta contra rasismului;

- promovarea unor metode adecvate de învățare care să ajute elevul să participe activ la procesul educațional, integrând metode de învățare formale și non-formale, tradiționale și moderne, lucru în echipă întru elaborarea proiectelor.

Ultimul principiu se referă la importanța educației interculturale în transmiterea de cunoștințe, atitudini și comportamente culturale care să contribuie la înțelegerea, respectul reciproc și solidaritatea dintre indivizi, grupuri etnice, sociale, culturale, religioase și între națiuni. Mijloacele de realizare care contribuie la înlăptuirea acestor principii sunt:

- elaborarea de programe de învățământ care ar duce la identificarea și sprijinirea diversității culturale, înțelegerea valorii pozitive a diversității culturale și a patrimoniului cultural, conștientizarea necesității luptei contra rasismului și a discriminării, a acceptării și respectării tuturor popoarelor, a culturii, civilizației și valorilor acestora;

- dezvoltarea de competențe sociale care să încurajeze participarea socială activă la gestiunea școlilor;

- folosirea modalităților de studii potrivite care să permită organizarea procesului educațional într-un context egalitar; cumularea de competențe care să asigure o comunicare și cooperare trecând peste obstacolele culturale prin contacte directe și schimburi de elevi, studenți și profesori din diferite țări, implicarea instituțiilor de învățământ și a elevilor din țară în partenerite cu alte țări și elevi pentru realizarea proiectelor comune;

- învățarea de limbi străine;

- dobândirea de competențe de comunicare interculturală;

- formarea inițială conform cerințelor și perfecționarea continuă a corpului didactic care să vizeze conștientizarea valorilor pozitive a diversității culturale, cunoașterea istoriei civilizațiilor care va duce la o mai bună înțelegere a culturilor acestora.⁴

Educația interculturală constituie o resursă fundamentală pentru dezvoltarea consecventă și durabilă a tuturor personalităților, asigură acceptarea și respectul față de diferențele culturale și favorizează atitudini și comportamente multiculturale și interculturale. Poate fi promovată în contexte sociale prin identificarea, dezvăluirea și exploatarea activă a acesteia, diversificarea culturală.

Cadrul conceptual al învățării pe tot parcursul vieții a fost stabilit de Faure în 1972 prin cunoscuta sintagma “A învăța să fii”. Conform teoriei acestuia “numai educația pe tot parcursul vieții poate produce genul de om complet pentru care este mai importantă creșterea decât ruperea în bucăți individuale. Noi ar trebui nu să obținem asiduu cunoștințe odată pentru totdeauna, dar să învățăm cum să construim un corp de cunoștințe în continuă evoluție pe tot parcursul vieții”.⁵

Omul cât trăiește învață, prima fază fiind educația timpurie, cea de a doua învățământul preuniversitar, al treilea învățământul superior, desigur a patra fază se referă al educația adulților și dezvoltarea profesională. Instruirea pe perioada vieții are loc în medii de învățare formale, informale și non-formale. Învățarea în context formal este o învățare organizată și structurată, bazată pe un design didactic clar. Acesta are scopuri, durată, resurse, și face referință la voința celui care studiază și se termină cu recunoașterea capacităților și aptitudinilor dobândite. Învățarea într-un cadru informal este înțeleasă ca însemnând învățarea holistică pe parcursul evenimentelor planificate cu scopuri de învățare care nu se conduce după un curriculum clar și care diferă ca timp. Acest tip de învățare se bazează pe intenția cursantului și nu certifică automat cunoștințele sau abilitățile dobândite. Învățarea în medii informale este rezultatul activităților cotidiene legate de muncă, familie și petrecere a timpului liber și nu este organizată sau structurată în termeni de obiective de învățare, durată și suport. Acest tip de învățare nu depinde de intențiile cursantului. De asemenea, cunoștințele și abilitățile dobândite nu sunt certificate automat.

Învățarea pe tot parcursul vieții îmbracă mai multe forme, atât în cadrul sistemelor tradiționale de educație, cât și în afara acestuia. Punctul forte al programelor de învățare pe tot

---

⁴ Moș, 2017, 12-21

⁵ Streatfield, 2009, 134-141

parcursul vieții este de a pune accentul pe responsabilitatea individuală care stă în centrul procesului de învățare. Acest lucru se referă și la educația informală, care este văzută ca o metodă de formare în unele programe europene de învățare pe perioada întregii vieți. În plus, cele trei noțiuni de formal, informal și non-formal se întregesc una pe cealaltă în cadrul unui program de-a lungul întregii vieți. Adică, acolo unde instruirea formală și cea non-formală are loc în școli, colegii și universități, cea informală reprezintă influențe neforțate sau lipsite de organizare din mediu, familie, prietenii, mass-media etc. asupra persoanei. Educația non-formală vine să individualizeze și să dezvolte abilitățile, competențele, cunoștințele fiecăruia în afara programului școlar, societății, serviciului sau casei, ținând cont de necesitățile individuale a persoanei. Învățarea pe tot parcursul vieții se concentrează pe formarea și dezvoltarea competențelor cheie și a competențelor specifice aparținând unor discipline, calificări și specialități specifice. Competențele cheie sunt seturile multifuncționale și transferabile de cunoștințe, abilități și atitudini de care toți oamenii au nevoie pentru împlinirea și creșterea personală, integrarea socială și căutarea unui loc de muncă. Acestea trebuie cultivate până la sfârșitul învățământului obligatoriu și să servească drept bază pentru învățarea pe tot parcursul vieții.

În literatura de specialitate se pot găsi opt domenii ale Competențelor cheie:

1) Comunicarea în limba maternă. Acest domeniu se referă la capacitatea de a exprima și interpreta gânduri, sentimente și fapte atât oral, cât și în scris. Există trei competențe care se dezvoltă: ascultarea, vorbirea, citirea și scrierea. Toate acestea se află într-o gamă completă de contexte sociale și culturale.

2) Comunicarea în limbi străine. Comunicarea într-o limbă străină are aceleași aspecte ca și comunicarea în limba maternă. Comunicarea într-o limbă străină se bazează pe capacitatea de a înțelege, exprima și interpreta corect ideile, sentimentele și faptele, atât oral cât și în scris (a asculta, a vorbi, a citi și a scrie). În funcție de dorințele și nevoile individului, acesta este adaptat la diverse situații sociale precum locul de muncă, acasă, educație și formare.

3) Competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologie. Aceasta se referă la abilitatea de a aduna, scădea, înmulți și împărți mental sau în scris pentru soluționarea diferitor situații de zi cu zi. În prim plan se accentuează procesul în sine, mai degrabă decât rezultatul obținut, activitatea, mai degrabă decât cunoștințele. Competența științifică scoate în evidență dorința de a folosi abilitățile și metodele de a explica lumea naturală. Cunoștințele obținute în tehnologie fac apel la înțelegerea și aplicarea abilităților și căilor care au capacitatea de schimbare a mediului natural în dependență de necesitățile și voința oamenilor.

4) Competențe digitale. Aceste abilități sunt legate de gândirea logică și critică, abilități de management al informațiilor de înaltă calitate și abilități puternice de comunicare. La un nivel de bază, competențele TIC se referă la utilizarea tehnologiilor multimedia pentru primirea, evaluarea, stocarea, crearea, prezentarea și schimbul de informații și comunicarea și participarea la rețele prin Internet;

5) “A învăța să înveți”. Aceasta include capacitatea de a coordona și controla propria învățare, atât individual, cât și în grup. Este vorba despre gestionarea adecvată a timpului, rezolvarea problemelor, dobândirea, procesarea, evaluarea și asimilarea de noi cunoștințe, menținerea și aplicarea de noi cunoștințe și abilități într-o varietate de situații. În general, „a învăța să înveți” contribuie foarte mult la avansarea în carieră;

6) Competențe sociale și civice. Abilitățile colective înglobează formele de comportament în întregime pe care o persoană trebuie să le stăpânească pentru a putea participa în mod productiv și activ la viața societății și pentru a rezolva neînțelegerile atunci când este necesar.

7) Spirit de inițiativă și antreprenariat. Antreprenariatul are atât componente active, cât și pasive, incluzând atât capacitatea de a efectua schimbări, cât și capacitatea de a dobândi, susține și acomoda la inovațiile generate de factori din exterior. Antreprenariatul se referă la luarea în serios a responsabilităților pentru faptele făcute, pozitive sau negative, sporirea unei viziuni potrivite, identificarea și atingerea scopurilor și dezvoltarea impulsului de a reuși.

8) Conștientizarea culturală și expresia artistică. Expresia culturală implică înțelegerea însemnătatea expunerii ideilor, experiențelor și emoțiilor într-o modalitate creativă prin diverse medii, precum muzica, expresia fizică, literatura și artele vizuale.

Programul de învățare pe tot parcursul vieții a reunit ideile Comisiei Europene într-un tot întreg. Acesta este format din patru subprograme: Comenius (pentru învățământul preuniversitar), Erasmus (pentru învățământul superior), Leonardo da Vinci (pentru educație și formare profesională) și Grundtvig (pentru educația adulților). Datorită acestor programe oamenii de diferite vârste au posibilitatea să își facă studiile în orice parte a Europei.

Educația non-formală, după cum sugerează și numele, nu are loc în cadrul formal sau în incinta școlii, colegiilor sau a altor programe educaționale. Aceasta este flexibilă, dar urmează un set de obiective de învățare care îi motivează și îi obligă pe cursanți. În plus, aceștia sunt implicați direct și activ în procesul de educație non-formală. În funcție de caracteristicile unei anumite țări, acestea pot include planuri de instruire care ajută la educarea maturilor, instruirea esențială a celor care părăsesc instituțiile de învățământ și care favorizează și perfecționarea competențelor necesare la locul de muncă și a culturii generale.

Recunoașterea rezultatelor învățării informale și non-formale este o prioritate pe agenda de politici pentru toate țările, fie în curs de dezvoltare sau a celor care deja au atins culmile dezvoltării. Învățarea are loc de obicei în medii formale, dar majoritatea învățării are loc informal. Cunoștințele, abilitățile și competențele specifice locului de muncă dobândite în acest mod în prezent nu permit angajarea pe piața muncii din cauza lipsei opțiunilor de certificare. Recunoașterea și validarea rezultatelor învățării informale și non-formale este deosebit de importantă pentru angajarea persoanelor care sunt dezavantajate din punct de vedere socio-economic, care au nevoi speciale de educație sau care nu au calificări adecvate. Validarea efectelor învățării informale și non-formale poate contribui, de asemenea, la o mai bună funcționare a pieței muncii și la creșterea economică, precum și a competitivității.

Dezvoltarea sistemelor de autentificare a scorului învățării obținut în medii informale și non-formale încurajează oamenii să obțină validarea cunoștințelor, abilităților și competențelor învățate în afara educației și formării formale, inclusiv experienței mobile. Aceasta oferă posibilitatea persoanelor de a demonstra o calificare completă, aplicarea rezultatelor în cariera lor și continuarea învățării pe tot parcursul vieții.

2. Tipuri de documente oficiale privind politicile în educație

Există o serie de documente oficiale care sunt relevante în ceea ce privește politicile în educație. Acestea variază în funcție de țară și de sistemul educațional specific, iată câteva tipuri comune de documente care pot exista în acest domeniu:

- 1. Legi și reglementări.* Acestea sunt documente juridice emise de guvernele sau de autoritățile responsabile pentru educație și stabilesc cadrul legal pentru politicile și practicile educaționale. Ele pot include legi privind dreptul la educație, structura și organizarea sistemului educațional, norme de evaluare și examinare, legislația privind egalitatea de șanse în educație etc.
- 2. Politici și strategii naționale în educație.* Aceste documente sunt elaborate la nivel național și definesc direcțiile și obiectivele generale ale politicii educaționale. Ele pot acoperi aspecte precum calitatea educației, accesul la educație, formarea și dezvoltarea cadrelor didactice, dezvoltarea curriculumului, integrarea tehnologiei în educație etc.
- 3. Planuri de acțiune sau strategii regionale.* Aceste documente sunt elaborate la nivel regional sau local și pot aborda aspecte specifice ale educației într-o anumită regiune sau comunitate. Ele pot fi legate de nevoile specifice ale studenților, dezvoltarea infrastructurii școlare, programelor de incluziune sau reducerea decalajelor educaționale între regiuni.
- 4. Standarde și orientări curriculare.* Aceste documente stabilesc așteptările și cerințele

curriculare pentru diferite nivele de învățământ și materii. Ele pot defini competențe și obiective educaționale, metode de evaluare, structura și conținutul programelor școlare.

5. *Ghiduri pentru formare și dezvoltare profesională a cadrelor didactice.* Aceste documente furnizează orientări și resurse pentru formarea și dezvoltarea cadrelor didactice. Ele pot acoperi metode de predare, evaluare și monitorizare a performanțelor, dezvoltarea abilităților de gestionare a clasei, incluziunea elevilor cu nevoi speciale etc.

6. *Rapoarte și studii de cercetare.* Acestea pot fi documente oficiale sau neoficiale care sintetizează rezultatele cercetărilor în domeniul educației. Ele pot furniza informații despre tendințe, bune practici, rezultatele evaluărilor naționale sau internaționale, evaluarea politicilor și altele.

Ministerul Educației și Cercetării din Republica Moldova pune la dispoziția tuturor actorilor din educație un document oficial care include listele actelor necesare pentru monitorizarea procesului educațional, și anume “*Nomenclatorul tipurilor de documentație școlară și rapoarte în învățământul general*”. În acest nomenclator, sunt enumerate toate tipurile de documente școlare și rapoarte de serviciu care trebuie păstrate și completate de personalul didactic și administrativ al instituțiilor de învățământ general. Nomenclatorul se elaborează în conformitate cu respectarea prevederilor cadrelor normative și de reglementare aplicabile în concordanță cu îndatoririle profesionale ale cadrelor didactice și ale personalului și corpului managerial al instituției de învățământ; uniformizarea documentației școlare și a cerințelor de raportare în învățământul general, precum și sistematizarea sistemului de raportare în învățământul general. Acest document este orientat către corpul didactic și managerial din învățământ și instituțiile care dețin funcții de supraveghere și inspecție în sistemul de învățământ: OLSDI, SAP, organizațiile de susținere ale MECC: ANCE, IȘN, CRAP. Noțiunile menționate mai sus au anumite semnificații:

- *Documentele ce țin de activitatea unității școlare*
- *Diferite tipuri de Rapoarte (Raportare tradițională, Raportare electronică, termeni)*
- *Frecvența raportării*
- *Nota informativă*
- *Portofoliul profesorului/ Portofoliul dirigintelui/Portofoliul clasei*
- *Portofoliul de atestare*
- *Portofoliul Comisiilor metodice*

Pentru realizarea demersului educațional la disciplina școlară profesorul la clasă trebuie să fie în posesia următoarelor documente:

- 1) Curricula disciplinare și opționale;

- 2) Reperete metodologice de organizare a procesului educațional la disciplina de studiu (pentru anul școlar curent) aprobate de MECC.

Cadrul didactic trebuie să elaboreze și să păstreze în Portofoliul profesorului următoarele documente:

- 1) Proiectarea didactică de lungă durată (aprobată de către directorul instituției pentru anul curent de studii, Curricule adaptate sau modificate, Planuri educaționale individualizate (PEI) după caz;
- 2) Proiectarea didactică pe unități de învățare;
- 3) Proiectări didactice ale activităților extrașcolare desfășurate conform Planului anual de activitate al instituției;
- 4) Instrumente de evaluare aplicate în evaluările sumative/ semestriale/ teze semestriale la clasă (matricea de specificație, conținutul probei de evaluare, baremul de corectare, schema de convertire a punctajului în note). Instrumentele de evaluare pentru disciplinele școlare cu un număr mai mare de 4 ore săptămânal se elaborează doar pentru evaluările semestriale”.⁶

3. Comunicarea politicilor educaționale în interiorul organizațiilor școlare

Comunicarea politicilor educaționale în interiorul organizațiilor școlare este esențială pentru a asigura o implementare eficientă și coerentă a acestora. Este important ca toate părțile implicate - de la conducerea școlii, personalul didactic, până la părinți și elevi - să fie informate și să înțeleagă politicile educaționale în vigoare. Iată câteva aspecte-cheie în ceea ce privește comunicarea politicilor educaționale:

Transparența. Este crucial ca școala să fie transparentă în ceea ce privește politica educațională. Toate politicile ar trebui să fie clar formulate și documentate, astfel încât toți membrii organizației școlare să le poată accesa și înțelege. Documentele relevante, cum ar fi planurile de învățământ, regulamentele și directivele, ar trebui să fie disponibile pentru toți cei interesați.

Comunicare frecventă și deschisă. Comunicarea regulată între conducerea școlii, personalul didactic, părinți și elevi este esențială pentru a transmite politici și a răspunde la întrebări și preocupări. Reuniunile periodice, atât în format individual, cât și în format de grup, pot fi folosite pentru a discuta politicile și pentru a oferi clarificări.

---

⁶ mecc.gov.md

Canale de comunicare multiple. Organizațiile școlare ar trebui să utilizeze o varietate de canale de comunicare pentru a asigura că mesajele ajung la toți destinatarii. Acestea pot include e-mailuri, buletine informative, site-uri web ale școlii, platforme de comunicare online și rețele sociale. Este important să se asigure că toți cei implicați au acces la informații relevante.

Formare și instruire. Personalul școlar ar trebui să primească formare și instruire adecvată cu privire la politica educațională înainte de a o comunica către ceilalți. Aceasta asigură o înțelegere clară a politicii și abilități de comunicare eficiente pentru a transmite informațiile esențiale.

Feedback și implicare. O componentă importantă a comunicării politicii educaționale este crearea unui cadru pentru primirea feedback-ului și implicarea tuturor părților interesate. Părinții și elevii ar trebui să aibă oportunități de a-și exprima părerile și preocupările cu privire la politica școlară și să fie implicați în procesul decizional, acolo unde este posibil.

Evaluarea și ajustarea. Comunicarea politicilor educaționale ar trebui să fie un proces continuu și flexibil. Este important ca organizațiile școlare să evalueze eficacitatea comunicării și să fie deschise la ajustări și îmbunătățiri în funcție de nevoile și feedback-ul primit.

Prin comunicarea eficientă a politicilor educaționale, organizațiile școlare din Republica Moldova vor construi încredere și angajament în rândul tuturor părților implicate, ceea ce va contribui la succesul implementării politicilor educaționale și la îmbunătățirea calității educației.

Conform organigramei oricărei instituții, managerul este cel care comunică despre politicile educaționale corpului administrativ, din care fac parte: directorii adjuncți pentru instruire/educație și directorul adjunct pentru gospodărie.

Responsabilitățile directorului (la nivel de liceu, de exemplu) sunt:

- realizarea conducerii operative, administrarea lucrărilor de secretariat și a evidenței contabile;
- organizarea și dirijeazarea procesul educațional în instituție;
- asigurarea respectării legislației în domeniu;
- încheierea tranzacțiilor în numele instituției;
- angajarea și eliberarea angajaților;
- dirijarea activităților echipei manageriale;
- dirijarea activității CP;
- stabilirea contractelor de colaborare;

- dirijarea perfecționării continue a instituției, optimizarea serviciilor educaționale oferite;

- monitorizarea îndeplinirii deciziilor;
- administrarea și gestionarea fondurilor fixe.

Directorul aduce la cunoștința administrației toate regulamentele, dispozițiile și ordinele care sunt plasate pe site-ul Ministerului Educației și Cercetării al Republicii Moldova sau a Direcției Generale Educație, Tineret și Sport al municipiului Chișinău. Toate acestea realizându-se atât pe cale scrisă cât și orală. La rândul lor directorii adjuncți au sarcina de desiminare a informației primite. Obligațiile directorilor adjuncți sunt:

- monitorizarea frecvenței și reușitei elevilor;
- organizarea și monitorizarea desfășurării tezele și examenele, testele, olimpiadele la disciplini;
- dirijarea activităților metodice;
- monitorizarea procesului de atestare a cadrelor didactice;
- organizarea ședințele pentru consiliile profesionale, ședințele cu șefii comisiilor metodice;
- verificarea orelor opționale, consultațiilor;
- analizarea rezultatelor calitative și cantitative a reușitei și frecvenței elevilor;
- evaluarea activității cadrelor didactice după parametrii cunoscuți;
- tarifierea profesorilor ;
- asistarea la lecții (nu mai puțin de 6 ori pe săptămână);
- stabilirea obiectivele, formelor metodice de evaluare ale procesului educațional;
- Efectuarea analizei pedagogice în urma controalelor;
- patronarea ariilor curriculare la toate disciplinele cl. I-XII, întocmirea orarul tezelor, examenelor, consultațiilor, lecțiilor, responsabil de perfecționarea cadrelor didactice;
- efectuarea serviciul în Liceu.

Pentru o comunicare mai eficientă a politicilor educaționale este format așa numitul Consiliul mic, din care face parte administrația liceului și șefii comisiilor metodice. În liceu activează cinci comisii metodice: Clase primare, Științe reale, Științe umanistice, Tehnologie, Psihologie, Arte și Sport, Consiliere și Dezvoltare Personală. Comunicarea se realizează prin organizarea ședințelor în format fizic sau online.

Atribuțiile Comisiilor metodice sunt:

- monitorizarea activității metodice și științifice a cadrelor didactice;
- examinarea și aprobarea proiectărilor de perspectivă;

- supravegherea îndeplinirii curriculei și realizarea obiectivelor educaționale;
- promovarea noile tehnologii educaționale;
- proiectarea instruirii individuale și diferențiate;
- promovarea experienței avansate;
- monitorizarea activității extradidactice.

Șefii comisiilor metodice la rândul lor organizează ședințele comisiilor metodice pentru aducerea la cunoștința cadrelor didactice din subordine, informația livrată de către administrația instituției. Aceștea au o serie de atribuții:

- coordonează aplicarea la nivel de instituție a documentelor curriculare modernizate (curriculumul național și curriculumul opțional);
- acordă consultanță (în problemele noii generații de curriculum, adoptat în 2019) pentru cadrele didactice de la Comisia metodică;
- coordonează discutarea în cadrul ședințelor Comisiilor metodice și propune spre aprobare proiectele de lungă durată ale cadrelor didactice;
- monitorizează implementarea de către cadrele didactice a proiectării didactice de lungă durată, a gradului de realizare a competențelor specifice disciplinei;
- acordă consultanță în elaborarea proiectelor didactice zilnice ale cadrelor didactice din subordine;
- asistă la activitățile curriculare/ extracurriculare ale cadrelor didactice;
- elaborează și propune spre analiză Administrației Liceului rapoarte tematice referitoare la implemenatea curriculumului la disciplinele din cadrul Comisiilor metodice.
- oferă informații referitor la eficiența/ reușita realizării fișei de post de către cadrele didactice;
- stimulează/ susține inițiativele cadrelor didactice în formarea continuă (inclusiv în cadrul procesului de atestare);
- Participă la punerea în aplicare a activităților de evaluare periodică a activității cadrelor didactice (a performanței, reeșind din Legea 270) (controale frontale, tematice, operative), conform *Proiectului de activitate* al instituției;
- informează Administrația Liceului referitor la abaterile disciplinare ale cadrelor didactice;
- coordonează procesul de interasistență;
- reprezintă instituția în relațiile cu persoane fizice sau juridice, în limitele competențelor prevăzute de fișa postului a șefului de catedră;
- inițiază (coordonează) acțiuni de cooperare cu alte instituții din comunitate;

- asigură respectarea și aplicarea legislației școlare în conformitate cu atribuțiile ce-i sunt conferite;
- verifică modul de completare a registrelor școlare de către cadrele didactice;
- asigură întocmirea documentelor și rapoartelor tematice solicitate de Directorul Liceului (conform fișei de post) ;
- participă la ședințele Consiliului Profesoral, Consiliului de Administrație;
- formulează propuneri pentru Proiectul de activitate al liceului;
- oferă, la solicitarea Administrației Liceului, informații referitor la rezultatele calitative sau cantitative ale activității desfășurate de membrii catedrei (note informative, rapoarte, dări de seamă);
- activează în comisiile create prin ordinul directorului;
- elaborează și propune spre aprobare proiecte anuale/ semestriale de activitate ale comisiilor;
- monitorizează activitatea cadrelor didactice în catedră;
- formulează propuneri pentru proiectul de achiziții al instituției (documente curriculare, manuale, materiale didactice, auxiliare curriculare, birotică, tehnică de calcul, etc.).

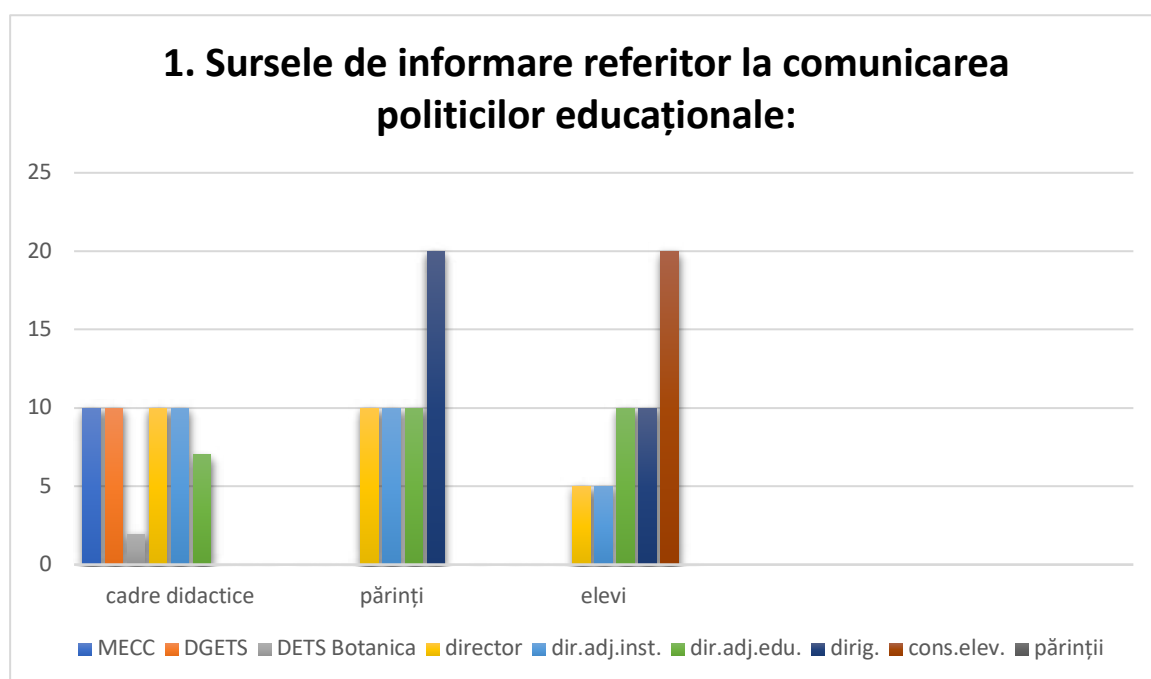
Organizarea Consiliilor administrative și profesionale au drept scop comunicarea politicilor educaționale tuturor actanților educaționali, din care fac parte cadrele didactice, șeful Comitetului părintesc (reprezentantul grupului de părinți) și șeful Consiliului elevilor (reprezentantul colectivului de elevi).

Șeful Comitetului părintesc informează grupurile de părinți referitor la politicile educaționale, prin intermediul ședințelor cu părinții. Astfel, aceștia sunt la curent cu toate noutățile din sistemul educațional. Fiind într-un contact direct și permanent cu toți actanții educaționali, diriginții de clasă au un rol aparte în ceea ce privește comunicarea politicilor educaționale atât în rândul părinților, cât și a elevilor. Diriginții au posibilitatea de a organiza ședințe de consiliere cu părinții și elevii, de două ori pe lună. Procesele-verbale semnate de către părinți și elevi sunt o dovadă clară de recepționare a informației comunicate acestora. Elevilor din instituție li se comunică despre politicile educaționale prin intermediul Consiliului elevilor, membrii căruia sunt supravegheați și îndrumați de către directorul adjunct pentru educație. Consiliul elevilor este puntea de legătură directă dintre administrația instituției și elevii acesteia. O altă modalitate de comunicare a politicilor educaționale este pagina web a liceului, unde fiecare persoană interesată poate să se documenteze referitor la anumite politici educaționale care îi interesează, cum ar fi Regulamentul de înmatriculare în clasa I, Regulamentul cu privire la absolvirea ciclului primar, gimnazial și liceal, Regulamentul cu

privire la exmatricularea elevilor din liceu, Regulamentul de ordine internă a liceului, Planul de activitate al liceului, rapoarte, ordine, orare, anunțuri, etc.

Pentru a determina importanța comunicării politicilor educaționale, gradul de transparență și accesibilitatea informației livrate în incinta Liceului Teoretic „Pro Succes” în rândul cadrelor didactice, părinților și elevilor din instituție, am aplicat un chestionar pe un eșantion de 150 de persoane, dintre care 50 de cadre didactice, 50 de părinți și 50 de elevi. Chestionarul a fost alcătuit din 8 întrebări și realizat în termen de o lună de zile.

Rezultatele chestionarului aplicat le putem observa în diagramele ce urmează.

Diagrama 1. Sursele de informare referitor la comunicarea politicilor educaționale în liceu.

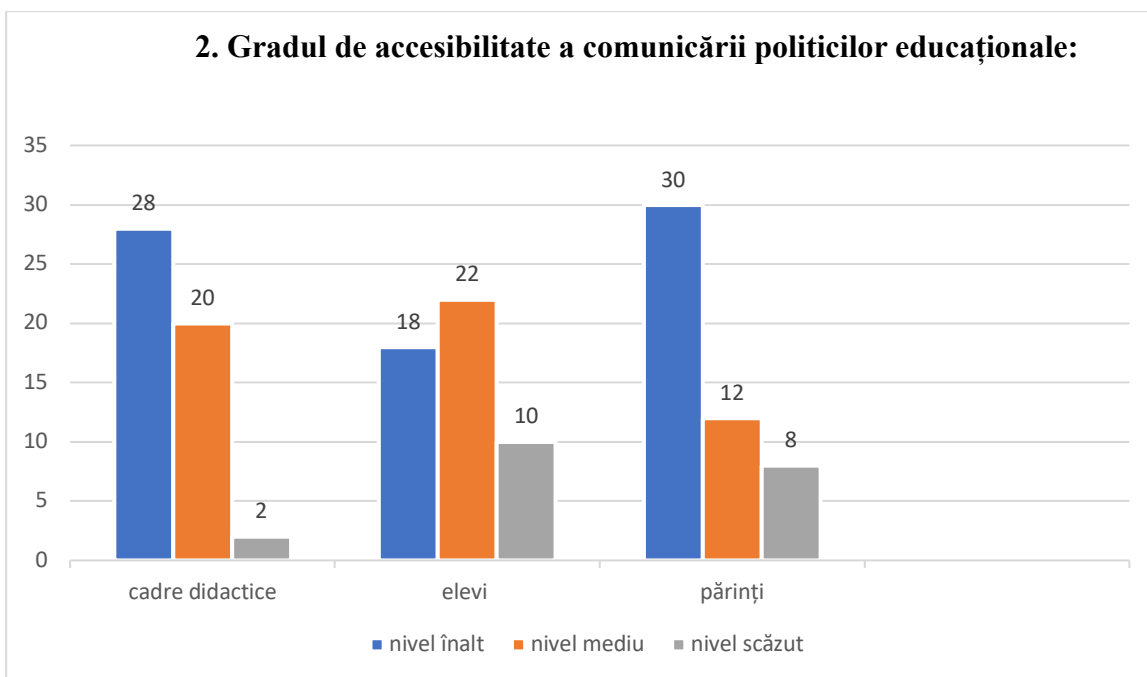

Diagrama 2. Gradul de accesibilitate a comunicării politicilor educaționale

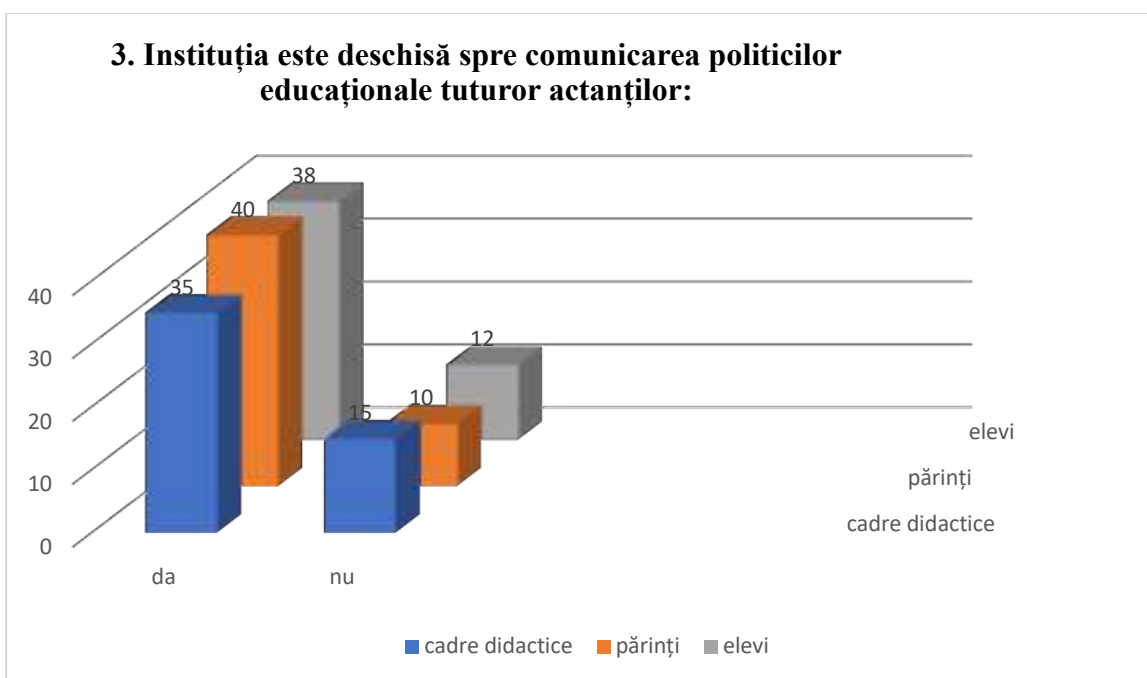

Diagrama 3. Deschiderea instituției către comunicarea politicilor educaționale

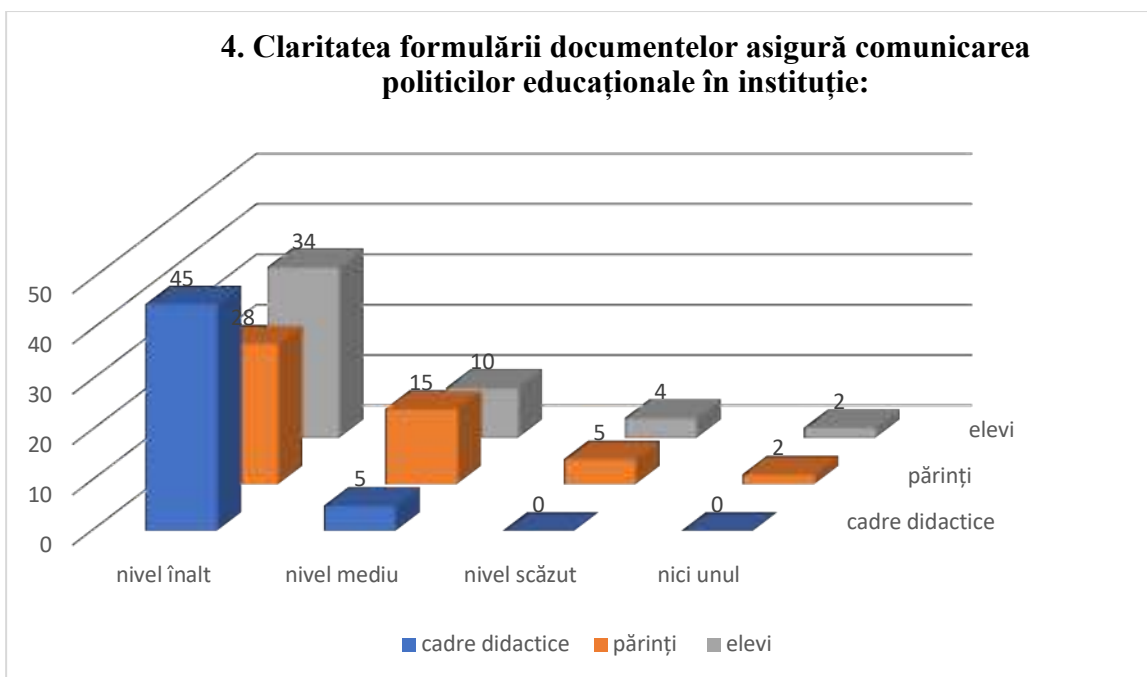

Diagrama 4. Claritatea formulării documentelor

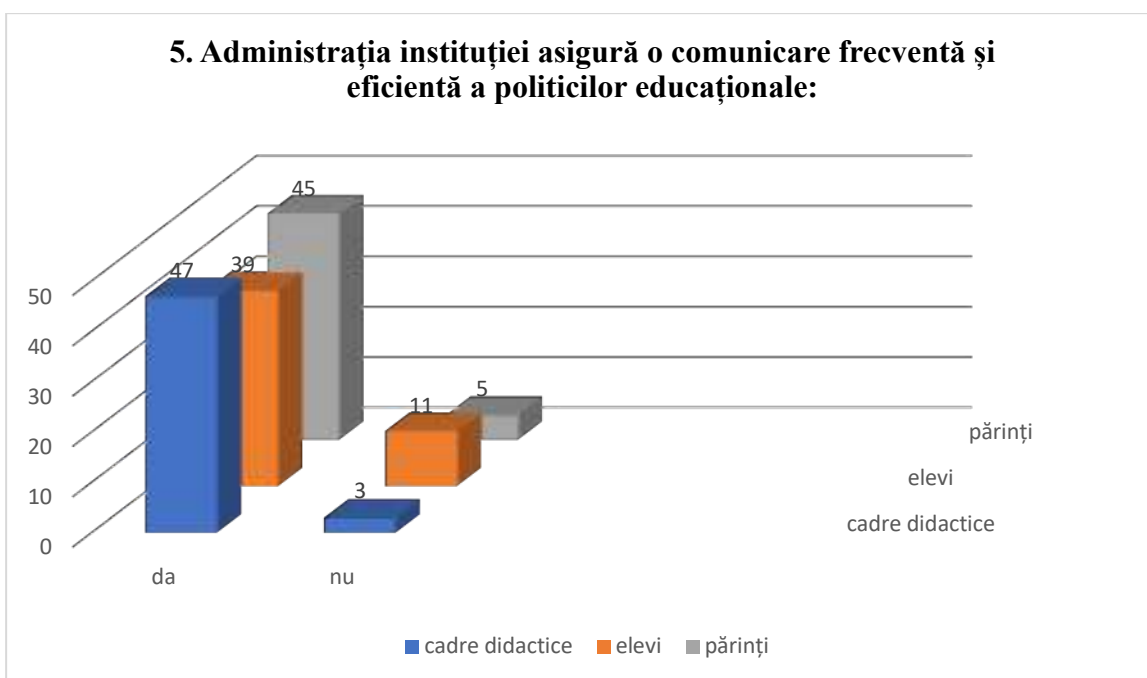

Diagrama 5. Asigurarea frecvență și eficiență a comunicării politicilor educaționale

6. Instituția asigură formarea și instruirea tuturor actorilor educaționali la capitolul comunicarea politicilor educaționale:

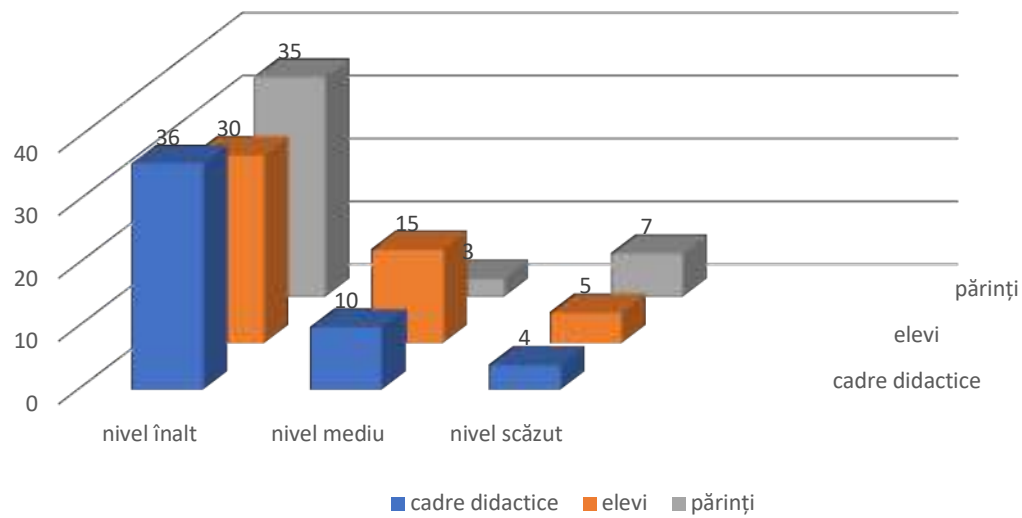

Diagrama 6. Asigurarea formării și instruirii

7. Cele mai eficiente modalități de exprimare a opiniilor și părerilor cu privire la Comunicarea Politicilor Educaționale:

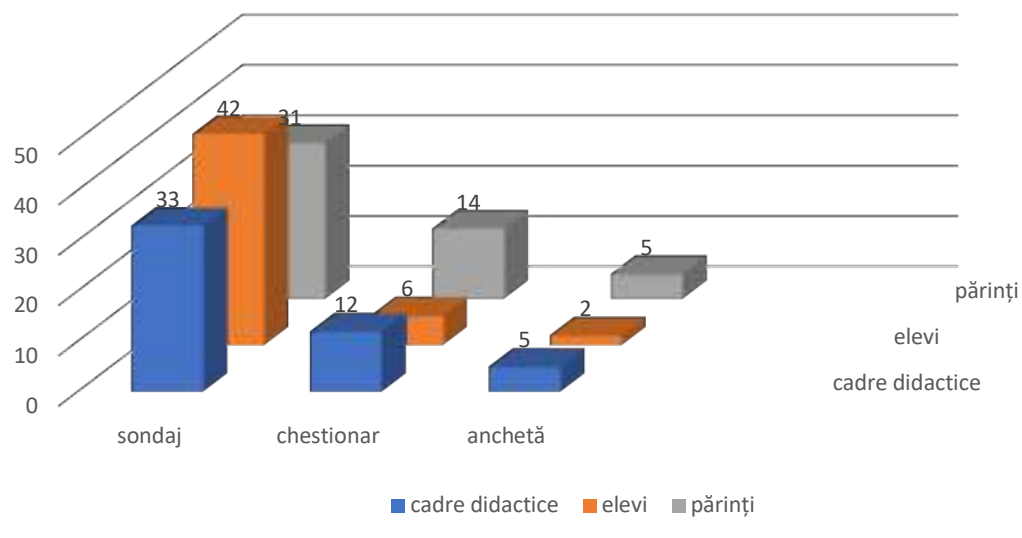
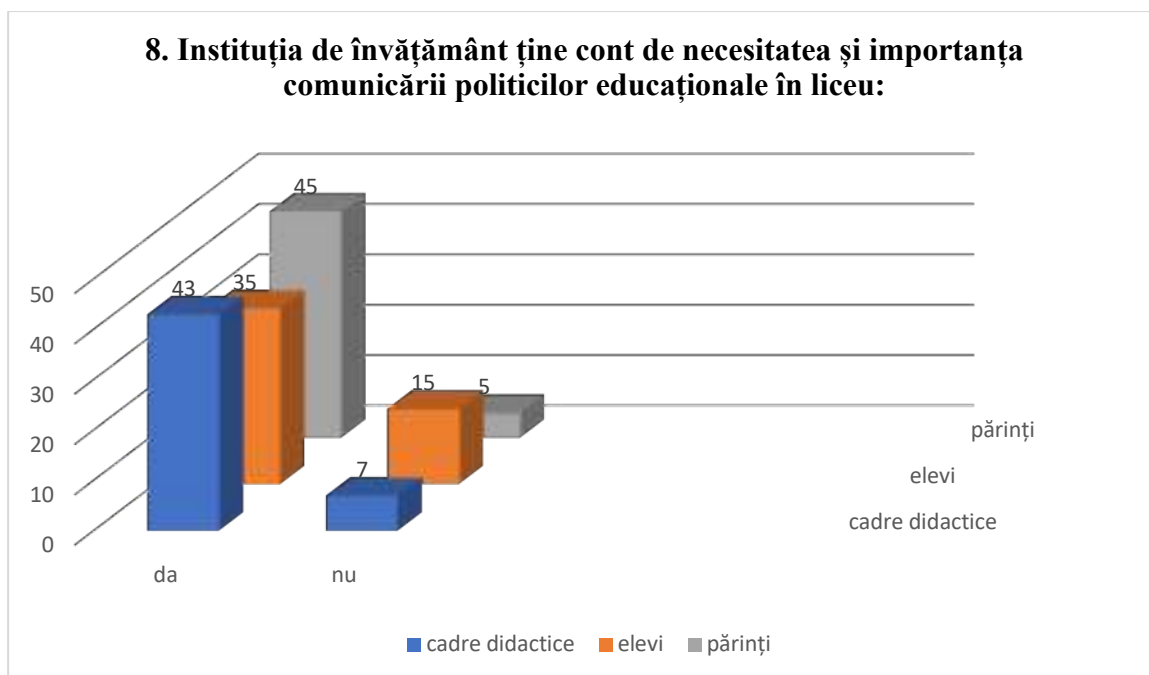

Diagrama 7. Modalități de exprimare a opiniilor

Diagrama 8. Necesitatea și importanța comunicării politicilor educaționale

Răspunsurile primite de la cadre didactice, elevi și părinți ne demonstrează că administrația liceului are o comunicare deschisă și frecventă cu toți actorii educaționali, informează și ține cont de părerile atât a corpului didactic, cât și a colectivului de elevi și părinți.

Comunicarea în cadrul organizațiilor școlare joacă un rol important. În funcție de metoda de comunicare care este aleasă, putem evita multe probleme, dar și rezolva cu ușurință problemele care apar pe parcurs. Nici o metodă de comunicare nu este perfectă, iar fiecare metodă are punctele sale forte și punctele slabe în funcție de abilitățile de comunicare ale managerilor de la toate nivelurile. Rolul participantului la comunicare este de a găsi cele mai bune opțiuni de comunicare pentru a atinge obiectivele și sarcinile stabilite.

În urma analizării materialului studiat, rezultatele cercetării au confirmat supozițiile ipotezei și atingerea scopului, au demonstrat valoarea teoretică și cea practică a investigației. Sinteza lor este exprimată în următoarele concluzii:

- explicarea și interpretarea corectă a reperelor conceptuale ale politicilor educaționale duc la o mai bună funcționare a unității școlare;
- selectarea și implementarea metodelor și tehnicilor de comunicare a politicilor educaționale în instituțiile de învățământ facilitează munca tuturor actorilor educaționali.

- transparența comunicării politicilor educaționale, duce la o înțelegere mai bună a informației pentru toți cei implicați - elevi, părinți, profesori și personalul școlar. Informațiile fiind disponibile într-un format clar și furnizate în mod regulat.
- utilizarea unor mijloace de comunicare variate a politicilor educaționale, cum ar fi scrisoare către părinți, întâlniri publice, prezentări în școli, materiale informative pe site-ul școlii sau prin intermediul rețelelor de socializare, duce la atingerea unui număr mai mare de persoane informate și asigură o mai bună înțelegere a politicilor educaționale.

În concluzie, comunicarea joacă un rol esențial în ceea ce privește politicile în educație, contribuind la informarea, participarea, construirea unei viziuni comune și promovarea responsabilității și transparenței. Prin intermediul comunicării eficiente, politicile pot fi mai bine înțelese, implementate și evaluate, iar educația poate beneficia de sprijinul și angajamentul tuturor părților interesate.

BIBLIOGRAFIE:

1. Andrițchi V., Cojocaru T. Programul de dezvoltare al sistemului educațional raional/municipal: Ghid metodologic. Chișinău: CEP USM, 2014, p.2
2. Clarke P., Comunități de învățare: Școli și sisteme, ARC, Chișinău, 2002
3. C. Crețu, C. Dușe, O. Gavrilovici, V. Ișan, N. Seghedin, *Politici educaționale în spațiul universitar*. Ediție online, 2011
4. Crișan A. Reformă la firul ierbii. Programul Educația 2000+ sau lecțiile unui proces de schimbare. Un studiu al politicii educaționale. București: Humanitas Educational, 2003
5. Cucuș C., Pedagogie. Ediția a III-a revăzută și adăugită. Iași: Polirom, 2014. 534 p.
6. Girod R., 1981, în Landsheere Viviane de, Landsheere Gilbert de, 1992, p. 23
7. GUȚU VI. Cadrul de referință al curriculumului universitar. Chișinău: CEP USM, 2015
8. Haheu-Munteanu Efrosinia, *Politici Educaționale. Suport de curs*. Garomont Studio. Chișinău 2019, pag.12
9. Mardar S., Truța E., Relația profesor-elevi: blocaje și deblocaje, Aramis, București, 2007
10. Mândăcanu V., Tehnologii educaționale moderne, București, 1999
11. Moț A., Educația interculturală – rolul UNESCO în promovarea diversității culturale. In: Drepturile omului. 2017, nr. 2, pp. 12-21
12. Patrașcu D., Tehnologii educaționale, Tipografia centrală, Chișinău, 2005
13. Petrovici Constantin, Politici educaționale de formare, evaluare și atestare profesională a cadrelor didactice, Editura PIM, Iași, 2007, 234 pag

14. Robert W. Weinbach, „The Social Worker as a Manager. A Practical Guide to Success”, Allyn & Bacon, USA, 2008
15. Rubin, R. B., Perse ,E. M., Barbato, C. A., Conceptualization and Measurement of Interpersonal Communication Motives. Human Communication Research, 14, 602-608.
16. Sillamy, N., Dicționar de psihologie. București: Larousse, 1996, pg.53
17. Spînu S., Dimensiunea europeană a educației interculturale în învățământul superior din Republica Moldova/ Administrarea Publică, nr. 3, 2017
18. Streatfield D., Markless S. What is impact assessment and why is it important? In: Performance Measurement and Metrics, 2009, Vol. 10 (2), p. 134-141
19. Ștefan M., Teoria situațiilor educative, Aramis, București, 2003
20. Tarulescu M., Managementul organizației școlare. Suport curs program: Managementul organizației școlare acreditat de Ministerul Educației Naționale, România 2019
21. UNESCO Handbook on Education. Policy Analysis and Programming. UNESCO 2013
22. WADI D. HADDAD. Education policy-planning process: an applied framework. Paris 1995
23. Young E., Quinn L. Cum să scriem un document de politici publice. Ghid pentru consilierii de politici publice din Europa Centrală și de Est. Chișinău: Arc, 2007, p.10-13
24. Buletinul Biroului de informare al Consiliului Europei în Moldova. - 2005. - Chișinău. - Nr.1.
25. Programul de Dezvoltare a Educației Incluzive în Republica Moldova, 2011-2020. HG Nr. 523 din 11 iulie 2011. Monitorul Oficial nr. 114-116 din 15 iulie 2011, art. 589

Webografie:

1. <https://inclusive-solutions.com/blog/inclusive-education-defined-united-nations/>
2. https://mecc.gov.md/sites/default/files/concept_strategie_program_de_implementare_educatia_2030.pdf
3. https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_modificare_nomenclator_1.pdf
4. <https://dexonline.ro/definitie/management>
6. <https://eduform.snsr.ro/campanie-online/comunicare-manageriala>

COMUNICAREA ÎN INSTITUȚII PUBLICE DIN REPUBLICA MOLDOVA. PROPUNERI DE ÎMBUNĂȚIRE

Delia-Andreea OPREA, conf. univ. dr. Facultatea Transfrontalieră,
Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, România

Aliona BABINA (căs. OGNIVENCO), masterand *Comunicare, multiculturalitate și multilingvism*, Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați

Comunicarea este unul dintre factorii cheie de funcționare eficientă și durabilă a unei instituții publice. Ea este definită de o gamă variată de norme și principii care dacă sunt respectate cu strictețe pot oferi rezultate fructuoase. Articolul de față evidențiază elementele principale ale comunicării în instituțiile publice, acestea reprezentând celulele interacțiunii și conversației dintre angajați și manageri. În cadrul instituțiilor publice din Republica Moldova, deși sunt anumite cerințe care trebuie respectate, se constată încălcări mai mult sau mai puțin intenționate.

Deoarece lumea este strâns legată de domeniul comunicării, este foarte important ca abilitățile de conversare la locul de muncă (și nu numai, desigur) să fie îmbunătățite și folosite cu tact. Majoritatea problemelor și conflictelor au la bază comunicarea și nuanțele sale. Comunicarea în instituțiile publice reprezintă un subiect foarte discutat și actual, pentru că în mod inevitabil, instituțiile publice vor fi mereu prezente în cadrul societății. Acest scurt articol aduce în prim plan nu doar importanța comunicării la locul de muncă, cât mai ales propuneri de îmbunătățire a acestui proces indispensabil derulării activităților umane de orice tip. Desigur, soluțiile nu sunt perfecte, nu sunt infailibile sau ideale, pentru că ele depind foarte mult de situațiile concrete, precum și de contextul socio-cultural și economic în care își desfășoară activitatea entitatea respectivă.

Am început demersul nostru prin a identifica care sunt problemele ce apar în mod frecvent și mai ales cauzele lor, la locul de muncă. Concluziile noastre au indicat că, de obicei unele probleme apar din cauza salariilor nesatisfăcătoare, concepțiilor politice diferite ale angajaților, din cauza problemelor personale care nu pot fi separate de viața profesională, de statutul financiar al beneficiarilor. Acestea sunt unele dintre cauzele care pot determina înrăutățirea relațiilor de muncă și a comunicării în cadrul instituției publice. Așa cum ne arată unele lucrări de specialitate, personalitatea fiecărui individ este unică și, ei pot reacționa diferit în anumite situații de pedeapsă / excludere din companie. Pentru combaterea sau diminuarea conflictelor de muncă, se pot identifica și analiza soluții de la care să se dezvolte noi idei pentru

a crește calitatea și performanța serviciilor oferite cetățenilor. Deoarece instituțiile au multe aspecte în comun, ele pot avea factori asemănători care provoacă dezechilibrul comunicării și problemele survenite.

Studierea comunicării în instituțiile publice în particular poate constitui baza unui studiu care să observe și să înregistreze problemele și dificultățile greu de traversat, situație care ar putea crea o imagine integrală și clară. Este adevărat că fiecare instituție dispune de regulile și normele sale, iar valorile uneia pot părea încălcări pentru normele altora, însă comportamentul uman prezintă regularități și motivații / obiective asemănătoare atunci când este vorba despre relațiile profesionale, de la locul de muncă și barierele în comunicare. Așadar, un aspect important de luat în considerare atunci când încercăm să identificăm problemele de comunicare, precum și soluții de traversare a acestora la locul de muncă, este comportamentul uman. Studii despre psihologia umană cu referire la locul de muncă, determină dacă individul are aceeași etică oriunde sau dacă se simte obligat și nu este în natura conduitei sale să acționeze și să comunice adecvat. Înțelegerea psihologiei umane este importantă pentru a veni cu soluții cât mai eficiente de combatere a conflictelor din instituții, dar și pentru înțelegerea motivelor comunicării neadecvate și pentru a empatiza mai ușor atât cu persoana cât și cu situația în cauză.

De cele mai multe ori, modul de manifestare în cadrul societății îndeosebi în cadrul instituțiilor publice, oglindește educația și respectul față de cei din jur. Posedarea abilității de a manevra cu succes arta cuvântului reprezintă un reflex pentru instituțiile publice, dar și pentru cei care au dorința de a se angaja. Respectarea normelor de comunicare în instituțiile publice poate antrena indivizii să se obișnuiască cu standardele profesionale, iar în timp stilul fin de a comunica poate deveni unul natural și neforțat. Cu toate acestea, în cadrul instituțiilor sunt unele încălcări inevitabile, care au loc din mai multe motive. Obiectul unei comunicări coerente și decente ar trebui să se predea atât în cadrul gimnaziilor, liceelor cât și în universități, deoarece în majoritatea domeniilor profesionale, una dintre cerințele de bază a locului de muncă este abilitatea de a conversa manierat și fără cusur. Sperăm ca totuși în viitorul apropiat barierele comunicării să fie mai puține sau mai ușor de trecut, iar modalitățile de a combate conversațiile violente și răstite să avanseze, îmbunătățindu-se astfel calitatea locurilor de muncă, precum și interacțiunea umană din afara acestora.

1. Modalități de îmbunătățire a calității comunicării în instituțiile publice din Republica Moldova

Îmbunătățirea calității comunicării în instituțiile publice este esențială pentru a asigura o

interacțiune eficientă, transparentă și participativă între instituții și cetățeni.⁷ Iată câteva modalități prin care se poate îmbunătăți calitatea comunicării în instituțiile publice:

(1) **Dezvoltarea unei strategii de comunicare coerente.** Instituțiile publice ar trebui să dezvolte și să implementeze o strategie de comunicare care să fie aliniată cu obiectivele și valorile lor. Aceasta ar trebui să includă canalele de comunicare preferate de către cetățeni, mesajele cheie, publicul țintă și modalitățile de evaluare a eficacității comunicării.

(2) **Crearea unui mediu de comunicare deschis și transparent.** Instituțiile publice ar trebui să încurajeze un mediu în care informațiile sunt accesibile, iar comunicarea este bidirecțională. Aceasta poate fi realizată prin furnizarea de informații actualizate și relevante, prin organizarea de ședințe publice și consultări, prin utilizarea platformelor online pentru feedback și prin publicarea deciziilor și documentelor importante⁸.

(3) **Utilizarea tehnologiei și a mediilor sociale.** Instituțiile publice ar trebui să utilizeze tehnologia și mediile sociale pentru a ajunge la un public mai larg și pentru a facilita interacțiunea cu cetățenii. Acestea pot include crearea de site-uri web interactive și ușor de navigat, utilizarea rețelelor de socializare pentru a răspunde la întrebări și a oferi actualizări, și implementarea aplicațiilor mobile pentru a facilita accesul la informații.

(4) **Formarea și pregătirea personalului.** Instituțiile publice ar trebui să investească în formarea și pregătirea personalului pentru a comunica eficient cu publicul. Aceasta poate include instruire în abilități de comunicare, managementul crizelor de comunicare și utilizarea eficientă a tehnologiei de comunicare⁹.

(5) **Monitorizarea și evaluarea continuă.** Instituțiile publice ar trebui să monitorizeze și să evalueze în mod regulat eficacitatea comunicării lor. Aceasta poate fi realizată prin utilizarea sondajelor de opinie, analiza feedback-ului publicului, măsurarea impactului comunicării în atingerea obiectivelor și ajustarea strategiei de comunicare în funcție de rezultatele obținute.

Aceste modalități pot contribui la îmbunătățirea calității comunicării în instituțiile publice, promovând transparența, participarea și încrederea în rândul cetățenilor. Prin implementarea acestor măsuri, instituțiile publice pot asigura o comunicare eficientă și eficace, care să răspundă nevoilor și așteptărilor publicului și să faciliteze o guvernare deschisă și democratică.

În Republica Moldova, calitatea comunicării în instituțiile publice este un aspect crucial

---

⁷ Cojuhari, S. (2017). Enhancing the efficiency of public administration through e-Government services in the Republic of Moldova. *Revista de Administratie Publica si Politici Sociale*, 18(2), 129-148.

⁸ Tofan, E., & Bînzar, G. (2018). Public communication in the context of local public administration in the Republic of Moldova. *European Journal of Government and Economics*, 7(2), 136-153.

⁹ Melnic, A., & Ghelase, I. (2018). Building trust through effective communication in public administration: The Republic of Moldova case study. *Ecoforum Journal*, 7(2), 93-101.

în dezvoltarea democrației și în construirea unei guvernări deschise și transparente. Există anumite probleme și deficiențe care afectează comunicarea în instituțiile publice, iar acest studiu de caz se concentrează pe identificarea acestora și propunerea de soluții specifice pentru contextul Republicii Moldova¹⁰.

Importanța și relevanța acestui studiu se datorează nevoii de a îmbunătăți comunicarea între instituțiile publice și cetățeni. Comunicarea eficientă și transparentă este esențială pentru a asigura accesul la informații relevante și pentru a implica cetățenii în procesul decizional. Prin îmbunătățirea calității comunicării în instituțiile publice, se poate consolida încrederea cetățenilor în instituții și se pot promova principiile guvernării deschise și responsabile.

În urma observațiilor noastre în două instituții publice din Republica Moldova, am delimitat o serie de probleme specifice ale comunicării în instituțiile publice din Republica Moldova. Aceste probleme pot include¹¹:

- Transparența și accesul la informații: unele instituții publice pot fi reticente în furnizarea informațiilor relevante și în asigurarea transparenței decizionale. Aceasta poate limita implicarea cetățenilor și poate crea neîncredere în instituții.
- Comunicarea unidirecțională: multe instituții publice se concentrează pe transmiterea mesajelor, ignorând feedback-ul și contribuțiile cetățenilor. Acest aspect poate afecta dialogul și participarea activă a cetățenilor în procesul decizional.
- Lipsa consultărilor și a implicării cetățenilor: consultările și implicarea cetățenilor în procesul decizional sunt esențiale pentru o guvernare participativă. Cu toate acestea, există cazuri în care cetățenii nu sunt suficient implicați și consultanții nu sunt eficienți.
- Subutilizarea tehnologiei și a mediilor sociale: utilizarea tehnologiei și a mediilor sociale poate facilita comunicarea și interacțiunea cu cetățenii. Cu toate acestea, instituțiile publice din Republica Moldova pot întâmpina dificultăți în adoptarea și utilizarea eficientă a acestor instrumente.

În privința metodologiei de cercetare, am optat pentru o abordare mixtă, combinând analiza documentelor și studiilor relevante din domeniu cu interviuri și sondaje. Am analizat politici și practici existente în comunicarea instituțiilor publice din Republica Moldova, iar interviurile cu reprezentanți ai instituțiilor publice și ai societății civile ne-au oferit perspective

---

¹⁰ Scutaru, I. (2019). Enhancing citizen participation in public administration decision-making in the Republic of Moldova. *Economy, Entrepreneurship, Management*, 6(1), 94-105.

¹¹ Zaicenco, I., & Diaconu, L. (2017). The use of social media for public administration communication in the Republic of Moldova. *Journal of Innovation in Public Sector*, 5(15), 9-24.

și experiențe directe. Sondajele de opinie aplicate cetățenilor ne-au permis obținerea feedback-ului lor cu privire la calitatea comunicării în instituțiile publice¹². Ne-am propus astfel să aducem o perspectivă asupra contextului specific Republicii Moldova. În continuarea acestui demers, am identificat câteva soluții și recomandări adaptate la nevoile și caracteristicile Republicii Moldova, în vederea îmbunătățirii calității comunicării în instituțiile publice și consolidării democrației în țară.

2.Soluții și propuneri pentru o comunicare adecvată în instituții publice

Pentru a asigura o comunicare adecvată în instituțiile publice, este important să se ia în considerare următoarele soluții și propuneri¹³:

(1) **Transparentizarea procesului de comunicare.** Instituțiile publice ar trebui să promoveze transparența în comunicare, oferind informații relevante și accesibile cetățenilor. Aceasta poate implica publicarea periodică a rapoartelor, bugetelor și deciziilor administrative, creând astfel un mediu de comunicare deschis și transparent.

(2) **Utilizarea mijloacelor moderne de comunicare.** Instituțiile publice ar trebui să utilizeze mijloacele moderne de comunicare, cum ar fi site-uri web, platforme de social media, newslettere electronice etc., pentru a facilita comunicarea cu cetățenii. Aceste canale pot fi utilizate pentru a transmite informații importante, pentru a primi feedback și pentru a răspunde întrebărilor și preocupărilor cetățenilor într-un mod rapid și eficient.

(3) **Crearea unui dialog bidirecțional.** Comunicarea adecvată în instituțiile publice ar trebui să se bazeze pe un dialog bidirecțional între instituții și cetățeni. Acest lucru poate fi realizat prin organizarea de întâlniri publice, sesiuni de întrebări și răspunsuri, consultări publice și prin facilitarea participării cetățenilor în procesul decizional.

(4) **Dezvoltarea competențelor de comunicare ale funcționarilor publici.** Instituțiile publice ar trebui să ofere traininguri și programe de dezvoltare profesională pentru funcționarii publici, în vederea îmbunătățirii abilităților de comunicare. Aceasta include dezvoltarea abilităților de comunicare verbală și nonverbală, capacitatea de a prezenta informații complexe într-un mod clar și accesibil, precum și abilitatea de a gestiona conflictele și situațiile tensionate în comunicare.

(5) **Coordonarea și integrarea comunicării.** Este esențial ca instituțiile publice să

---

¹² Sava, S. (2016). Improving communication in public administration: The case of the Republic of Moldova. *Revista de Administratie Publica si Politici Sociale*, 15(2), 117-133.

¹³ Andronache, L., și Tincu, A. (2018). Comunicarea eficientă în administrația publică locală: studiu de caz Republica Moldova. *Managementul Public*, 31(2), 5-15.

coordoneze și să integreze activitățile de comunicare, astfel încât mesajele să fie coerente și consistente în toate departamentele și nivelurile organizaționale. Aceasta implică stabilirea unui plan strategic de comunicare, identificarea și formarea unui departament sau echipe responsabile de comunicare și crearea protocoalelor de comunicare interne.

(6) Evaluarea și monitorizarea continuă a comunicării. Instituțiile publice ar trebui să implementeze sisteme de evaluare și monitorizare a calității comunicării lor. Acest lucru poate fi realizat prin intermediul sondajelor de satisfacție a cetățenilor, analiza feedback-ului primit, monitorizarea utilizării canalelor de comunicare și prin efectuarea de revizuirii periodice ale strategiilor și politicilor de comunicare¹⁴.

(7) Dezvoltarea unei strategii de comunicare. Instituțiile publice ar trebui să elaboreze o strategie de comunicare care să stabilească obiectivele, publicul țintă, mesajele cheie și canalele de comunicare potrivite. Aceasta va asigura coerență și direcție în comunicarea instituțională.

(8) Crearea unui ghid de comunicare. Instituțiile publice pot elabora și distribui un ghid de comunicare intern, care să ofere linii directoare și standarde pentru comunicarea cu cetățenii și între departamente. Acest ghid poate include informații despre tonul, limbajul și **mesajele adecvate**¹⁵.

(9) Îmbunătățirea capacității de ascultare activă. Instituțiile publice ar trebui să-și dezvolte abilitățile de ascultare activă pentru a înțelege și a răspunde eficient nevoilor și preocupărilor cetățenilor. Acest lucru implică acordarea atenției la feedback-ul primit, adresarea întrebărilor și îngrijorărilor într-un mod empatic și luarea în considerare a opiniilor cetățenilor în procesul decizional¹⁶.

(10) Promovarea colaborării și parteneriatelor. Instituțiile publice pot forma parteneriate cu organizații neguvernamentale, mediul de afaceri și alte părți interesate pentru a sprijini și promova o comunicare mai eficientă. Aceste parteneriate pot implica colaborarea la campanii de informare, organizarea de evenimente comune sau schimbul de resurse și expertiză.

(11) Dezvoltarea instrumentelor de comunicare adaptate. Instituțiile publice ar trebui să utilizeze o varietate de instrumente de comunicare adaptate la nevoile și preferințele

---

¹⁴ Lupu, C. (2014). Rolul comunicării instituționale în administrația publică a Republicii Moldova. *Cogito*, 6(1), 99-107.

¹⁵ Teleșcu, A. (2019). Transparența și comunicarea în administrația publică locală din Republica Moldova. *Managementul Public*, 32(1), 26-35.

¹⁶ Ciobanu, E. (2016). Comunicarea instituțională în administrația publică a Republicii Moldova. *Studia Universitatis Moldaviae - Științe Sociale*, 62(1), 98-105.

diferitelor grupuri de cetățeni. Acestea pot include materiale de comunicare simplificate, ghiduri informative, prezentări vizuale și video-uri explicative pentru a asigura o înțelegere facilă a informațiilor.

(12) Monitorizarea și evaluarea permanentă a feedback-ului. Instituțiile publice ar trebui să creeze canale de feedback și să monitorizeze în mod regulat opinia și satisfacția cetățenilor cu privire la comunicarea instituțională. Aceasta poate implica realizarea de sondaje de opinie, organizarea de întâlniri periodice cu cetățenii sau utilizarea platformelor de social media pentru a colecta feedback în timp real.

Aceste soluții pot contribui la o comunicare mai eficientă și implicată în instituțiile publice din Republica Moldova, promovând transparența, încrederea și participarea cetățenilor în procesul decizional și administrativ¹⁷.

Propunerea noastră vizează așadar o serie de aspecte ce ar putea fi îmbunătățite, după cum urmează:

Dezvoltarea unei strategii de comunicare prin (1) definirea clară a obiectivelor de comunicare, precum informarea cetățenilor, promovarea politicilor publice sau încurajarea participării active a cetățenilor, (2) identificarea publicului țintă și adaptarea mesajelor pentru a ajunge la acesta în mod eficient și (3) selectarea canalelor de comunicare adecvate, cum ar fi site-uri web, rețele sociale, newslettere, conferințe de presă etc.

Crearea unui ghid de comunicare prin (1) elaborarea unui ghid intern care să conțină principii și recomandări privind comunicarea în instituții publice, inclusiv tonul și stilul de comunicare, limbajul clar și accesibil, precum și etica comunicării, (2) asigurarea că toți angajații instituției au acces la acest ghid și sunt familiarizați cu el.

Îmbunătățirea capacității de ascultare activă prin (1) organizarea sesiunilor de ascultare a cetățenilor, în cadrul cărora aceștia pot împărtăși problemele și preocupările lor, (2) asigurarea unei atitudini empatice și răspunsuri adecvate la întrebările și sugestiile cetățenilor, (3) luarea în considerare a feedback-ului și integrarea acestuia în procesele decizionale.

Promovarea colaborării și parteneriatelor prin (1) stabilirea parteneriatelor cu organizații neguvernamentale, sectorul privat sau alte instituții relevante pentru a aduce expertiză suplimentară în comunicare și a spori implicarea cetățenilor, (2) organizarea de evenimente comune sau campanii de comunicare pentru a aborda problemele de interes public

---

¹⁷ Bînzari, V., și Curteanu, A. (2018). Comunicarea instituțională în administrația publică locală: studiu de caz. *Studia Universitatis Moldaviae - Științe Sociale*, 66(2), 45-53.

și a aduce împreună diferite părți interesate.

Dezvoltarea instrumentelor de comunicare adaptate prin (1) crearea de materiale de comunicare simplificate, cum ar fi broșuri sau infografice, pentru a explica politicile și serviciile instituției într-un mod accesibil cetățenilor cu diferite nivele de educație și cunoștințe, (2) utilizarea mijloacelor de comunicare vizuală, cum ar fi prezentări și video-uri, pentru a ilustra informațiile cheie și a le face mai ușor de înțeles.

Monitorizarea și evaluarea permanentă a feedback-ului prin (1) implementarea unor mecanisme de monitorizare a satisfacției cetățenilor cu privire la comunicarea instituțională, cum ar fi sondaje de opinie, evaluări sau întâlniri periodice cu cetățenii, (2) utilizarea platformelor de social media pentru a colecta feedback în timp real și a răspunde rapid preocupărilor și întrebărilor cetățenilor.

Aceste soluții vor contribui la îmbunătățirea calității comunicării în instituțiile publice din Republica Moldova, promovând transparența, încrederea și implicarea cetățenilor în procesul decizional și administrativ¹⁸.

În concluzie, îmbunătățirea calității comunicării în instituțiile publice necesită (1) o abordare strategică, (2) utilizarea tehnologiilor moderne, (3) transparență, (4) formarea adecvată a personalului și (5) evaluarea constantă a feedback-ului cetățenilor. Prin implementarea acestor măsuri, instituțiile publice pot promova o comunicare mai eficientă, mai transparentă și mai empatică, ceea ce va conduce la întărirea încrederii între cetățeni și instituții și îmbunătățirea serviciilor publice în ansamblu.

Îmbunătățirea calității comunicării în instituțiile publice este un proces complex, dar esențial pentru a asigura o relație eficientă și transparentă cu cetățenii. Prin implementarea unei abordări strategice și prin utilizarea tehnologiilor moderne, instituțiile publice pot facilita accesul rapid la informații actualizate și pot permite interacțiunea convenabilă cu cetățenii prin intermediul canalelor online. Transparența și accesibilitatea informațiilor sunt aspecte-cheie, iar furnizarea de informații relevante și ușor de înțeles este crucială. Personalul instituțiilor publice trebuie să fie bine pregătit în abilități de comunicare eficientă și să fie empatic în interacțiunea cu cetățenii. Evaluarea constantă a feedback-ului cetățenilor și colectarea de informații cu privire la percepția mesajelor și serviciilor oferite pot ajuta instituțiile publice să identifice lacunele și să ia măsuri corective pentru a îmbunătăți calitatea comunicării.

În final, prin implementarea acestor măsuri, instituțiile publice pot promova o comunicare

---

¹⁸ Grigore, I. (2019). Comunicarea eficientă în administrația publică locală din Republica Moldova. In Dialog social și bună guvernare în societatea modernă. Chișinău: S.n.

mai eficientă, transparentă și empatică. Aceasta poate duce la întărirea încrederii cetățenilor în instituții și la îmbunătățirea serviciilor publice în ansamblu. O comunicare de calitate în instituțiile publice contribuie la o guvernare mai deschisă și la o implicare activă a cetățenilor în luarea deciziilor și în procesul democratic.

BIBLIOGRAFIE:

- 1) Andronache, L., și Tincu, A. (2018). *Comunicarea eficientă în administrația publică locală: studiu de caz Republica Moldova. Managementul Public*, 31(2), 5-15.
- 2) Bînzari, V., și Curteanu, A. (2018). *Comunicarea instituțională în administrația publică locală: studiu de caz. Studia Universitatis Moldaviae - Științe Sociale*, 66(2), 45-53.
- 3) Ciobanu, E. (2016). *Comunicarea instituțională în administrația publică a Republicii Moldova. Studia Universitatis Moldaviae - Științe Sociale*, 62(1), 98-105.
- 4) Cojuhari, S. (2017). Enhancing the efficiency of public administration through e-Government services in the Republic of Moldova. *Revista de Administratie Publica si Politici Sociale*, 18(2), 129-148.
- 5) *Communication Theory*, <https://www.managementstudyguide.com/communication-theory.htm> accesat 13.02.2023
- 6) Grigore, I. (2019). *Comunicarea eficientă în administrația publică locală din Republica Moldova. In Dialog social și bună guvernare în societatea modernă*. Chișinău: S.n.
- 7) https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110602&lang=ro
- 8) https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121977&lang=ro
- 9) **Legea Nr. 288 din 16-12-2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne**
- 10) **Legea Nr. 215 din 04-11-2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova**
- 11) Lupu, C. (2014). *Rolul comunicării instituționale în administrația publică a Republicii Moldova. Cogito*, 6(1), 99-107.
- 12) Melnic, A., & Ghelase, I. (2018). Building trust through effective communication in public administration: The Republic of Moldova case study. *Ecoforum Journal*, 7(2), 93-101.
- 13) Sava, S. (2016). *Improving communication in public administration: The case of the Republic of Moldova. Revista de Administratie Publica si Politici Sociale*, 15(2), 117-133.

- 14) Scutaru, I. (2019). Enhancing citizen participation in public administration decision-making in the Republic of Moldova. *Economy, Entrepreneurship, Management*, 6(1), 94-105.
- 15) Teleșcu, A. (2019). *Transparența și comunicarea în administrația publică locală din Republica Moldova. Managementul Public*, 32(1), 26-35.
- 16) Tofan, E., & Bînzar, G. (2018). *Public communication in the context of local public administration in the Republic of Moldova. European Journal of Government and Economics*, 7(2), 136-153.
- 17) *Typology of Unethical Communication*
<https://textbooks.whatcom.edu/cmst245/chapter/4-3/> accesat pe 26.04.2023
- 18) *What is communication -definition & importance, 2022*
<https://study.com/academy/lesson/what-is-communication-definition-importance.html>, accesat pe 05.02.2023.
- 19) *What is communication?* <https://open.lib.umn.edu/businesscommunication/chapter/1-2-what-is-communication> accesat pe 02.02.2023.
- 20) *What is communication? The Art of Communicating and How to Use It Effectively*
<https://www.thoughtco.com/what-is-communication-1689877> accesat pe 11.02.2023.
- 21) Zaicenco, I., & Diaconu, L. (2017). *The use of social media for public administration communication in the Republic of Moldova. Journal of Innovation in Public Sector*, 5(15), 9-24.

COMUNICAREA INTERCULTURALĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA ȘI ÎN SPAȚIUL UE. CULTURĂ, IDENTITATE ȘI EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ

Georgiana CIOBOTARU, conf. univ. dr. Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, România

Maria SARIOGLO (căs. BORLAC), masterand *Limbă română, identitate și deschidere culturală*, Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, România

INTRODUCERE:

Contactul și comunicarea cu alte culturi sunt caracteristicile dominante ale vieții moderne, lumea parcă este dependentă de beneficiile tehnologiei, de posibilitatea de a lua legătura rapid cu persoana din celălalt capăt al țării, de a putea ține o videoconferință, de a cunoaște care sunt ultimele știri sau ultimele tendințe ale modei. Aceste contacte cu ceilalți, având scopuri fie economice, politice sau culturale, ne îndrumă spre un mod mai deschis de comunicare, spre o comunicare interculturală. Comunicarea interculturală înseamnă interacțiunea directă dintre oamenii de diferite culturi. Comunicarea interculturală implică mult mai mult decât înțelegerea normelor unui grup, ea presupune acceptarea și tolerarea diferențelor. Relațiile interculturale reprezintă un domeniu interdisciplinar, prin care se încearcă să se identifice, cu ajutorul diferitelor științe sociale (dar care împărtășesc un interes comun), studiul interacțiunilor oamenilor care aparțin la diverse culturi. Studiile culturale pot fi analizate din trei perspective: monoculturale (studiul unei singure culturi face obiectul de cercetare al antropologiei și sociologiei), crosscultural (prin comparația caracteristicilor a două sau mai multe culturi) și interculturale (care se bazează pe interacțiunea a două sau mai multe culturi și încearcă să răspundă întrebărilor referitoare la ideea ce se întâmplă când două sau mai multe culturi interacționează la nivel interpersonal, de grup sau internațional). În ultimii ani, Comunicarea interculturală și-a dovedit rolul important pe care îl joacă în planul lumii reale, al evenimentelor globale, având tendința de a fi ridicată chiar la rang de știință.

Cultura este un concept foarte complex și poate fi folosită sau interpretată greșit (conștient sau inconștient). Cultura nu este un concept abstract, este un concept foarte ancorat în realitățile vieții de zi cu zi. De fapt, cultura nu poate fi separată de realitățile sociale în care se dezvoltă sau de oamenii care sunt influențați de aceasta și care o influențează. Luarea în considerare a realităților sociale și aspectelor politice, geografice și economice duce la o

înțelegere mai nuanțată a culturii, la interacțiuni veritabile și la evitarea interpretărilor simpliste.

Iată trei exemple despre cum este definită cultura: în primul rând, dintr-o macro-perspectivă; în al doilea rând, dintr-o perspectivă individuală; iar în al treilea rând, dintr-o perspectivă orientată spre proces.

- UNESCO definește cultura ca fiind „un set de caracteristici spirituale, materiale, intelectuale și emoționale distincte ale societății sau ale unui grup social și care cuprinde, pe lângă artă și literatură, stiluri de viață, moduri de a conviețui, sisteme de valori, tradiții și credințe”.

- Cunha și Gomes definesc cultura din perspectiva educației interculturale ca pe un „set de caracteristici comune care oferă unei persoane sentimentul de apartenență la o anumită comunitate”.

- Trompenaars și Hampden-Turner au oferit o definiție mai pragmatică: „cultura este modul în care un grup de oameni rezolvă problemele și reconciliază dilemele”.

De-a lungul anilor, cultura a fost abordată în moduri diferite, evoluând de la o viziune esențialistă (ideea prin care cultura este predefinită și statică) la o viziune constructivistă (cultura văzută ca fiind dinamică, în evoluție continuă și multilaterală).

Perspectiva esențialistă asupra culturii se bazează pe ideea conform căreia cultura are caracteristici fixe, iar variația dintre membri este considerată secundară. Această abordare este inadecvată în contextele din ziua de astăzi, în care oamenii adesea migrează dintr-un loc în altul, călătoresc atât fizic cât și virtual și trăiesc într-o interacțiune continuă cu alte persoane. Mai mult, această viziune reducăționistă asupra culturii are ca efect limitarea înțelegerii umane la teorii și metodologii care nu sunt adecvate pentru realitățile tinerilor și care promovează analize și soluții simpliste pentru problemele complexe.

În viziunea constructivistă, cultura este definită prin interacțiuni între oameni, este fluidă în expresie și evoluează continuu, adaptându-se la realitățile trăite de membrii săi. Cultura evoluează și se redefinește de-a lungul anilor; este influențată de interacțiunea membrilor săi cu membrii altor culturi și cu mediul înconjurător, de schimburile culturale și economice și de globalizare.

Un alt tip de discurs se referă la cultură ca un proces de elaborare, fiind multi-fațetată și diversă în valorile, credințele, practicile și tradițiile sale - dintre care unele pot fi invenții recente. Prin urmare, în această viziune, cultura este negociabilă, supusă unor alegeri personale, și un proces dinamic prin care înțelegerile și limitele grupurilor sau ale comunităților sunt renegociate și redefinite în funcție de nevoile actuale.

EDUCAȚIA INTERCULTURALĂ. DELIMITĂRI CONCEPTUALE

Educația interculturală promovează perspectiva conform căreia nicio cultură nu este mai bună sau mai rea decât cealaltă, că nu există o ierarhie a culturilor. Aceasta duce la înțelegerea faptului că definirea grupurilor de apartenență, precum și includerea sau excluderea unor oameni din grupuri, poate fi superficială și schimbătoare.

Foarte frecvent, cultura a fost considerată ca fiind complet suprapusă cu naționalitatea, cu granițele statelor naționale sau chiar cu o întreagă regiune (spre exemplu, cultura arabă). Educația interculturală recunoaște că există caracteristici generale ale unei culturi, dar există, de asemenea, o multitudine de particularități legate de modul în care se trăiește o cultură, acestea fiind, în sine, eterogene. Prin urmare, în loc să eticheteze oamenii în funcție de diferite culturi, educația interculturală analizează modul în care oamenii sunt influențați diferit de cultura lor dominantă, cum se identifică cu caracteristicile diverselor culturi și cum își creează propriul mozaic de identitate. Categorizarea oamenilor pe baza pașaportului, a locului de naștere, a aspectului sau a oricărui alt element care stimulează recurgerea la stereotipuri sau perceperea participanților la un curs internațional de formare ca „ambasadori” ai țării lor este un mod părtinitor de implicare în educația interculturală. Doar pentru că oamenii s-au născut sau trăiesc într-o anumită țară nu înseamnă că vorbesc în numele întregii populații sau că pot fi trași la răspundere pentru deciziile guvernului lor. Procesele educației interculturale susțin participării în înțelegerea impactului mediului cultural asupra dezvoltării identității lor și asupra relațiilor lor interpersonale și interculturale.

Educația interculturală îi îndrumă pe oameni să își adapteze modul în care privesc grupurile culturale și indivizii aparținând grupurilor culturale, să îi asculte și să-i înțeleagă în mod activ, pentru a le oferi spațiul în care să își manifeste liber identitatea culturală. În acest proces, ei învață să se abțină de la etichetarea oamenilor, de la încadrarea lor în categoriile care au fost deja create înainte de contactul efectiv.

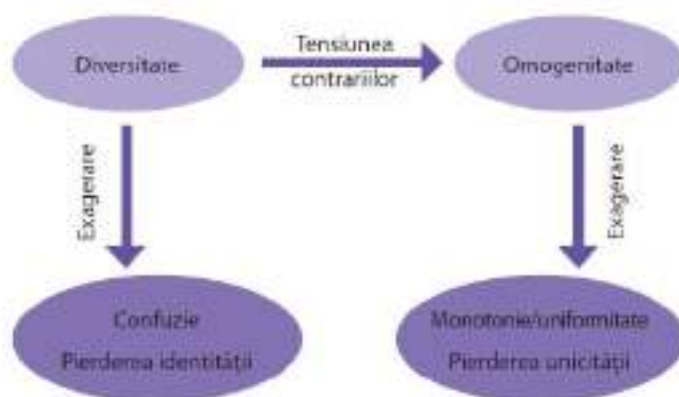
De îndată ce încetăm să clasificăm lumea în „noi și ei”, începem să vedem mai multe asemănări între oameni, între culturile, identitățile, comportamentele și viziunile lor asupra lumii. Identitățile care se suprapun parțial nu sunt contradictorii: sunt o sursă a puterii și indică posibilitatea unui spațiu comun.

Prin urmare, în procesele de educație interculturală, este important să acordăm suficient spațiu oamenilor pentru a-și explora identitățile, pentru a crea oportunități de autoanaliză și de înțelegere de sine, atât la nivel individual, cât și în relație cu ceilalți. A învăța despre noi și a învăța despre ceilalți nu presupune o relație liniară. Sinele și ceilalți sunt interdependenți; cu cât ne înțelegem mai bine pe noi înșine, cu atât mai bine îi putem înțelege pe ceilalți și invers.

Trebuie să recunoaștem că diferite persoane au atitudini diferite față de diversitate. Iar aceste atitudini sunt deseori definite în termeni de „pozitiv” și „negativ”. Cei care consideră diversitatea drept un aspect pozitiv, o privesc ca pe o sursă de progres și încearcă să-i folosească potențialul. Cei care o consideră un aspect negativ, o văd ca pe o sursă de conflict.

Acest lucru poate fi foarte bine ilustrat prin modelul celor patru laturi ale comunicării, dezvoltat de Schulz von Thun¹⁹. Acest model analizează concepte precum „diversitatea” și caută opusul lor, precum și exagerarea ambelor.

Figura 1.2.1 Modelul celor patru laturi ale comunicării, Schultz von Thun

Sursă: Adaptare de Nadine Lyamouri-Bajja

Conform acestui model, prea multă diversitate ar putea duce la confuzie sau pierderea identității, în timp ce prea multă omogenitate ar putea duce la monotonie, uniformitate și pierderea individualității. Acest model ne permite să scăpăm de o abordare „corectă sau greșită” și să luăm în considerare potențialul „amândurora”, recunoscând astfel nevoile și limitările, atât ale diversității, cât și ale opusului său, precum și riscurile de a atinge extremele în ambele cazuri. Mai mult, cuvintele alese de oameni ne ajută să înțelegem temerile sau reprezentările ascunse din jurul unui cuvânt precum „diversitate”, ceea ce face mai ușoară deconstruirea sau transformarea ei. Aceste valori pot fi un mod constructiv de a intra în discuție cu oamenii care nu sunt deloc de acord cu temele legate de educația interculturală.

Atunci când vorbim despre diversitate, există atât riscul atenuării (fiecare aspect al vieții, fiecare experiență, fiecare diferență în conceptul de diversitate să fie luate în considerare), cât și riscul esențializării (percepția că o persoană care aparține unui anumit grup care este „diferit” reprezintă, în mod necesar, punctul de vedere al grupului respectiv).

¹⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Four-sides_model

În același mod, una dintre principalele dileme ale educației interculturale se referă la dogmatism versus relativism. Pe de o parte, dogmatismul semnifică faptul că există un singur mod de a face lucrurile - „calea noastră este calea corectă”. Raportat la cultură, acesta include o idee asimilativă conform căreia oamenii din alte culturi ar trebui să se comporte într-un anumit mod pentru a se putea integra. Pe de altă parte, relativismul cultural presupune că toate modurile de comportament sau de acțiune sunt acceptabile dacă sunt definite ca practici culturale - „dacă aceasta este cultura lor, atunci este în regulă”. Ambele extreme sunt periculoase. În timp ce dogmatismul duce la o formă de fundamentalism și închidere, relativismul cultural poate duce la perpetuarea practicilor nedrepte sau inumane. Un mod de a aborda această dilemă este prin perspectiva drepturilor omului. Cadrul pentru drepturile omului permite și susține manifestările diversității, dar, în același timp, protejează oamenii împotriva practicilor extreme sau a comportamentelor periculoase.

De asemenea, diversitatea este privită diferit în funcție de grupul la care se referă. Unii oameni apreciază anumite grupuri culturale mai mult decât pe altele. Prin urmare, ei consideră că diversitatea culturală este pozitivă doar în anumite condiții, care corespund viziunii lor ierarhice asupra culturilor. Aceștia sunt deschiși la întâlniri interculturale cu grupurile pe care le apreciază, dar nu și cu cele pe care le consideră inferioare sau care provin dintr-un stat aflat în conflict cu statul lor.

Toate ființele umane sunt diferite și unice prin individualitatea, talentele, potențialul și dorințele lor, dar sunt egale în fața legii, ca cetățeni și în ceea ce privește drepturile omului:

Scopul principal al educației interculturale - reducerea perspectivelor etnocentrice, combaterea prejudecăților și promovarea acțiunilor de solidaritate care susțin egalitatea demnității umane și respectarea pluralității identităților culturale - rămâne în continuare valid și mai relevant ca oricând în societățile europene al căror viitor este din ce în ce mai interconectat și interdependent.

Mai întâi de toate, educația interculturală este o **abordare educațională** care urmărește dezvoltarea dorinței și capacității persoanelor de a trăi împreună în societăți diverse.

Educația interculturală nu este o realitate separată sau un set de modele și tehnici pentru munca în grup și simulări ale culturii, ci este o viziune asupra lumii, care respectă și promovează diversitatea, provocând, în mod constant, status quo-ul și structurile de putere din societate.

Sunt prezentate mai jos un model care evidențiază principalele aspecte ale unei abordări coerente a educației interculturale.

Educația interculturală **acordă importanță diversității** și promovează o viziune a lumii în care diversitatea își are rădăcinile în egalitate și nu este văzută ca un obstacol. Respectul față de diversitatea culturală este strâns legat de respectarea drepturilor omului.

Educația interculturală este despre **multiperspectivitate**. Aceasta recunoaște faptul că nu există o perspectivă unică despre realitate. Pentru oameni, realitatea este definită de modul în care o percep, iar încercarea de a găsi un adevăr absolut este în zadar. Schimbarea percepțiilor duce la schimbări ale realității. În funcție de unghiul din care privim, numărul 6 ar putea arăta ca un 9, iar un 9 ar putea arăta ca un 6. În funcție de mediul lor cultural sau socio-economic, oamenii ar putea privi aceleași lucruri și să vadă ceva total diferit. Și s-ar putea ca toți să aibă dreptate. Ceea ce este considerat acceptabil sau nu, bun sau rău, valorile considerate „corecte” depind întotdeauna de perspective. Educația interculturală încurajează utilizarea unor surse de informații diverse, pentru a învăța despre perspectivele diferitelor grupuri, din propriul lor punct de vedere, pentru a obține o înțelegere mai nuanțată a realității și puncte de vedere mai ample.

Educația interculturală ia o poziție clară împotriva **discriminării și altor forme de intoleranță și nedreptate socială**. Un obiectiv important al educației interculturale este dezvoltarea abilităților de a recunoaște existența stereotipurilor și de a înțelege impactul prejudecăților asupra vieții lor și a altor persoane. Aceasta neagă orice idee reminiscentă a superiorității rasiale sau o distribuție ierarhică a grupurilor etnice.

Educația interculturală oferă o **alternativă la multiculturalism**. Interculturalitatea depășește simpla conviețuire sau respectarea identităților culturale „de la distanță”. Abordarea interculturală facilitează dialogul între grupuri socio-culturale diferite ca o modalitate de a învăța unii de la alții și unii despre alții și de a lucra împreună pentru dezvoltarea societății în ansamblu.

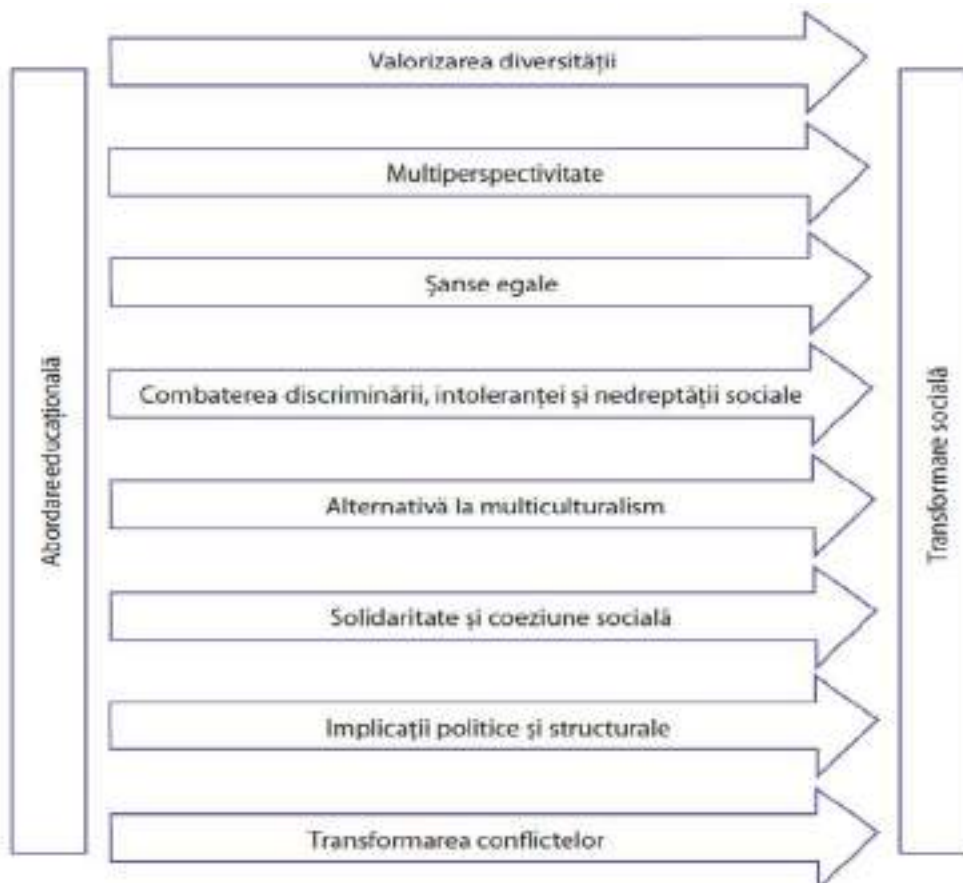
Educația interculturală promovează **egalitatea de șanse și participarea activă**, oferind tuturor dreptul de a-și spune cuvântul. Nu este suficient să ne asigurăm că există un anumit procent de migranți sau minorități pentru a „satisface cererile de diversitate culturală”. Scopul este crearea unor condiții pentru ca persoanele din grupurile defavorizate să participe. Egalitatea de șanse nu înseamnă tratament egal, ci un tratament diferențiat, cu scopul de a ajunge la egalitate și justiție socială.

Educația interculturală contribuie la dezvoltarea **solidarității și coeziunii sociale**, definită drept „capacitatea unei societăți de a asigura bunăstarea tuturor membrilor săi, reducând la minimum discrepanțele și evitând polarizarea”. Procesele educației interculturale dezvoltă capacitatea și dorința indivizilor, grupurilor și organizațiilor de a coopera și de a lucra

împreună pentru obiective comune, încurajând oamenii să practice empatia și să se implice în procese de participare civică, politică și culturală.

Educația interculturală ia în considerare **implicațiile politice și structurale** ale vieții de zi cu zi. A vorbi despre educația interculturală fără a include **contextul de putere** în care au loc întâlnirile interculturale ar însemna să excludem o mare parte din realitatea noastră. De prea multe ori, conflictele sunt considerate de origine „culturală” de către stat, iar rasismul este perceput ca fiind o patologie individuală, în timp ce se omit fundamentele instituționale și politice ale rasismului și discriminării.

Pentru multe persoane, educația interculturală este imediat asociată cu **conflictele**. Dintr-o perspectivă a educației interculturale, conflictul este privit ca o sursă de dezvoltare; ca o formă neutră de dezacord, care poate fi o oportunitate pentru clarificarea opiniilor, perspectivelor și ideilor. De fiecare dată când oamenii interacționează, există posibilitatea să apară un conflict. Evitarea conflictului nu face decât să agraveze situația, să accentueze efectul sau să creeze societăți paralele. Educația interculturală oferă instrumentele necesare pentru a deveni un cetățean activ, capabil să pună întrebări și pregătit să fie întrebat de către alții, care ascultă și este ascultat, care are atât curajul să nu fie de acord, cât și dorința de a gestiona un conflict și de a ajunge la o soluție comună.

CONCLUZII

Expresia comunicarea sau dialog intercultural este o sintagmă actuală. Firește, în toate epocile, exponenții unor culturi diferite au comunicat între ei, dar această relaționare purta un caracter limitat. Actualmente, comunicarea interculturală este un fenomen global, o experiență pe care, într-o anumită măsură, o trăiește fiecare om. Dialogul intercultural presupune interacțiunea directă dintre oameni de diferite culturi și implică mult mai mult decât înțelegerea normelor unui grup, ea înseamnă acceptarea, tolerarea și abolirea diferențelor, interacțiune, schimb, deschidere, reciprocitate, solidaritate obiectivă.

Societățile europene actuale, plurale din punct de vedere etnic și cultural, dar și din perspectiva identităților și a intereselor, constituie arena conviețuirii unui spectru divers de etnii și popoare, care nu întodeauna întrețin un dialog intercultural. În aceste condiții, procesul de dezvoltare a dialogului intercultural presupune interacțiunea dintre aceste popoare în baza unor principii universal valabile, precum toleranța, respectul și colaborarea prin parteneriate solide între reprezentanții comunităților etnice ce rezultă în produse și servicii utile pentru toți membrii comunității, în creativitate, inovație, dezvoltare personală și socială.

BIBLIOGRAFIE:

1. Georgiu Gr. *Filosofia culturii, cultură și comunicare*. București, 2013.
2. Rezsöhazy R. *The Cultural Frontiers of Europe: Our Common Values*, // Eurolimes, vol.4, Delanty G., Pantea D., Teperics K. (ed.). *Europe from Exclusive Borders to Inclusive Frontiers*. – Oradea, Institutul de Studii Euroregionale, 2008.
3. Spiridon M. *Inventând Europa – identități și frontiere (I)*. // „Observator cultural”, nr.60-61 / 2006.
4. Oberländer-Târnoveanu I. *Identitatea culturală și patrimoniul digital: proiecte, rețele și portaluri, în Cibinium 2001-2005. Identitate culturală și globalizare în secolul XX – cercetare și reprezentare muzeală*. – Sibiu, Ed. ASTRA Museum, 2006.
5. https://en.wikipedia.org/wiki/Four-sides_model

II.

**LIMBA ȘI LITERATURA
ROMÂNĂ. PERSPECTIVE
DIDACTICE**

CORECTITUDINE ȘI GREȘEALĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ CONTEMPORANĂ. PERSPECTIVĂ COMPARATIVĂ

Georgiana CIOBOTARU, conf. univ. dr. Facultatea Transfrontalieră,
Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, România

Viorica BABILEVA(căs. BOTEZ), masterand *Limbă română, identitate și deschidere culturală*, Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, România

INTRODUCERE

Orice activitate didactică sau științifică privind însușirea unor materii presupune neapărat anumite acțiuni practice, de cercetare și, desigur, de exersare cu scopul de a forma unele abilități necesare în viața de zi cu zi. Procesul de însușire a limbii române și, mai ales, cel al comunicării cotidiene, vorbitorilor le revine problema exprimării corecte cu care se confruntă atât omul de rând, cât și jurnaliștii, scriitorii, redactorii, diplomații, purtătorii de cuvânt, comentatorii politici. Cercetarea de față este destinată nu numai celor care vor să cunoască mai bine limba română, dorind să-și ridice nivelul de cultură al comunicării, ci și celor care vor să comunice la nivel universal. De aceea, motivul principal este de a putea ajuta vorbitorii să-și soluționeze aceste probleme și să-și formeze deprinderi de gândire și de vorbire corectă. Contribuția și aportul specialiștilor de a ameliora dificultățile de limbaj într-o comunicare scrisă sau orală ale vorbitorilor de limba română este și motivul alegerii subiectului prezentei cercetări.

REALITATEA CUVÂNTULUI ÎN CONTEMPORANEITATE

Exprimarea este una dintre cele mai importante caracteristici ale unui stil și formeii scrisului. Conceptul de față fiind definit ca *formulare scurtă, expunere pe scurt, în puține cuvinte* se identifică cu *laconismul*, care poate fi confuz sau complicat, având riscul să nu fie înțeles corect așa cum și-ar fi dorit emițătorul mesajului.

La nivelul lipsei de claritate a unui enunț sau text, există unii factori ce pot cauza greșeli afectând norma lingvistică literară. Acești factori sunt:

- necunoașterea suficientă a faptelor de limbă a vocabularului, în principiu;
- intenția nereușită de a sublinia anumite lucruri prin repetarea acestora;
- intenția de a vorbi multe lucruri fără a spune aproape nimic;

- pasiunea vorbitorului pentru un limbaj deosebit cu ajutorul neologismelor în momente nereușite ale comunicării.

Pentru a nu trezi suspiciuni, vorbitorii preferă să folosească construcții obișnuite clișeizate, iar limbajul original era cu riscul de interpretare ducând la consecințe neplăcute urechii. Cele mai frecvente greșeli sunt, după cum s-a menționat în capitolul doi, pleonasmul și tautologia analizate și comentate teoretic, fiind exemplificate prin unele detalii, în capitolul anterior și servește ca regulă de conduită sau ca justificare pentru faptele și cazurile similare ce urmează a fi publicate în acest subcapitol *Greșeli constând în prolixitate*, punând accentul pe lipsa de concizie și de claritate. Identificarea și comentarea greșelilor, mai ales corectarea lor ar putea ajuta ca asemenea greșeli să fie evitate. Însă, odată comise, greșelile trebuie să fie combătute, servind prilejul de a căuta, a găsi și a propune celor din jur variante corecte. Numai cele depistate și comentate argumentat, fiind înlocuite cu unele echivalente corecte și potrivite, desigur ne pot învăța ceva bun. Mai mult, greșelile de exprimare persistă și în mediile lingvistice, în ziare, reviste, cărți, mass-media radio și TV. Vina, desigur, este lipsa instruirii temeinice sau lipsa de atenție a oamenilor față de tezaurul limbii române literare. Realitățile moderne care necesită o pregătire filologică specială și factorii concreți este apariția în limbă a unor cuvinte și expresii care denumesc tehnologii. Astfel ne vedem obligați să fim într-o continuă perfecționare a fiecăruia dintre noi, deoarece de noi depinde în cea mai mare măsură destinul limbii noastre. În ajutorul acestui fapt de dificultate ne vin cărțile de cultivare a limbii, pentru a fi consultate de oamenii cu mai puțină instruire filologică, dar și instruirea tinerei generații în școală. Cărțile de acest tip și manualele școlare, precum și Curriculumului Național Modernizat ne propun exemple depistate de lingviști în societate, propunând instrumente de lucru necesare și utile pentru toți acei care doresc sincer să-și perfecționeze cunoștințele în domeniul dat, ori baza vorbirii corecte o punem noi, profesorii, la lecțiile de limba și literatura română. Nu în zadar, filozoful german Humbolt afirmă: *O limbă nu poate fi predată. Se pot crea doar condiții ca învățarea ei să aibă loc.*

De aceea, în capitolul de față, voi apela la unele greșeli exprimate în rândurile lumii contemporane, cu dificultăți de scriere și pronunțare, de cuvinte și expresii străine în condițiile actuale și procedee, tehnici de lucru pentru înlăturarea tuturor clișeele lingvistice ce sunt și abateri de la norma lingvistică literară. Un moment totuși este necesar de a ne baza pe puterile oricărui contemporan: să citim literatura de specialitate, să învățăm din greșelile altora și să nu ajungem în a comite noi înșine greșeli care ne urătesc exprimarea. Profunda atenție și meditare asupra acestor elemente lingvistice ar putea să ajute fiecare vorbitor pentru a fi evitate ușor și fără eschivare.

Dintre multitudinile de erori de limbaj o aparține pleonasmelor, care constă în repetarea sau alăturarea neînsemnată și săcâitoare a unor cuvinte cu același sens sau chiar cu sensuri apropiate, exprimându-se repetat în unul și același conținut sau fiind utilizate cu sensuri apropiate. Uneori ele sunt folosite cu scopul de a sublinia o idee, ca de exemplu *Am auzit cu urechile mele*, în asemenea cazuri, având valoare expresivă și fiind, deci, tolerate de normă.

De cele mai multe ori, se știe că, pleonasmul este o greșeală cauzată de neglijența vorbitorului, identificate în structuri subordonate în care termenul determinativ este de prisos, deoarece sensul său este inclus în sensul termenului regent. Pleonasmemele, însă, se formează nu doar în construcții subordonate, ci și în structuri coordonate, anume asociindu-se de sinonime sau prin alăturarea unor cuvinte având același rol, de exemplu: *iarăși din nou*. După cum s-a menționat în capitolul anterior, cauzele apariției în vorbire a pleonasmelor sunt diverse: necunoașterea suficientă a cuvintelor folosite, a etimologiei acestora sau dorința de a sublinia ceva. Foarte multe pleonasmeme au devenit în uz atât de obișnuite, încât sunt percepute și pronunțate ca fapte lingvistice normale, nu greșeli de exprimare. Totuși cea mai mare parte a pleonasmelor este supărătoare, demonstrându-se de lipsa cunoștințelor în domeniu.

Pentru a concretiza nivelul de cunoaștere a limbii române literare, am organizat cercetarea unei fișe cu mai multe propoziții intenționat scrise cu greșelile propuse spre discuție în capitolele precedente, fiind urmată de un sondaj alcătuit din patru întrebări:

1. Ți este cunoscut limbajul propozițiilor propuse?
2. Poți depista minim șapte greșeli ortografice, ortoepice și stilistice în exemplele date?
3. Dintre greșelile identificate, le-ai putea corecta și explica?
4. Dorești să cunoști modul de corectare a greșelilor lingvistice?

Sondajul a fost propus la începutul anului de învățământ în clasa a XII-a, după ce s-a lecturat mai multe propoziții cu greșeli intenționate de exprimare. Elevii au bifat opțiunile *DA* sau *NU*. Dacă inițial răspunsurile șovăiau între aceste două opțiuni ori s-a bifat cu *nu*, marcate de culoarea albastră, în al doilea semestru, răspunsurile s-au îmbunătățit cu multe răspunsuri de *da*. Între cele două sondaje au fost petrecute o serie de lecții de instruire, cu metode și tehnici diverse de lucru, atât teoretice, cât și practice, pentru a cunoaște momentele greșite în actul comunicării fie orale, fie scrise. Conform *Curriculumului modernizat* și al *Planului de lungă durată*, am avut rolul de a-i monitoriza și instrui pe elevi cu scopul de a obține cât mai multe rezultate pozitive în cunoașterea celor propuse.

Pentru o instruire eficientă a comunicării, s-au propus indicatorii comunicării corecte, precum:

- *Limbajul coerent* – ortoepic/ortografic, lexical, semantic, gramatical, stilistic adecvat vârstei interlocutorului și contextului în care se desfășoară dialogul;
- *Intonația* – aspectul grafic potrivit pentru această comunicare;
- *Structura coerentă a actului de comunicare* – conținând elementele necesare, formule de inițiere a comunicării, adresări, formule de încheiere;

Un alt pas pentru a putea lucra a fost de a urmări pe parcursul unei zile, cum se exprimă persoanele din jurul său și să remarce frecvența unor greșeli de exprimare și de a propune soluții: *Ce ai putea întreprinde, dacă ai constata comiterea unei greșeli? Ce ai putea face ca, în localitatea ta, oamenii să se exprime corect?* În același timp, li s-a prezentat un tabel de instruire cu titlul *Carențe de stil*. Tabelul conține informații precum: *Tipul de greșeli; definiția; exemple; comentarii; surse de documentare*. După ce elevilor li se fac cunoscute/recapitulate noțiunile din tabel, se explică despre faptul cum comentăm greșeala conform modelelor prezentate în capitolele precedente.

Vom propune exemple frecvent întâlnite în comunicare fiind identificate și comentate. Deci, în replca *Ion se simte perfect de bine în compania prietenilor*, identificăm formula pleonastică *perfect de bine*, deoarece cuvântul *perfect* înseamnă *foarte bine*. Prin urmare, este de prisos să mai spunem *bine*, după ce am pronunțat adverbul *perfect*. Suficient ar fi să spunem că o persoană se simte *perfect* sau *foarte bine*, sau *excelent*. Corect pronunțăm *Ion se simte perfect în compania prietenilor*.

Cu aceleași idei de pleonasm propunem fraza *Regiunea economico-geografică este un teritoriu cu particularități naturale și social-economice specifice, prin care se deosebește de alte teritorii*. În acest exemplu remarcăm sintagma *particularități specifice* un pleonasm, pentru că în ea se repetă inutil aceeași idee. Cunoaștem că particularitatea este și o trăsătură specifică, iar specificul este o trăsătură particulară. În același enunț mai observăm un pleonasm, care repetă ceea ce a fost spus până la virgulă: *prin care se deosebește de alte teritorii*. Eliminând determinativul *specifice* și a doua parte a frazei obținem *Regiunea economico-geografică este un teritoriu cu particularități naturale și social-economice*.

Un pleonasm devine și adverbul *apoi* dacă nu este întrebuințat corect. În propoziția *Li s-a dăruit o torță, apoi după care copilașii au dat întrebări*. Adverbul *apoi* are sensul *pe urmă; după aceea*. Alăturarea lui cuvântului *după* este rezultatul unei neglijențe în exprimare. Varianta corectă a propoziției este *dacă vom elimina unul dintre termenii de același fel sau se poate utiliza pe rând ambii*. Deci, în final putem pronunța *Li s-a dăruit o torță, apoi copilașii au dat întrebări* sau *Li s-a dăruit o torță, după care copilașii au dat întrebări*.

Recent am auzit expresia *Mie personal nu mi-a plăcut acest spectacol*. În acest context, cuvântul *personal*, are sensul exprimării din punctul de vedere al persoanei care vorbește, adică în persoană, direct și nemijlocit. Atunci când vorbitorul face o asemenea declarație, el vorbește din punct de vedere direct, în numele său. Ideea dată este exprimată și de pronumele *mie*, de aceea elementele expresiei *mie personal* sunt incompatibile, de aceea unul dintre ele trebuie omis. Folosită cu scop de accentuare este, de fapt, o expresie – stereotip, în special când se vorbește despre o acțiune care se poate efectua prin intermediari: *Eu personal am verificat*; *El personal a promis*, care trebuie evitată. În astfel de exemple, cuvântul *personal* încearcă să înlocuiască pronumele de întărire *însumi*, *însuși* cu care vorbitorul se confruntă. Este corect să se spună *Personal am verificat*; *Mie nu mi-a plăcut*; *Personal nu mi-a plăcut acest spectacol*.

Gramatica normativă stabilește modelele verbale pentru fiecare timp, mod, însă în cazul verbelor, în uz aceste modele nu sunt respectate uneori. Propunem un exemplu spre analiză: *Nu se merită să investești mulți bani în această construcție provizorie*. Verbul *a merita* are în limba română dublă valoare: prima de verb personal, de exemplu *Ion merită să ia trofeul*; *Voi meritați o viață mai bună*; *Eu merit o soartă mai bună* și de verb impersonal *Merită să înveți bine*; *Merită să facem un efort*; *Merită să cumpărați o casă mai bună*. Acestea se deosebesc atât din punct de vedere flexionar, cât și din punct de vedere semantic. Verbul în cauză are sensul de *a fi demn*, *a fi vrednic de ceva*, cu valoare personală, iar cel cu valoare impersonală are sensul de *a se cuveni*, *a valora*. Astfel de omonimii se identifică și la alte verbe în limba română, *a face – a se face*; *a zice – a se zice*; *a vorbi – a se vorbi*; *a presupune – a se presupune*, deosebirea formală a căroră este marcată de pronumele *se*, indice al valorii impersonale a acestor verbe. Conform modelului vorbitorul a încadrat și verbul *a merita*, considerând că atunci când vrei să vorbești despre utilitatea sau inutilitatea unei realități, e necesar să îi atribui verbului *a merita* valoare impersonală cu ajutorul pronumelui reflexiv. În ziua de azi a devenit o modă să se spună *Se merită să-ți consumi energia*. Să se țină cont că verbul *a merita* nu admite această deosebire formală. El se folosește cu formă nepronominală pentru ambele sensuri: *Nu merită să-ți consumi viața în ură*, *ci merită să iubești, pentru că tu meriți să fii fericit*. Deci soluția pentru enunțul propus este: *Nu merită să investești mulți bani în această construcție provizorie*.

Enunțul deseori auzit printre rândurile contemporanilor este *Profesorul a finisat lecția și a ieșit din sală*. După cum știm, în limba română există cuvinte cu formă asemănătoare, dar având sensuri diferite, numite *paronime*, așa precum *familial – familiar*; *original – originar*. La utilizarea lor se poate produce greșeala numită atracție paronimică, adică cuvântul mai cunoscut îl atrage pe cel mai puțin cunoscut substituindu-l. În relație de paronimie sunt și

verbele *a finisa* – *a finaliza*, pe care vorbitorul le confundă, fiind adesea neatenți. Dacă vom compara sensurile acestor două verbe, sesizăm că verbul *a finisa* semnifică a executa ultimile operații prin care se dă unui lucru aspectul dorit, finit; *a finaliza* înseamnă a face, a realiza până la sfârșit, a duce până la capăt, a încheia, a termina o activitate. Așadar, verbul *a finisa* ar mai însemna și *ultimile retușuri*, adică poți finisa un articol de croitorie, un tablou, o casă făcând lucrările de finisare. O lecție, însă, se poate finaliza sau termina, la semnalul clopoțelului. De aceea este corect să se spună *Profesorul a finalizat/ a încheiat/ a terminat lecția*.

Alte greșeli grave se comit în încălcarea regulilor acordului la numerale. Acordul constă în potrivirea formală a două cuvinte aflate în relație de subordonare potrivite în gen, în număr și în caz, de exemplu *băiat desculț, băieți desculți, fetețe desculțe*. Multe greșeli se comit la utilizarea articolului genitival, a pronumelui relativ, a adjectivului de întărire sau la utilizarea numeralului. Menționăm că utilizarea numeralelor a devenit o problemă pentru emițătorii din domeniul mass-media, în comunicarea colocvială, familiară. Exemple de acest gen se atestă precum *Mâine vor fi doisprezece grade; Este ora doisprezece; Spectacolul va începe la orele doisprezece; Mâine este unu septembrie*. Variantele corecte acestor exemple sunt *Mâine vor fi douăsprezece grade; Este ora douăsprezece; Spectacolul va începe la ora douăsprezece; Mâine este întâi septembrie*. În aceste enunțuri forma de feminin a numeralelor este cerută de substantivele *grade, ora, clasa*. Este regretabil, însă asemenea exprimare poate fi auzită frecvent în rândul elevilor, studenților și chiar al profesorilor.

În limba română majoritatea pronumelor se folosește atât cu valoare propriu-zisă, cât și cu valoare adjectivală. Printre acestea se numără și pronumele posesive, care apar cu valoare adjectivală *limba noastră; casa mea; prietenii noștri*. Forma lor depinde de numărul de posesori, dar va face referire și la numărul de obiecte posedate. Dintre acestea, adjectivalele posesive *sale, săi, său* pot genera greșeli. De exemplu *Am constatat că unele expresii sunt unice în felul său, întâlnite doar în satul meu de baștină; Există instituții de stat care își fac griji pentru studenții săi; Când au ajuns mari, ei au aflat despre originile sale; Proprietarii de restaurante propun servicii diverse clienților săi*. Pronumele posesive *săi, sale* se referă doar la un singur posesor și trebuie folosite substantive ce denumesc obiecte aparținând unui posesor. Dacă este vorba de mai mulți posesori se indică substantive diferite sau printr-un substantiv la plural, trebuie de folosit pronumele *lor*. Așadar, pentru exemplele date corect se scrie: *Am constatat că unele expresii sunt unice în felul lor, întâlnite doar în satul meu de baștină; Există instituții de stat care își fac griji pentru studenții lor; Când au ajuns mari, ei au aflat despre originile lor; Proprietarii de restaurante propun servicii diverse clienților lor*.

Greșeli comise în actul vorbirii este echivocul, ce conduc nu la reglementarea unor relații, domenii, fenomene. Echivocul poate fi prevenit prin căutarea formelor ce exprimă cu exactitate ce avem de spus. În unele cazuri echivocul se poate evita prin schimbarea topicii sau prin amplasarea adecvată a semnelor de punctuație. Propunem exemple spre a fi comentate: *Tânărul care intrase în birou era clown; Nu primim buteliile clienților care explodează; Vând câine: mănâncă orice și îi plac foarte mult copiii.* Mesajele exemplilor propuse pot avea mesajul înțeles în două feluri. *Tânărul care intrase în birou era clown de profesie și Tânărul ce intrase în birou era o persoană care distrează lumea prin bufoneriile sale.* Destinatarul va înțelege, desigur, conținutul propoziției în modul cerut de context, după ce își va da seama de acțiunile reale sau virtuale ale contextului, care ar putea fi ocupațiile lor. Verbul *a exploda* poate fi folosit cu sensul metaforic *de a avea o criză de nervi* intenția a fost alta: de a preveni clienții să nu vină cu buteliile defectate. Aici echivocul creează un efect comic, hazliu. Se poate rezolva prin schimbarea topicii și printr-o reformulare ușoară: *Nu primim de la clienți butelii defecte, care pot exploda.* Ultimul exemplu parcă e desprins dintr-un film de groază: un câine omnivor ce preferă copii să mănânce. Confuzia poate fi prevenită prin înlocuirea verbului *a plăcea* cu verbul *a iubi*. Varianta finală va fi: *Vând câine: iubește foarte mult copiii. Mănâncă orice.*

Construcția unei propoziții sau a unei fraze ce afectează coerența în exprimare este de anacolut și propunem două exemple spre identificare și comentariu. *Majoritatea oamenilor le este rușine să povestească; Tata era căruțaș și îi plăcea duminica să mă ia cu el.* În primul enunț se atestă lipsa unei potriviri dintre substantivul cu rol de subiect *majoritatea* și predicatul *este rușine*. Soluția ar fi în căutarea unui verb potrivit *se rușinează, se incomodează, se sfiște*. În final corecte ar fi *Majoritatea oamenilor se rușinează să povestească.* În al doilea enunț se atestă o ruptură între subiectul primei propoziții și predicatul propoziției a doua. Conjunția *și* ilustrează existența unui raport de coordonare între aceste două propoziții cu prezența aceluiași subiect. În structura *Tata ... îi plăcea*, se simte dezacordul dintre subiect și predicat. Corect ar fi *Tatei, care era căruțaș, îi plăcea duminica să mă ia cu el.* În acest mod, fiind explicate și comentate fiecare propoziție, elevii pot identifica greșelile de stil în orice împrejurare sau articole. În sens larg, comunicând cu cineva la telefon, scrisori electronice sau trimise prin poștă, alegerea unui registru pentru adresare către un apropiat sau un străin, utilizarea unor gesturi și a unei ținute vestimentare potrivite momentului sunt doar câteva dintre reperatele culturii comunicării. Omul civilizată azi în permanență trebuie să decidă cum va proceda în diferite situații de comunicare: *își va interoga interlocutorul? Îi va permite să se revolte? Va discuta de la egal la egal cu el? Unde va fi normal să discute? Ar trebui să telefoneze înainte*

de a veni în vizită? Să aștepte o invitație? În sens restrâns, cultura comunicării se rezumă la corectitudinea utilizării limbajului, în varianta orală și scrisă, eradicându-se greșelile, gafele, erorile de orice fel.

Presa și erorile lingvistice. O serie de greșeli sunt identificate în presă. Vom propune câteva dintre ele. În ziarul *Timpul* am remarcat greșeli precum utilizarea incorectă a pronumelui relativ *care*: *În Rusia a explodat o mașină, unde se aflau trei pasageri.* Corect scrisă ar fi *În Rusia a explodat o mașină, în care se aflau trei pasageri*, deoarece a doua propoziție dintre cele două este o subordonată atributivă punându-se întrebarea *care mașină*, cu răspunsul *în care se aflau*. Adverbul relativ *unde* este utilizat greșit, fiindcă nu putem răspunde la întrebarea *a explodat unde?* cu *unde se aflau trei pasageri*.

Un alt exemplu extras din ziarul *Timpul* este propoziția *Care sunt termenii de realizare a acestui proiect?* Se consideră greșeala în *sunt termenii*. Pentru un proiect realizat în timp se propune un termen, fiind utilizat la numărul singular și genul masculin, articulat cu articolul hotărât *-l* cunoscut vorbitorului. De aceea ar fi corect să ne exprimăm *Care este termenul de realizare a acestui proiect?*

Tot aici a fost identificată o greșeală de acord între subiect și predicat care se produce din motivul că vorbitorul acordă predicatul cu un alt cuvânt, din imediata apropiere a sa *Majoritatea copiilor au câte un părinte plecat la muncă peste hotare.* Acest tip de acord este numit *acord prin atracție*. Altă variantă de acord o constituie cel *după înțeles* (semantic/logic) care apare atunci când între forma cuvântului regent și sensul lui există o contradicție, dându-se prioritate sensului, exemplu *O ceată m-au colindat anul acesta. O sumedenie m-a căutat ieri.* Sensul unui grup de obiecte, pe care îl au substantivele colective *ceată*; *sumedenie* l-au făcut pe vorbitor să-i atribuie verbului-predicat forma de plural. Atât acordul prin atracție, cât și cel după înțeles reprezintă abateri de la normă. Regula acordului se încalcă, fie din neatenție, fie din ignoranță atestăm în exemplele depistate. Spre exemplu de greșeală de acest gen, propunem *MAI-ul ar trebui să-și mute sediul la Soroca, dacă vor să facă ceva.* Ultima propoziție din această frază are subiectul neexprimat, care se subînțelege ușor din context (MAI-ul). Acesta este un substantiv format prin abreviere (Ministerul Afacerilor Interne) având forma de masculin singular, (dovadă – articolul *-l*). Prin urmare, predicatul acestei propoziții trebuie să aibă aceeași formă de număr. Rezultatul este *MAI-ul ar trebui să-și mute sediul la Soroca, dacă vrea să facă ceva.* O altă frază *Se așteaptă ca anul acesta atât bradul, cât și decorul va fi unul deosebit, mai ales că se vor cheltui circa 100 de mii de lei* ne oferă un subiect multiplu în a doua propoziție, elementele căruia sunt legate prin adverbele *atât...cât*, care, dacă sunt despărțite de alte cuvinte, trebuie delimitate cu virgulă. Semantic, acestea echivalează cu

conjuncția *și* (bradul și decorul), or norma prevede că subiectul multiplu impune predicatului forma de plural. O altă greșeală în această frază, ține de conectivul cu care se leagă propoziția a doua (*ca anul acesta atât bradul...va fi unul deosebit*) de regenta sa. Printre conjuncțiile subordonatoare, se înregistrează conjuncția compusă *ca să*, care se folosește cu elemente disociate de alți termeni, cu excepția cazurilor când introduce o subordonată finală/scop. De exemplu: *Mâncăm ca să trăim și nu trăim ca să mâncăm*. În exemplul analizat apare doar un termen al acestui conectiv *ca* (al doilea se pierde), pentru a se păstra integritatea conjuncției, verbul-predicat ar trebui să fie la modul conjunctiv. În final, corect ar fi *Se așteaptă ca anul acesta atât bradul, cât și decorul să fie deosebite, mai ales că se vor cheltui circa 100 de mii de lei*.

Răsfoind ziarul *Adevărul* am remarcat unele greșeli precum *Managerii întreprinderilor de stat, cu capital majoritar de stat și monopoliste vor primi lefuri mai mari*. Greșeala constă în cuvântul *monopoliste* scris la genul feminin luându-se în vigoare acordul cu lexemul *întreprinderilor*, însă în cazul dat se menționează *capitalul* fiind majoritar și monopolist, determinându-se la genul masculin. Tot în acest exemplu putem considera greșeală cuvântul *lefuri*. Conform Dicționarului explicativ *lefuri* este un cuvânt învechit și ar fi corect de utilizat neologismul *salarii*. În rezultat, corect această propoziție va fi în felul următor *Managerii întreprinderilor de stat, cu capital majoritar de stat și monopolist vor primi salarii mai mari*.

Vorbitorii contemporani își permit a utiliza verbele într-un mod greșit nesensibilizând acest lucru. În exemplul *Vedetele s-au pus pe scris*, verbul *a se pune* are menirea de a se așeza într-un anumit fel, fiind corelație cu prepoziția *pe*, înțelegem sensul de a se așeza pe o suprafață a unui obiect. Deducem faptul că ar fi corect dacă se scria *Vedetele au început să scrie*. Acest tip de greșeală este destul de frecvent, mai ales în textul scris care trebuie să aibă un aspect îngrijit, elaborat. Deci, orice comunicare scrisă trebuie să corespundă rigurilor normei lingvistice. Conform acestei norme, în construcții cu părți de propoziție coordonatoare, prepoziția trebuie repetată înaintea fiecărui termen coordonat *Am mers la mare cu mama și cu tata*. Doar când cuvintele coordonate formează o unitate, când au același determinant, se admite omisiunea prepoziției dinaintea fiecărui termen *Am plătit cazarea pentru o zi și o noapte; Cadoul e pentru mama și tata; Filmul e despre dragoste și suferință*. Reluarea prepoziției la termenii coordonați cu elemente corelative este obligatorie *Merg la medic sau cu mama, sau cu tata; Călătorește fie cu trenul, fie cu avionul*. În astfel de exemple, ar fi greșit să se omită prepoziția de la cel de-al doilea termen. În propoziția *Am vorbit de sesiune și modul de susținere a examenelor* se încalcă regimul prepozițional. Verbul *a vorbi* impune folosirea prepoziției *despre*, de aceea

este corect ca prepoziția să fie reluată înaintea celui de-al doilea element coordonat. În rezultat pronunțăm *Am vorbit despre sesiune și despre modul de susținere a examenelor*.

Este deranjantă omiterea prepoziției *de* la numeralele cardinale cu valoare adjectivală. Prezența acestei prepoziții este obligatorie atât în exprimarea orală, cât și în scris, inclusiv atunci când numeralul este notat prin cifre *20 de pagini*. În următoarele enunțuri *Au fost cumpărate 102 de troleibuze; O foaie de odihnă la mare costă 310 de euro* este încălcată aceeași regulă: numeralele de pe locul zecilor și al unităților sunt mai mici decât 19 și se cuvine să se lege direct de substantiv, fără prepoziție: *Au fost cumpărate 102 troleibuze; O foaie de odihnă la mare costă 310 euro*.

Un exemplu de greșeală remarcat în același ziar este utilizarea necondiționată a adverbului *chiar* cu semnificația *întocmai, îndeosebi*. Deci, în propoziția *Față de anii trecuți, argentianul nu mai e chiar favoritul cert pentru că nu a câștigat nici Liga Campionilor*, cuvântul *chiar* este de prisos. Corect ar fi *Față de anii trecuți, argentianul nu mai e favoritul cert pentru că nu a câștigat nici Liga Campionilor*.

Numeroase greșeli se comit la utilizarea pronumelui posesiv. În fragmentul *...pentru sprijin în demersul nostru de recuperarea banilor furăți de stat*, depistăm pronumele posesiv în genitiv, fiind în acord cu substantivul *demersul*, că este o realizare defectuoasă a acestuia, deoarece poate exista independent fără a fi într-un acord cu alte părți de vorbire.

Utilizarea articolului posesiv-genitival este o confuzie frecvent întâlnită în presa actuală. Ziarul *Natura și Ecologia* ne-a servit câteva exemple pentru a fi comentate în lucrarea de față. Știm că articolul posesiv însoțește un substantiv în același caz servind element de legătură între termenul întâi și termenul al doilea acordându-se în gen, număr. În același ziar am observat lipsa articolului explicat mai sus în exemplul *Raportul analizează dezvoltarea umană examinând progresul înregistrat în domeniul sănătății, educației și veniturilor, începând cu anul 1970*. Omiterea articolului posesiv din fața substantivelor coordonate în cazul genitiv este nejustificată, de aceea se scrie corect *Raportul analizează dezvoltarea umană examinând progresul înregistrat în domeniul sănătății, al educației și al veniturilor, începând cu anul 1970*.

Într-un alt exemplu am sesizat neutilizarea articolului posesiv-genitival este *Câteodată, noi simțim nevoia evadării din realitate și imersiuni într-o lume de vis unde mai există și puțină moralitate*. Substantivele *evadării* și *imersiunii* la cazul genitiv, cer cu atât mai mult prezența articolului genitival posesiv înaintea cuvântului *imersiunii*. Substantivul *nevoia* este determinativul, de aceea va lua forma de feminin singular a articolelor. Versiunea corectă a

frazei scrisă este *Câteodată, noi simțim nevoia evadării din realitate și a imersiunii într-o lume de vis unde mai există și puțină moralitate.*

În ziarul *Săptămâna* din noiembrie 2022, am identificat o propoziție ce exprimă problemele acute ale cetățenilor prin *Participanții la protest s-au arătat nemulțumiți de majoritatea prețurilor la produsele alimentare, tarifele la gaz, căldură și apă.* Pierderea coerenței este greșeala cauzată în această propoziție, prin prezența a două genitive coordonate *majoritatea prețurilor...*, *a tarifulor la gaz...*, vorbind într-un limbaj economic a corelării termenilor *prețuri* și *tarife*. S-a pierdut firul logic al gândului, pricina fiind, că primul substantiv are un determinativ dezvoltat, atestându-se o enumerație, așa cum cere norma lingvistică, se reia prepoziția *la* înaintea fiecărui element. Varianta finală este *Participanții la protest s-au arătat nemulțumiți de majoritatea prețurilor la produsele alimentare, a tarifulor la gaz, la căldură și la apă.* Alte prepoziții, remarcate la prezentatorii TV, cele compuse în locul celor simple ca structură. De exemplu: nu trebuie folosită prepoziția *de către* în locul lui *de*, în construcțiile pasive. De aceea greșit ar fi *Rezultatele au fost înregistrate de către documente*, însă corect este *Rezultatele au fost înregistrate de documente*. O altă remarcă din emisiunile TV a fost identificată la utilizarea prepoziției *ca și* în locul lui *ca*, mai ales pentru evitarea cacofoniilor. Ca să nu existe pericolul cacofoniilor se poate de utilizat unele structuri adecvate conținutului. Pentru acest moment venim cu o explicație simplă, precum: *L-a luat ca și consilier*. În acest exemplu, prepoziția *ca și* poate fi înlocuită cu alte sintagme apropiate ca sens. Corect ar fi *L-a luat în calitate de consilier*. În așa mod am evitat una din greșelile de exprimare ale vorbitorului. La fel nu se recomandă folosirea prepoziției *de* în locul genitivului. Aici, expresia *La nivel de Chișinău*, experții politici ar trebui să pronunțe corect *La nivelul Chișinăului*. În cadrul emisiunilor, oamenii politici reflectă trecutul utilizând prepoziția *dinainte*, care nu trebuie precedată și de prepoziția *de*. Greșit este *Perioada de dinainte de '90*, corect *Perioada dinainte de '90*.

În cadrul discuțiilor ale invitaților emisiunilor TV, am observat greșeli în utilizarea numeralelor, în care se redau prin construcții cu prepoziție și conjuncții nejustificate și la utilizarea numeralelor. De aceea este greșită formula *Confirm la toți despre ilegalitatea comisă*, deoarece nu putem pune întrebarea *confirm la cine?* ci *confirm cui?* Exemplul dat este eronat și din cauza acordului între părți de vorbire și cazul acordat. Corect este *Confirm tuturor despre ilegalitatea comisă*. Greșită este și formula atestată în expresia *Deschis între 11 – 15*, varianta corectă este *Deschis între 11 și 15*. Răspândită este formularea *Mitingul va avea loc între orele douăsprezece și paisprezece*, dar în atare cazuri nu se vorbește nici de *orele douăsprezece*, nici de *orele paisprezece*, ci de *ora douăsprezece* și *ora paisprezece*. Tot aici atragem atenția tuturor

asupra incorectitudinii enunțurilor de tipul *e ora doisprezece*. Incorectitudine indiscutabilă din simplul motiv că substantivul feminin *ora* cere ca și cuvântul următor să aibă forma de feminin, deci corect rostim *E ora douăsprezece* sau *Începutul ședinței va fi la ora douăsprezece*. Numerele clasificate în procente sunt echivalente cu *la sută* și lingviștii nu ne recomandă să le folosim împreună, de aceea greșit ar fi *trei procente la sută* vizavi de *3 procente*.

CONCLUZII:

Greșeala, odată comisă, poate afecta conținutul mesajului, poate compromite actul comunicării în momentul transmiterii unui mesaj de la o persoană la alta. După cum cultura comunicării presupune un sistem de relații și compartimente sociale, acceptate și apreciate de societate se rezumă la corectitudinea utilizării limbajului, în variantă orală și scrisă, avem viziunea de a stârpi greșelile, gafele, erorile de orice tip. Pentru a nu le comite sau pentru a le corecta, vorbitorul trebuie să înțeleagă esența greșelilor, cauza lor și modul în care trebuie corectate sau rectificate. De aceea, scopul global al lingviștilor este de a-l feri pe vorbitor de greșeli în gândire și comunicare. Chiar dacă vorbitorul le-a comis, avem menirea de a-l deprinde să le identifice, să le cunoască și să le poată corecta. Activitatea de depistare și corectare a greșelilor este nu numai utilă în planul culturii comunicării și al dezvoltării gândirii logice, dar și foarte atractivă, pasionantă, asemănându-se într-un fel cu cea de rezolvare a integramelor, rebusurilor sau a cuvintelor încrucișate.

BIBLIOGRAFIE:

1. Guțu Valentin, *Dicționar al greșelilor de limbă*, Chișinău, Editura ARC, 1998.
2. Iordan Iorgu, *Limba română actuală – o gramatică a greșelilor*, Iași, 1943.
3. Marin Mariana, *Învățătorul modern*, SA Tipografia Centrală, 2020.
4. Matcaș N., *De la grotesc la sublim*, Chișinău, 1995.
5. Munteanu E., *Introducere în lingvistică*, Iași, Editura Polirom, 2005.
6. Paraschivescu Radu, *Dintre sute de clișee*, Humanitas, 2009.

MUZICA ȘI LITERATURA. PERSPECTIVE CONTEMPORANE

Conf. univ. dr. Georgiana CIOBOTARU, Facultatea Transfrontalieră,

Universitatea „Dunărea de Jos

Vitali HRISTEV ȚÎNOR, masterand *Limbă română deschidere și identitate culturală*,

Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos”

INTRODUCERE

Arta ocupă un loc important în viața fiecărei persoane. Este greu de imaginat viața oamenilor fără artă. Dintre toată diversitatea, se pot distinge două tipuri: muzica și literatura, cu care cineva trebuie să se confrunte în viață. Sunt aceste două tipuri de artă asemănătoare? Ce au în comun? Care este diferența? Care este rolul muzicii în artă? Literatura este arta cuvântului, iar cuvintele, după cum știți, constau din sunete și, desigur, muzica este creată din sunete, așa că legătura comună dintre muzică și literatură este sunetul. Muzica, la fel ca literatura, ne însoțește toată viața, ne învață, în ea omul regăsind expresia celor mai înalte sentimente și experiențe emoționale subtile. Deci, impactul emoțional al acestor două tipuri de artă este uriaș și asta, desigur, au în comun. Literatura ajută la cunoașterea lumii, muzica învață și viața. Scriitorul creează o operă literară pentru a-și transmite opiniile și sentimentele, viziunea sa asupra vieții, punându-și sarcina de a influența cititorul. Acesta este scopul principal al compozitorului. Puterea impactului operelor de artă asupra unei persoane este uriașă și uimitoare. Ele ne fac să ne îngrijorăm, să ne bucurăm, să iubim și să urâm, ne fac mai nobili și mai înțelepți. Muzica și literatura sunt inseparabile; ele nu pot exista una fără cealaltă. Lumea artistică care ne apare în minte datorită artei cuvântului ne oferă ocazia să râdem și să plângem de soarta eroilor alături de vioara lui Paganini; îndrăgostiți-vă, ascultând lucrările lui Haydn, îndrăgostiți-vă de erou, amintindu-vă de Sonata la lumina lunii, plângeți peste pagini, bucurându-vă de Melodia Lacrimilor.

Muzica ne înconjoară peste tot, indiferent de sfera societății din care aparținem. Ce este muzica? Tradus din grecescul „musike” înseamnă literal „arta muzelor”, aceasta este o formă de artă în care sunetele muzicale organizate într-un anumit mod servesc ca mijloc de întruchipare a imaginilor artistice. Merită să acordați atenție faptului că în muzică, ca și în literatură, componenta principală sunt imaginile artistice care trebuie realizate, arătate în așa fel încât să fie înțelese de ascultător sau cititor. Muzica (greacă μουσική, adjectiv din greaca

μούσα - muse) este o artă, mijlocul de întruchipare a imaginilor artistice pentru care este sunetul, organizat într-un mod deosebit în timp. Specificul muzicii ca valoare estetică deosebită se dezvoltă în raportul dintre scopurile aplicative și artistice ale creativității.

POEZIA ȘI MUZICA

Poezia și muzica

Poezia și muzica par să se fi născut sub semnul Gemenilor. Și deși este destul de evident că „nașterea” acestor arte nu a fost deloc simultană, ambele sunt semnificate printr-o atracție constantă unul față de celălalt. Nu există nici un mister aici: ambele tipuri de artă au crescut din același bob, au apărut din același sân - artă populară muzicală și poetică.

Strămoșii noștri îndepărtați nu cunoșteau poezia în afară de muzică. Arta în stadiul primitiv de dezvoltare a fost o trinitate de muzică – cuvânt – dans. Ce a fost la început - un cuvânt poetic sau o muzică? Știința oferă un răspuns convingător la această întrebare - muzica! Arheologii găsesc în săpăturile din perioada paleolitică (cu 40 de mii de ani în urmă) instrumente muzicale primitive: oase de păsări cu găuri perforate, pietre sonore. Strigătele de muncă, semnalele de vânătoare și de luptă au fost primele răzlețe ale muzicii viitoare, dar câte secole au trebuit să treacă până la adevărata ei naștere! Prin dansuri rituale, cântece-dansuri marțiale, jocuri de vânătoare și bătălii, omenirea a mers la viitoarea sa cultură muzicală.

„Pentru un muzicolog, precum și pentru un critic literar, împrejurarea este de o importanță remarcabilă”, scria A. Sohor, „că pentru poezie, fuziunea sincretică cu muzica era singura formă a existenței sale în timpurile preistorice, în timp ce muzica știa deja. apoi alte forme, pur instrumentale asociate cu funcții de semnalizare sau acompaniament de dans și alte mișcări.

Dar cuvintele? Da, cuvintele vrăjitoare s-au alăturat treptat melodiilor, dar pot fi numite versuri?

Mai târziu, a apărut cântarea corală și împărțirea în două semicoruri, un fel de duel-dialog între cele două grupuri ale tribului. În urma cântecelor de dans militare, strămoșii noștri au creat cântece de muncă, iar apoi cântece de dragoste, și cântece de laudă și imnuri. -vrăji.

Crearea unor astfel de fenomene unice precum arta cântecului popular și epopeea în toată varietatea sa de gen, modificări poetice și muzicale a mers pe un drum lung și dificil. Originile eposului eroic sunt puse în cântecele-imnuri către eroi, în plângerile pentru morți - cântece-plângeri, în melodiile amoroase - începuturile viitoarei poezii lirice. În epocile următoare, dezvoltarea artei muzicale și poetice s-a dezvoltat diferit între diferitele popoare. Istoria muzicii a înregistrat și analizat fenomene atât de diverse (dar într-un fel similare)

precum misterele Egiptului Antic, arta triunică (muzică-cuvânt-dans) a popoarelor Indiei, poezia lirică cu muzica chinezilor". Cartea Cântărilor" - "Shijing", anticul evreu "Cântarea Cântărilor" regelui Solomon, care este o colecție de ritualuri de dragoste, cântece de nuntă și psalmi ale regelui David, imnopedie și hiporheme ale artei grecești antice și, în cele din urmă, eroicul lui Homer epice „Iliada” și „Odiseea”.

Arta poetică a Greciei Antice a fost un fenomen cu adevărat unic. Nu e de mirare că Marx a scris că arta greacă și epopeea „continuă să servească drept normă și model de neatins”. Poeții antici își cântau cântecele cu acompaniamentul de liră, cithară, aulos, iar acest cântat se numea lyric, citharistics, auletica, în funcție de instrumentul de însoțire. În acompaniamentul citrei, mai des decât altele, se cântau cântece legate de evenimente sociale, iar însoțite de o liră se interpretau cântece de natură iubitoare, elegiacă. Cântecele-poezii interpretate pe muzică se numeau melika, poezie meli.

Legenda povestește despre poetul șchiop Tirteus, creatorul anticului anapaest, cu ale cărui poezii și cântece soldații intrau în luptă. La interpretarea versurilor anapestice în Hellas, interpreții nu numai că se acompaniau pe un instrument, ci și dansau, bătând ritmul cu piciorul pe ultima silabă (de unde și termenul poetic „picior”).

În țările de cultură antică, Grecia și Roma, s-au dezvoltat diverse forme de artă vocală și poetică - solo și corală. În Grecia (în Sparta), au fost create coruri de femei și copii, uniuni de cântăreți și dansatori. Artei corale i s-a acordat o asemenea importanță, încât până și Platon a definit muzica ca fiind capacitatea de a conduce corul. Poezia lirică corală atinge cea mai mare înflorire și avânt în odele celui mai mare poet și muzician grec Pindar, care a creat exemple vii de artă solemnă și elevată. Cultura corală a devenit baza celebrei tragedii grecești - culmea artelor muzicale. Un cântăreț s-a remarcat din cor, povestind despre evenimente sociale, bătălii și victorii. Așa s-a născut epopeea.

Poezia lirică, solo și preponderent melicheskă, adică melodică, interpretată cu acompaniamentul unui instrument muzical, cu o voce cântătoare, avea aparent melodii variate și dezvoltate, pe care, din păcate, nu le putem judeca - nu au ajuns la vremea noastră. Doar textele poetice de mai târziu ale lui Alcaeus, Corinna, Safo au supraviețuit și chiar și atunci nu în originale, ci în papyrusurile vechilor cărturari din Alexandria.

Grecii au acordat o mare importanță ritmului, care unește cuvântul, cântul, muzica instrumentală și dansul. Ritmul, conform grecilor, conținea principiul masculin, melodia - femininul. Această prioritate a ritmului merge înapoi la cea mai veche artă a timpurilor preistorice.

Perioada clasică a artei grecești antice este caracterizată de un alt element important - dominația melodiei monofonice. A oferit cea mai strânsă legătură cu versetul, distincția pronunțării textului. Textul poetic s-a născut înaintea muzicii sau înaintea compoziției sale, adică versurile dictau întru chiparea muzicală, iar metrul versului determina ritmul muzicii.

Poeziile și informațiile despre muzica Eladei antice, precum și despre Roma antică, adunate puțin câte puțin, sunt de o valoare extraordinară pentru istoria poeziei și a muzicii. Pe lângă cel mai înalt merit artistic, multe dintre ele conțin cele mai importante informații despre teoria poeziei și muzicii. Din ele aflăm că grecii au descoperit modurile diatonice, care s-au bazat pe tetracordul (quartul), care au devenit timp de multe secole principalele pentru muzica europeană (doriană, lidiană, frigiană, mixolidiană), au cunoscut și aplicat anarmonismul și cromatismul. Un merit deosebit de valoros al grecilor a fost dezvoltarea unei teorii a muzicii și a esteticii muzicale, strâns legate de învățăturile lor filozofice, în centrul căreia se află conceptul de ethos - posibilitățile expresive, semnificația educațională și socială a muzicii.

„Așa cum gimnastica contribuie la dezvoltarea calităților fizice, tot așa muzica este capabilă să aibă un anumit efect asupra naturii etice”, a scris Aristotel, iar Platon a susținut: „Ritmul și armonia” pătrund cel mai bine în adâncurile sufletului și îl captează cel mai mult. dintre toate.

Grecii, pe de altă parte, au introdus o serie de termeni muzicali și poetici care trăiesc până în zilele noastre. Când le folosim, uneori nici nu ne dăm seama că ne-au venit de atât de mult timp în urmă, considerându-le termeni ruși sau, cel puțin, europeni rusificati: muzică, melodie, gamma, ritm, refren, strofă, vers, picior și multe altele.

Genurile muzicale și poetice ale artei antice au devenit baza pentru viitoarele genuri poetice: elegii, ditirambe, ode etc. Grecii și-au creat nu numai faimosul hexametru, ci și o serie de metri sau opriri poetice, inclusiv dactil, trohaic, amfibrah, anapest. Genul ditiramb a fost un imn solemn în cinstea zeului Dionisie și, în general, în cinstea eroilor luptelor. Elegia - un cântec trist liric (dar uneori și unul combativ, moralizator, filozofic), interpretat de obicei cu acompaniamentul plângător al unui flaut - a devenit cel mai popular gen poetic și a ajuns în secolul al XIX-lea: poeții ruși Jukovski, Pușkin, Lermontov, Yazykov, Nekrasov, Fet i-au adus și el un omagiu. , iar în secolul XX. - Bloc. Până astăzi, genuri precum epigrama, oda, cântecul de băut, imnul și-au păstrat semnificația de durată. Punctul culminant al teoriei muzicale a antichității a fost opera lui Aristoxenus (secolul al IV-lea d.Hr.), care a reușit să înțeleagă și să dezvăluie întreaga importanță și necesitate a sistemului temperamental, anticipând viitorul teoriei muzicale cu două milenii.

Poezia a înflorit și în Roma antică, unde secolul I. î.Hr. a dat nume atât de grozave precum Catullus, Tibull, Propertius și mai ales Ovidiu și Horațiu. Versurile acestor poeți combină elegia și muzicalitatea melikilor eleni, claritatea percepției lumii, profunzimea experiențelor umane. Odele lui Horațiu, elegiile lui Ovidiu, melișele și epigramele lui Catullus se numără printre lucrările marcante ale literaturii mondiale.

Timp de mai bine de cincisprezece secole ale erei noastre, poezia și muzica s-au dezvoltat în paralel, intrând în contact, împletindu-se, contopindu-se constant. „Ambele aceste elemente (ritm, intonație. - R.P.), inerente poeziei și muzicii, se manifestă în fiecare dintre arte în felul lor aparte, păstrând în același timp trăsături comune datorită unității originilor - inseparabilitatea celor două principii. în cea mai veche artă – cântecul” (V. Vasina-Grossman). „Organizarea ritmică”, crede cercetătorul în poezia rusă G. Pospelov, „își are originea în poezie din muzică”.

Compozițiile vocale, născute de-a lungul secolelor, pot fi împărțite în două mari grupe pe baza subordonării. Într-una dintre grupuri domina poezia, în cealaltă muzica. În cântările religioase din Evul Mediu, ca și în arta meli antică, muzica a jucat un rol subordonat. În biserici se foloseau psalmodiile, aniversările, nu opere de creativitate poetică, ci rugăciuni, texte de cult canonice și învățături. Sarcina muzicii era doar să sune textul. Cu toate acestea, în această muzică aplicată, s-au realizat exemple artistice remarcabile. Pe lângă muzica cultă, arta cântecului popular se dezvolta rapid. Gama de genuri de cântece medievale a fost foarte diversă: cântece de dragoste, comice, satirice și anticlericale. Țăranii, școlarii, ucenicii, cântăreții ambulanti și actorii care le cântau erau uneori grav persecutați. (Amintiți-vă de istoria persecuției bufonilor din Rusia, a sphielmanilor germani din Germania.) Au cântat epopee și edde, cântece istorice, povești despre „lucruri ale vremurilor trecute”. Acestea erau, de regulă, cele mai simple melodii cuplete, colorate cu repetări, comparații și variante.

Un model pentru multe țări europene a fost arta trubadurilor francezi (secolul al X-lea), care a fost o expresie caracteristică a culturii cavalierești seculare. Totuși, în arta trubadurilor și a trovarilor din Franța, minnesingers - poeți-cântăreți în țările de cultură germană (secolele XII-XIII), în ciuda strălucirii, varietatea melodiei, marea flexibilitate a intonației, melodiozitatea (avem un număr mare de mostre înregistrate de versuri vocale din Evul Mediu), muzica, însă, nu a devenit încă un partener egal în alianța cu poezia, conținutul și intriga cântecelor au jucat un rol dominant. Deci, în poezia trubadurilor (muzica și textul, de regulă, erau create de o singură persoană), ritmul melodiei era determinat de dimensiunea versului și era complet subordonat acestuia. Organizarea ritmică a versului a determinat și natura melodiei: vesel, marș, trist, jalnic sau solemn. Cântarea nu a fost întotdeauna însoțită de cântatul la instrumente.

Muzica instrumentală a sunat numai în introducere, interludiu sau postludiu în astfel de melodii, de exemplu, ca canzone, slujitori, tensoane.

În acele vremuri îndepărtate, arta cavalierească nu era încă considerată profesională. Interpretarea de poezii și cântări în cinstea „frumoasei doamne” a trăit în paralel cu arta populară a vogașilor, shpilmanilor, jonglerilor - acești bufoni ai Europei. Dar puternicul flux al artei cavalierești, care a măturat toate țările europene, contopindu-se cu fluxul nemaiputernic al popularului - muzica urbană și rurală - a creat o direcție muzicală și poetică cu un complex dezvoltat de mijloace expresive și o scriere muzicală clară, care a devenit baza pentru viitoarele rodări și cântece.

Polifonia, care a înlocuit cântul monofonic, a avansat istoria muzicii vocale, bisericesti și laice, cu mult înainte. Timp de cel puțin două secole, genul motetului a fost extrem de popular în Europa - un fel de romantism al Evului Mediu, primul, în esență, gen polifonic secular (secolele XII - XIV). Motetul a supraviețuit până în secolele XVII-XVIII, devenind un gen solemn și dezvoltat de muzică corală, în care au lucrat cei mai mari maeștri ai muzicii polifonice, printre care J.S. Bach.

În epoca Renașterii timpurii și târzii, asistăm la o ofensivă activă a genurilor muzicale seculare, susținută de noi posibilități de polifonie dezvoltată.

Genurile de cântece și dansuri seculare - chansons franceze, frattola italiană, vilanelles, caccias, balade, villancico și romance spaniole, capturi și runde englezești, cântece germane, cehe, poloneze - au reflectat diversitatea ideilor umaniste ale epocii. În acest moment a început formarea unui tip, un muzician profesionist primind o educație muzicală specială în școli și academii. Dezvoltarea rapidă a genurilor instrumentale, crearea de ansambluri și orchestre și, în cele din urmă, nașterea operei (Florența, secolul al XVI-lea) dau impuls dezvoltării unor noi genuri vocale; oratorie, cantate, cântece solo.

Italia este locul de naștere al unui gen vocal frumos și blând, care nu și-a pierdut până astăzi prospețimea și atractivitatea - madrigalul, format din cuplete scurte (2-3 linii) cu un refren - un ritornello. Dacă am numit motetul romantism al Evului Mediu, atunci madrigalul este adevăratul maestru și cap al genurilor vocal-camerale ale Renașterii. Aceasta este deja o etapă nouă și mult mai înaltă în dezvoltarea muzicii vocale de cameră, care se remarcă prin polifonie, iar prin semnificația și complexitatea ei se apropie de textul poetic și, într-un fel, îl depășește. Melodii libere, cromatism, intervale mărite și micșorate, acum accelerând tempo-ul, apoi introducând mai multe durate fracționale, până la notele (o inovație!), - toate acestea vorbeau despre libertatea gândirii muzicale, despărțire, o nouă viziune asupra lumii, caracteristică a unui om renascentist. Și toate aceste proprietăți au fost absorbite de un

madrigal modest și rafinat! Trebuie spus că originile populare ale madrigalului au stârnit ură violentă în rândul apărătorilor artei vechi, care îi numeau pe madrigaliști „nepoliticos, ignoranți”. Organistul orb florentin Francesco Landino, autorul de madrigale după versurile contemporanului său, conațional și omonim Francesco Petrarca, a obținut cele mai înalte exemple de artă madrigalică.

„Dulcea expresivitate” a madrigalelor lui Landino, versurile sublime ale lui Gabrielli, Gesualdo di Venosa, viitorul părinte al operei lui Monteverdi și cel mai mare maestru al muzicii vocale bisericesti din Palestrina au ridicat genul madrigal la culmea marii arte. În acest gen flexibil și mobil, muzica nu mai este o slugă, ci mai degrabă, amantă, este complexă și independentă.

În secolele XV-XVI. muzica vocală se deplasează pe o cale de complexitate crescândă. Acest lucru s-a manifestat în mod clar în opera remarcabilului compozitor olandez Josquin de Pres, autor de mase, motete, cântece seculare, și mai ales în opera celui mai mare autor de motete, madrigale, vilanele, maestrul franco-flamand Orlando di Lasso. , care a generalizat experiența predecesorilor săi. Piesele lui Lasso „To Dear Fine Wine”, „On the Market in Arras”, „He’s an Old Man - I’m Young” și, în cele din urmă, celebrele „Echo” sunt un număr indispensabil și spectaculos în programele multor coruri moderne. . Dintre maeștrii acestei epoci se remarcă Guillaume de Michaud, autorul a numeroase balade, și Philippe de Vetry, autorul tratatului Ars Nova, care a dat numele unei întregi tendințe în muzică.

Luminozitatea, proșpețimea melodiei, inteligența și lejeritatea disting melodiile franceze. Unul dintre cei mai străluciți reprezentanți ai acestui gen în secolul al XVI-lea. era Clement Janequin, „un tip vesel și un râș”.

Adevărații coautori ai compozitorilor au fost poeții Renașterii: Petrarh (1304-1374) în Italia și poeții Pleiadelor în Franța, în frunte cu Pierre Ronsard. Observăm în treacăt că opera acestor poeți este plină de termeni-nume muzicale care determină caracteristicile de gen ale poemelor lor: canzone, balade, madrigale, rondouri. Poate că atunci, în epoca Renașterii timpurii, a început procesul treptat de separare a poeziei de muzică (este imposibil de determinat granițele exacte, chiar aproximative ale începutului acestui proces). Apariție la începutul secolelor XVI-XVII. noile genuri - opere, simfonii, oratorie, cântate - și sistemele de versuri ale timpurilor moderne au înstrăinat și mai mult poezia de muzică, au împărțit-o în două forme de artă independente, dar în niciun caz nu le-au distrus trăsăturile generice și atracția reciprocă una față de cealaltă.

Nu pot fi descrie în detaliu genurile vocale în dezvoltarea lor istorică - acest lucru a fost deja făcut de istoricii muzicii. A fost important în cercetarea de față să se sublinieze că sinteza

poeziei și muzicii este un proces viu, schimbător, că pe acest drum lung au apărut numeroase forme de interacțiune a acestor două arte: arta sincretică a antichității, dubla unitate a „poet-compozitor” în Evul Mediu, compunerea muzicii vocale pe texte de poezie de autor în Renaștere. Și în paralel, o artă puternică și puternică a cântecului popular care se dezvoltă conform propriilor legi.

CONCLUZII

Muzica este o parte integrantă a vieții umane. Întâlnim muzică peste tot și peste tot, deși adesea nu o observăm. Cu toții iubim muzica: unuia îi plac clasicele, celălalt preferă ritmurile moderne. Poți vorbi și argumenta despre stiluri de muzică mult timp, dar toată lumea poate găsi măcar o melodie plăcută inimii și urechii. Ce unește muzica și literatura? Intrigile, imaginile, temele acestor două tipuri de artă provin din viața reală din jurul nostru, motiv pentru care vedem atât de multe în comun între ele, deși această caracteristică comună este exprimată în fiecare dintre aceste tipuri de artă în felul său, prin propriile mijloace și putem fi influențați diferit.

Muzica, la fel ca literatura, ne acompaniază de-a lungul vieții, ne învață, ne cultivă. În ea omul găsește expresia celor mai înalte sentimente și experiențe emoționale subtile. Deci, impactul emoțional al acestor două tipuri de artă este uriaș și asta, desigur, au în comun.

Literatura contribuie la cunoașterea lumii, muzica învață și viața. Scriitorul creează o operă literară pentru a-și transmite opiniile și sentimentele, viziunea sa asupra vieții, punându-și sarcina de a influența cititorul. Acesta este scopul principal al compozitorului.

BIBLIOGRAFIE

1. Programa școlară: pentru 5-8 clase. / Ministerul Educației Republicii Moldova, 2019.
2. Morari, M., Pâslaru, V., Alekseeva, L., Educație muzicală. Educație artistică în preșcolaritate: Ghid teoretico-metodologic, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Ediție Chișinău: Pontos, 2016.
3. Morari, M., Teoria muzicii: Elemente de limbaj muzical. Curs universitar. – Bălți: Presa universitară bălțeană, 2008.
4. Curriculumului de învățământ gimnazial, 2019.
5. Standarde pentru învățarea și dezvoltarea copiilor de vârstă școlară, 2019.

UTILIZAREA TIC LA LECȚIILE DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ PENTRU DEZVOLTAREA ACTIVITĂȚII COGNITIVE A ELEVILOR

Conf. univ. dr. Georgiana CIOBOTARU, Facultatea Transfrontalieră,
Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, România

Vera LEFTEROVA(căs. HARITOVA), masterand *Limba română, deschidere și identitate culturală*, Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, România

INTRODUCERE:

Aspectul principal al modernizării educației este pregătirea tinerei generații pentru viață într-o societate informațională în schimbare rapidă, într-o lume în care este nevoie constant de noi profesii, de dezvoltare profesională continuă. Pătrunderea digitalizării în procesul educațional a contribuit la reînnoirea metodelor și tehnicilor tradiționale în organizarea procesului de învățământ.

Societatea modernă pune în fața profesorilor sarcina de a dezvolta calități semnificative personale ale elevilor și nu doar transferul de cunoștințe. Umanizarea educației presupune o atitudine valorică față de diversele manifestări personale ale elevului. Cunoașterea nu acționează ca un scop, ci ca o modalitate, un mijloc de dezvoltare personală. Cele mai bogate oportunități pentru aceasta sunt oferite de tehnologiile informaționale moderne (TIC). Spre deosebire de mijloacele didactice tehnice convenționale, TIC-urile permit nu numai să-i ofere elevului o cantitate mare de cunoștințe gata, strict selectate, organizate corespunzător, ci și să dezvolte abilitățile intelectuale, creative ale elevilor, capacitatea lor de a dobândi în mod independent noi cunoștințe, să lucreze cu diverse surse de informare.

TIC ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Predarea TIC la lecțiile de limba și literatura română este un instrument pedagogic eficient pentru studierea culturii limbii române și dezvoltarea abilităților de comunicare. Profesorii subliniază că utilizarea TIC ajută la accesarea procesului de învățare, la creșterea interesului elevilor pentru materie, la îmbunătățirea calității însușirii materialului, face posibilă individualizarea procesului de învățare și face posibilă evitarea subiectivității evaluării. Lecțiile de limba și literatura română folosind TIC se disting prin diversitatea lor, interesul crescut al elevilor pentru limba română și eficiență.

Tehnologiile informaționale din domeniul educației contribuie la:

- extinderea orizontului elevului;

- pregătirea absolvenților pentru viața în societatea informațională;
- implementarea ordinii sociale care se concentrează pe procesele de informatizare globală.

Recent, o trăsătură caracteristică este utilizarea tehnologiilor informaționale de către universități bazate pe tehnologii web și pe internetul global. Internetul este considerat de oameni de știință ca un mediu care nu oferă cunoștințe „în formă finită”, dar oferă oportunități excelente pentru cei care pot căuta în mod activ informații, analiza și gândi independent.

De-a lungul istoriei sale de o mie de ani, societatea a acumulat cunoștințe și a îmbunătățit modalitățile de stocare și procesare ale informațiilor. Odată cu intrarea societății în era informațională, a devenit posibilă procesarea și prezentarea mai bună a informațiilor. Acest lucru a făcut posibilă stocarea și procesarea eficientă a unor cantități mari de informații. Dar, în stadiul actual de dezvoltare a culturii informaționale a societății, cunoștințele devin depășite, iar o persoană este forțată „să învețe toată viața”.

Pentru a utiliza tehnologiile informaționale moderne în viață, este necesară o nouă gândire, care ar trebui să fie crescută la un copil din clasele primare. Pentru elevul de astăzi, computerul devine o parte integrantă a vieții sale. Prin urmare, utilizarea tehnologiilor informaționale în procesul educațional este considerată o problemă urgentă a învățământului școlar modern.

În fiecare an apar noi instrumente și tehnologii care sunt importante din punctul de vedere al informatizării educației. Este imposibil să le enumerăm și, mai mult, să le studiem pe toate. Este important de înțeles că, în anumite condiții, multe dintre aceste tehnologii pot îmbunătăți semnificativ calitatea educației. Utilizarea tehnologiilor informaționale de comunicare nu este influența modei, ci o necesitate dictată de nivelul actual de dezvoltare a educației.

Clasele, care folosesc TIC, au o mulțime de avantaje în comparație cu clasele convenționale. Aceasta include o creștere a volumului sarcinilor efectuate în clasă, o creștere a activității cognitive și a motivației pentru asimilarea cunoștințelor datorită unei varietăți de formare de lucru, menținerea confortului psihologic al elevului în comunicarea cu computerul, adaptarea computerului la caracteristicile individuale ale elevului, combinația optimă de lucru în grup și individual.

Tehnologia permite mai multă experimentare în pedagogie și feedback instantaneu. Tehnologiile moderne permit copiilor să devină participanți mai activi la procesul educațional, iar nouă, profesorilor, să creăm noi abordări, metode, modele de educație.

TIC ajută la asigurarea faptului că elevii sunt implicați activ în procesul de învățare. Sondaje online și alte instrumente digitale ajută la implicarea tuturor studenților în procesul de învățare, inclusiv a celor care sunt timizi, nesiguri și, de obicei, nu dau dovadă de inițiativă.

Adesea profesorii își pun întrebarea: este într-adevăr necesar ca un profesor să cunoască fluent tehnologia digitală și să își îmbunătățească abilitățile în utilizarea TIC? Scopurile utilizării TIC în școli sunt destul de diverse, dar principalele sunt de a facilita în mod cuprinzător munca unui profesor și, în același timp, de a-l ajuta să atingă un nou nivel de calitate a predării, pe care modernitatea îl cere. În plus, este important să ne amintim că una dintre sarcinile urgente ale profesorului de astăzi este să dezvolte alfabetizarea informațională în rândul elevilor, să-i învețe cum să folosească TIC și să-i ajute să dobândească un stil de gândire relevant pentru societatea informațională.

TIC sunt aplicabile în lecțiile de orice tip și în orice moment al lecției:

Când explicăm material nou. Cu ajutorul TIC putem prezenta eficient un subiect nou elevilor, putem identifica o problemă; o prezentare multimedia de succes poate însoți discursul profesorului, ilustrând-o cu materiale video și audio, imagini, diagrame.

La organizarea muncii independente a elevilor. TIC permite organizarea atât muncii independente cât și în grup. La lecție elevii pot căuta și selecta informații, pot pregăti sarcini creative și pot crea produse multimedia.

La evaluarea și monitorizarea progresului elevilor. TIC face posibilă efectuarea de control și muncă independentă într-o formă modernă (teste interactive online, chestionare) precum și verificarea și introducerea rapidă a rezultatelor în baze de date.

Cele mai frecvente domenii de utilizare TIC în procesul educațional:

Crearea de prezentări multimedia. Aceasta este una dintre cele mai simple și mai accesibile moduri de a prezenta în mod viu și vizual materialul educațional. Atât profesorii cât și elevii acționează ca autori ai prezentărilor: în primul caz, prezentarea este pregătită pentru lecție ca mijloc de prezentare eficientă a materialului nou, în al doilea, ca formă de muncă independentă creativă. Prezentarea ne permite să influențăm mai multe tipuri de memorie simultan: vizuală, auditivă, emoțională și, în unele cazuri, motrică.

Utilizarea resurselor de pe internet. Include nu numai căutarea de informații actualizate, ci și schimbul rapid de date. Internetul oferă elevilor și profesorilor platforme convenabile pentru lucrul în grup în afara clasei. În cadrul lecțiilor de limba și literatura română, folosind internetul, putem rezolva o serie de sarcini didactice: formarea abilității de citire folosind materialele rețelei globale; îmbunătățirea abilității de scris a elevilor, dezvoltarea vocabularului elevilor; formarea motivației stabile în rândul școlărilor de a învăța limba română.

Lucrul cu jocuri didactice și programe de antrenament. Contribuie la gamificarea procesului educațional, stimulează motivația elevilor, ne permite să controlăm și să sistematizăm cunoștințele dobândite într-o formă incitantă pentru școlari.

În mod ciudat, pandemiei trebuie să-i mulțumim pentru creșterea incredibilă a platformelor educaționale în ultimii 2-3 ani. După introducerea măsurilor de securitate într-o serie de țări, majoritatea programelor universitare și școlare au trebuit inevitabil să treacă pe platformele online. Din fericire, platformele educaționale fac educația accesibilă chiar și în cele mai dificile momente.

Unul dintre obiectivele principale pe care profesorii și-au stabilit atunci când folosesc prezentări multimedia este acela de a rezolva problema vizibilității la lecțiile de limba și literatura română. O varietate de materiale ilustrative ne permite să facem lecțiile mai interesante, vizuale și productive. Iar lecțiile în care se folosesc prezentări multimedia sunt luminoase și dinamice.

Power Point este un resurs care este folosit pentru a crea prezentări. Este folosit activ de profesori, elevi și studenți. Programul este excelent pentru vorbirea în public și este un instrument de predare eficient. Utilizarea prezentărilor PowerPoint contribuie la îmbunătățirea sistemului de management al învățării în diferite etape ale lecției, întărind motivația învățării, formarea interesului cognitiv, vizualizarea informațiilor studiate și, în baza acestora, creșterea eficacității de învățare, creșterea culturii informaționale a elevilor.

În prezent există un număr mare de resurse în internet pentru crearea de exerciții interactive. Generatorul de sarcini interactive LearningApps este conceput pentru a sprijini procesul de învățare cu ajutorul modulelor interactive, cu ajutorul cărora putem pregăti jocuri și chestionare interactive electronice interesante, exerciții și sarcini pentru copii de diferite vârste. Site-ul are exerciții interactive gata făcute, sistematizate atât pe popularitate și domenii, cât și diferențiate pe vârstă. Pentru confortul profesorului și al elevilor serviciul oferă peste 20 de șabloane de exemple pentru crearea de materiale didactice interactive. Toate tipurile de exerciții propuse sunt împărțite în mai multe categorii:

- Alegere – exerciții de alegere a răspunsurilor potrivite (quiz cu alegere multiplă, răspuns text liber, cuvinte încrucișate, jocul Milionarii);
- Distribuție – sarcini pentru stabilirea corespondenței (jocul Perechi, tabel cu ordonare, ordonează perechi, potrivire pe imagini, ordonare pe grupe);
- Secvență – pentru a determina succesiunea corectă (ordine simplă, cronologie);

- Completare – exerciții în care trebuie să inserăm răspunsurile corecte în locurile potrivite (quiz cu introducere de text, spânzurătoarea, text spații goale, completează tabel, rebus);
- Jocuri online – exerciții competitive în care elevul concurează cu computerul sau cu alți elevi (apreciază, Unde este situat acesta? cursă de cai).

Feedbackul este un element puternic care oferă o perspectivă asupra modului în care decurge procesul de învățare. Oferă informații participanților la procesul educațional despre realizările și problemele elevilor, permițându-ne să determinăm nivelul de realizare a scopului și soluționarea problemelor educaționale.

Aplicația Plickers este un instrument interactiv pentru a realiza un feedback eficient. Este o modalitate de a crea teste de tip grilă și adevărat/fals pentru elevi. Aplicația are o interfață extrem de prietenoasă, tocmai prin simplitate și ușurința cu care și un cadru didactic mai puțin experimentat poate să creeze o clasă (prin introducerea numelui elevilor), un test. Profesorul are posibilitatea să-și formuleze întrebările, numărul de răspunsuri, tipul de răspunsuri, poate adăuga imagini pe baza cărora va formula întrebările. Elevii nu au nevoie de lucrare scrisă, deoarece aplicația permite proiectarea (cu ajutorul unui videoproiector, ecran interactiv) întrebărilor și a variantelor de răspuns, aceștia răspunzând doar prin ridicarea unui card (unic prin formă și personalizat) ce este oferit gratuit de aplicația Plickers.

Serviciul gratuit, Google Forms, ne va ajuta să colectăm informații printr-un sondaj, formular de feedback sau testare. Google Forms ne permite să creăm rapid liste, să efectuăm diferite chestionare. În plus, există o funcție pentru a adăuga un videoclip YouTube și imagini în formular. Statisticile răspunsurilor se află în același loc în formular, iar răspunsurile participanților sunt într-un tabel creat automat Excel. Google Forms pot fi folosite în orice etapă a lecției. Nu trebuie să abuzăm de ele, dar pot fi foarte eficiente atunci când nu există calculatoare în fiecare clasă, în timp ce toți copiii au telefoane cu acces la internet. Astfel, Google Forms permit dispozitivelor mobile să treacă din categoria „dușmani” în categoria „ajutoare”.

Utilizarea TIC la lecțiile de limba și literatura română, în special capacitățile multimedia ale unui computer, table interactive, permite dezvoltarea interesului pentru subiect, contribuie la o reprezentare vizuală a fenomenelor studiate și face comunicarea cu elevul mai semnificativă, individuală și activă. La fiecare etapă a lecției TIC pot fi folosite ca sursă de informații suplimentare asupra subiectului sau ca un tip suplimentar de sarcină pentru dezvoltarea abilităților practice.

Nu există restricții privind utilizarea TIC. Codul Educației al Republicii Moldova conferă profesorului dreptul de a alege singur mijloacele și metodele de predare care nu contravin principiilor didactice și pedagogice de bază.

CONCLUZII:

În concluzie, remarcăm că utilizarea metodelor de predare TIC în practica predării limbii și literaturii române ajută la creșterea activității intelectuale a elevilor, și, deci, a eficacității lecției. Chiar și cei mai pasivi elevi se implică în muncă activă cu multă dorință, își dezvoltă abilitățile de gândire originală, o abordare creativă a problemelor pe care le soluționează.

BIBLIOGRAFIE:

1. https://pedsovet.su/ikt/6250_interaktivny_test_na_uroke_s_prilozheniem_plickers
2. <https://si-sv.com/blog/2013-08-02-48>
3. <https://softmonstr.ru/obzor-microsoft-powerpoint/>
4. Karamișeva T. „Învățarea limbilor străine folosind computerul: în întrebări și răspunsuri”, Saint Petersburg, 2000.
5. Ștemenco I. „Instruire pe calculator: argumente pro și contra”, Pedagogica, 1997.
6. Țvetcova L. „Utilizarea calculatorului în predarea vocabularului în clasele primare, Moscova, 2002.

III.

**ELEMENTE CULTURALE
ÎN U.T.A GĂGĂUZIA**

CULTURA MATERIALĂ A BULGARILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA. PERSPECTIVE CONTEMPORANE CONTRASTIVE

Nicolai Petcov, masterand Limbă română, deschidere și identitate culturală,
Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați

INTRODUCERE:

Această cercetare își propune să surprindă un studiu comparativ-istoric și structural-tipologic al ritualurilor tradiționale specifice bulgarilor din Republica Moldova, precum și de a investiga istoria coloniilor bulgare din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Prin explorarea detaliată a acestei dimensiuni a culturii spirituale a diasporei bulgare din Republica Moldova, intenția mea este de a contribui la conservarea patrimoniului cultural al diferitelor etnii și grupuri etnice care coexistă în țara noastră. Interesul meu pentru acest subiect provine din importanța semnificativă pe care o au sărbătorile calendaristice și obiceiurile în cultura tradițională a bulgarilor basarabeni, deoarece ele constituie mijloace esențiale de menținere și transmitere a identității etnice.

Migrarea comunităților bulgare în Basarabia în prima jumătate a secolului al XIX-lea/Cauzele și condițiile care au determinat emigrarea bulgarilor din Imperiul Otoman către Basarabia în perioada de tranziție dintre sfârșitul secolului al XV-lea și începutul secolului al XIX-lea.

La sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, bulgarii din Imperiul Otoman au emigrat către nordul Dunării din multiple motive. Acestea au inclus situația internă instabilă a Imperiului, marcată de jafuri, violență și conflicte locale, precum și politica economică care a crescut impozitele și presiunea financiară. Migrația a fost influențată și de rivalitatea dintre Imperiul Otoman și Rusia, unde otomanii i-au asuprit pe bulgari, iar rușii i-au încurajat să se stabilească pe teritoriile lor.

Migrarea bulgarilor a avut loc mai ales în timpul războaielor ruso-turce, cu direcții importante către teritoriile Principatelor Române și regiunile sudice ale Imperiului Rus. Bugeac a devenit o destinație atractivă pentru migranți, fiind o regiune unde aceștia puteau evita persecuțiile cârjaliilor otomane și presiunea socială și economică. Migrația a fost uneori sporadică, dar a devenit mai organizată pe parcursul conflictelor ruso-turce.

În regiunea Bugeac, existau deja bulgari stabiliți în secolele anterioare, dar migrația a crescut semnificativ în secolul al XVIII-lea. De exemplu, în 1762, un grup de migranți s-a

stabilit în așezarea Caragaci. În perioada războiului ruso-turc din 1787-1791, a avut loc un nou val de migrație din Balcani către Bugeac, iar Rusia a primit teritorii între sudul Bugului și Nistru.

Această migrație a avut un impact semnificativ asupra demografiei și culturii din regiune, contribuind la formarea unei comunități bulgare puternice în Bugeac.

În jurul mijlocului secolului al XVII-lea, patriarhul Antiohiei, Macarie, menționează prezența bulgarilor în Bugeac în 1657. Dimitrie Cantemir, în 1714-1716, amintește de bulgarii din sloboziile din Moldova. În anul 1732, migranți transdanubieni s-au stabilit în Vulcănești. În perioada 1752-1753, 70 de familii de bulgari au fondat așezarea Ceșma, iar în 1760, bejenarii s-au stabilit în satul Mingir și în satele din ținutul Orhei. În 1762, bejenari bulgari s-au stabilit în așezarea Caragaci.

În timpul războiului ruso-turc din 1768-1774, Bugeacul a rămas pustiu, iar bulgarii au ocupat zona după ce trupele rusești și nogaii au părăsit regiunea. În perioada războiului ruso-turc din 1787-1791, bulgarii au emigrat în număr mare, stabilindu-se în Moldova și chiar în orașul Chișinău.

Recensământul fiscal din 1794 a îngreunat migrația bulgarilor, iar mulți au fugit pe partea dreaptă a Nistrului pentru a evita taxa și aservirea. În această perioadă, bulgarii din Serbia Nouă s-au stabilit în interfluviul Prut-Nistru, în sate precum Târnova, Sofia și Țarigrad. În Basarabia, bulgarii s-au stabilit în noi teritorii și sate existente, inclusiv în târgul Chișinău.

În perioada 1790-1806, diaspora bulgară a crescut în Moldova, cu aproximativ 741 de persoane de origine bulgară în Chișinău. Bulgarilor li s-au garantat terenuri și condiții mai bune în Basarabia.

În anii 1812-1828, bulgarii au migrat intern în Basarabia, deplasându-se din moșiile boierești în colonii bulgare și din orașe în colonii, creând o neomogenitate etnică în regiune. Anexarea Basarabiei de către Imperiul Rus în 1812 a sporit migrația, iar bulgarii au fost atrași de pământurile libere din Bugeac.

În perioada 1821-1828, migrația internă a continuat din cauza factorilor precum seceta, recoltele slabe și epidemii de ciumă, determinând înființarea de noi colonii, inclusiv Bolgrad

Migrația internă a bulgarilor din Basarabia în perioada anilor 1812-1828

Relația autorităților ruse cu coloniștii bulgari a variat, facilitându-se stabilirea în anumite regiuni, dar impunând obligații fiscale și de deservire. În perioada anilor 1812-1828, a avut loc o migrație internă a bulgarilor în Basarabia, teritoriul dintre râurile Prut și Nistru. Această mișcare a populației a fost dinamică și a implicat deplasări ale coloniștilor de la moșiile boierești în coloniile bulgare, precum și din orașe în colonii sau dintr-o colonie în alta. În ciuda

inițialului efort al autorităților moldovene de a opri această migrație, fenomenul s-a intensificat după anexarea Basarabiei de către Imperiul Rus în 1812.

Migrația a fost provocată de mai mulți factori, cum ar fi seceta, recoltele slabe, epidemiile de ciumă și lipsa de pământ pentru familiile tinere. Autoritățile ruse au devenit interesate să colonizeze teritoriile de la nord de Dunăre și au atras bejenari bulgari pentru a se stabili în regiunea Bugeac, care a trecut în proprietatea statului rus după anexare.

În timpul războiului ruso-turc din 1828-1829, a avut loc un al doilea val de migrație internă, alimentat și de represiunile otomane și de condițiile economice dificile din Imperiul Otoman. Guvernul rus a făcut promisiuni de pământ și condiții mai bune pentru coloniști, ceea ce a determinat mulți bulgari să se mute în regiunea Basarabia. De-a lungul timpului, au fost înființate numeroase colonii, iar aceste procese de migrație au contribuit la diversitatea etnică a locuitorilor din Basarabia.

Un aspect important a fost relația dintre autoritățile ruse și coloniștii bulgari. Rusia a avut motive interne pentru colonizarea cu agricultori bulgari în regiunea Novorossiia, inclusiv dezvoltarea economică și hărnicia acestora. Totuși, autoritățile ruse impuneau și obligații fiscale și de serviciu coloniștilor în funcție de locul de stabilire și statutul lor social.

Astfel, în perioada secolului al XIX-lea, o comunitate numeroasă de bulgari s-a stabilit în diferite regiuni din Moldova și Basarabia, contribuind la diversitatea etnică și culturală a acestor zone. Migrația internă a avut un impact semnificativ asupra evoluției demografice și sociale a teritoriilor implicate.

Ultima etapă a migrației din Bulgaria în Basarabia, care a avut loc în a doua jumătate a anilor 1830, a fost mai restrânsă și a fost legată de retragerea trupelor ruse din Silistra. Acest val de migrație a fost diferit de celelalte deoarece, pe lângă bulgari, au părăsit teritoriul bulgăresc și lipoveni, ucraineni, moldoveni și greci. În total, s-au mutat 2.388 de persoane, dintre care 1.346 erau bulgari.

Cauzele migrației bulgarilor în Basarabia în timpul și după războiul ruso-turc din 1828-1829 sunt diverse. În primul rând, menționăm represiunile din partea otomanilor pentru ajutorul acordat de bulgari trupelor ruse tactica „pământului pârjolit” aplicată de armata otomană, când localități întregi erau incendiate, iar populația lua drumul bejeniei . Menționăm și situația economică grea a populației bulgare din Imperiul Otoman, provocată de impozitele mari, epidemia de ciumă, abuzurile comise de conducerea locală și centrală otomană . Un factor important a fost insuficiența terenurilor pentru țăranii bulgari, situație ce încetinea dezvoltarea industriei și comerțului. De aceea țăranii erau atrași de promisiunea guvernului rus precum că pe noile locuri ei vor primi câte 60 desetine de pământ. Considerând toate acestea, bulgarii au

ales drept loc de stabilire pământurile întinse aflate la nord de Dunăre. În politica sa colonială, Rusia a fost alimentată și de motive interne: principiile economice, dezvoltarea ținutului Novorosia prin colonizarea cu agricultori bulgari, care erau harnici. Trebuie de menționat că în timpul războaielor ruso-turce, de partea rușilor totdeauna au luptat voluntari bulgari. Aceasta a creat o imagine bună a bulgarilor în ochii oficialilor ruși și a influențat politica țaristă de colonizare a sudului Basarabiei. Voluntarilor participanți la război li s-a garantat strămutarea pe viitoarele posesiuni și ajutor pentru stabilire. Existau totuși diferite atitudini ale conducerii țariste față de voluntarii bulgari și față de coloniștii bulgari din Basarabia. Țarismul nu a permis coloniștilor să lupte pentru eliberarea Bulgariei, deoarece ei aveau sarcina să îndeplinească prestațiile excepționale în caz de război pentru armata rusă, cum ar fi aprovizionarea cu alimente și furaje. În general, temându-se pentru viața voluntarilor bulgari, guvernul rus a fost de acord cu formarea detașamentelor bulgare numai cu condiția că voluntarii se vor muta după război în Basarabia. Pentru ca aceste detașamente de voluntari să nu obțină o putere militară și să devină un actor în lupta antifeudală din Balcani, conducerea țaristă a permis înscrierea în aceste unități doar selectiv. În plus, ele au fost încorporate în regimentele armatei ruse și erau conduse de către ofițeri ruși. Un astfel de detașament a fost constituit în 1829, sub conducerea colonelului rus J. Liprandi, și a inclus 1578 de voluntari bulgari. Imigranții stabiliți în Basarabia au reușit să întemeieze 26 de colonii, iar în anul 1832 existau deja 83 de colonii ale imigranților transdanubieni Tvardița, Chiriutnea, Vaisal, Glavan, Golița, Burgugi, Dermendere, Devlet-Agaci, Delijiler, Diulmen, Cuparan, Tropoclo, Eschipolos, Pandaclia, Iserlia, Selioglu, Traianu-Vechi, Camcic, Culevcea, Ciumlechioi, Valea Perjei, GasanBatâr, Fântâna-Zânelor, Baimagala și Dragodan. Ultimele două nu au existat mult, deoarece locuitorii lor în cel mai scurt timp s-au întors în Bulgaria. În cele mai dese cazuri, coloniile erau denumite analog cu așezările din Bulgaria de unde au venit coloniștii în Bugeac. Este vorba de coloniile: Tvardița, Chiriutnea (Corten), Pandaclia, Selioglu, Iserlia, Cuparan, Tropoclo, Dermendere, Burgugi, Dragadonovo și Caragaci. Coloniile Culevcea și Camciuc au primit numele în memoria victoriei trupelor ruse în satul bulgăresc Culevcea și la râul Camciuc.

Ultima etapă a migrației din Bulgaria în Basarabia a avut un caracter mai restrâns. Ea s-a desfășurat în a doua jumătate a anilor '30 ai sec. al XIX-lea și a fost legată de plecarea trupelor ruse din Silistra⁴. Acest val diferă de celelalte pentru că, împreună cu bulgarii, au părăsit pământurile bulgărești și lipoveni, ucraineni, moldoveni și greci. S-au strămutat în total 2 388 de persoane. Dintre aceștia, 1 346 de persoane erau bulgari.

CONCLUZII:

În prezent nu există o lucrare comprehensivă de bulgaristică care să sintetizeze

toate informațiile relevante, inclusiv cultura materială a bulgarilor din Republica Moldova, în contextul cercetărilor istorice referitoare la emigrarea și stabilirea lor în Basarabia la începutul secolului al XIX-lea. Cercetările anterioare s-au concentrat doar pe anumite aspecte ale acestui subiect.

În perioada țaristă, informațiile despre imigranții bulgari erau deținute exclusiv de oficialii ruși, care se concentrau mai mult pe datele statistice, și de preoții locali, care se concentrau pe obiceiurile bulgarilor. În perioada interbelică, cercetătorii români s-au concentrat, de asemenea, pe datele statistice pentru a demonstra caracterul românesc al Basarabiei.

În perioada sovietică, istoriografia s-a concentrat în principal pe aspectele socio-economice, în conformitate cu postulatul marxist-leninist privind relațiile economice de bază în societate. Aceasta a dus la o prioritate acordată aspectelor economice ale dezvoltării coloniștilor, pentru a demonstra că anexarea Basarabiei la Imperiul Rus a creat condiții favorabile pentru dezvoltarea socio-economică a populației.

BIBLIOGRAFIE:

Pentru elaborarea cercetării s-au consultat următoarele documente în limba rusă:

1. «Болгарские колонии в России» автор Державин Н. С.
2. «Население Бессарабии и Поднепровья в XIX в.» автор Зеленчук В. С
3. «Этнографическое изучение болгарского населения южных губерний Российской империи XIX - начала XX в» Капацына Е. В В:
4. «Новогодние обычаи болгар в РМ , Бесарабските българи: история, култура и език. автор Ковалов А.
5. «Болгарская календарная обрядность в с. Кортен (Болгария) и с. Кортен (Республика Молдова). автор Ковалов А.

PERSPECTIVE ASUPRA DISCURSULUI ȘI TEXTULUI RELIGIOS ÎN SPIRITUALITATEA ETNIEI GĂGĂUZE

Iurie NICOLAU, masterand Limba română, deschidere și identitate culturală,
Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați

INTRODUCERE:

Studiile de lexicologie a cărților religioase de rit ortodox dovedesc și ele faptul că limbajul religios face o notă aparte, deci este un limbaj specializat, lucru evident prin anumite caracteristici. Cât privește discursul religios în limba română, există mai multe etape ale evoluției sale, mai ales că vorbim de texte religioase încă din epoca medievală, când textele nu erau scrise în limba română, fiind apoi traduse. Noi am încercat să arătăm cum discursul religios în limba română s-a împletit cu cel în limba găgăuză, de-a lungul existenței poporului găgăuz, și influența celor trei limbi bisericești -găgăuză, slavonă/rusă și română asupra evoluției limbii și culturii etniei găgăuze.

CELE TREI LIMBI ALE ORTODOXIEI GĂGĂUZE. TEXTELE *KRAMANL*

Cele trei limbi ale Ortodoxiei găgăuze de la sfârșitul secolului al IX-lea (și, eventual, mai devreme) se referă la limba sau limbile folosite în liturgia găgăuză, atât de cler, cât și de credincioșii laici. Probleme de inteligibilitate a Liturghiei și angajarea în practica Bisericii din partea credincioșilor laici care au fost ridicate pentru prima dată în urmă cu peste un secol, sunt printre principalii factori care au modelat dezvoltarea Bisericii Ortodoxe în Găgăuzia postcomunistă. În ultimii 200 de ani, limba liturgică s-a schimbat de mai multe ori între slavona bisericească și română iar aceasta a restricționat capacitatea generațiilor succesive de creștini ortodocși găgăuzi să înțeleagă Liturghia și mesajul Bisericii. Problema alfabetizării liturgice este agravată de motivații politice și simbolice, de schimbarea emoțională care a avut loc între alfabetul chirilic, bazat pe scrierile rusești și cele latine, bazate pe alfabetul românesc, atât în limba moldovenească, cât și cea Găgăuză. Chirilica este asociată cu puterea imperială și Sovietică Rusă, în timp ce scrierea latină occidentală este simbol al statului și națiunii române.

Găgăuzii au aparținut bisericii Ortodoxe Ruse în cea mai mare parte a secolelor al-IX-lea și al XX-lea, în afară de două scurte interludii, primul după Războiul Crimeei, când trei raioane sudice au fost cedate României, iar al doilea dintre cele două războaie mondiale, când întreaga Basarabie a fost încorporată în România Mare. În aceste perioade, majoritatea găgăuzilor au căzut sub jurisdicția autorităților ecleziastice române, în primul rând a moldovenilor- Mitropolia și apoi Patriarhia Română.

Limba liturgică a Bisericii Ruse a fost și este încă în mare măsură, prezentă. Slavona bisericească veche, este o limbă concepută de călugării greci bizantini, Chiril și Metodie în misiunea lor de a converti popoarele slave din Europa Centrală și de Est, folosindu-se de dialectul macedonean, dialect vorbit de slavii din Tesalonic. Înainte de migrația lor, credincioșii din stepa Budjak, găgăuzii, au făcut parte din Patriarhia Constantinopolului și dovezile sugerează că greaca a fost limbajul liturgic cu care erau familiarizați, deși o parte din populația, care a trăit alături de bulgari, putea fi, de asemenea, familiarizată cu ritul Slavonic. Știm puține lucruri despre viața religioasă a coloniștilor găgăuzi pe timpul colonizării și în perioada colonială timpurie. Radov, referindu-se la o lucrare a lui P. Koeppen, se referă la coloniștii cu turci, și, prin urmare, în mod implicit la găgăuzi, nume care apare odată cu clerul grec, în Budjak. Koeppen îi identifică, de asemenea pe găgăuzi cu credința creștină grecească, numindu-i *'hasyl Gagauz'*, adică *găgăuz adevărat sau real*, pe care cercetătorii îi înțelegeau ca fiind găgăuzii din Dobrogea.

O altă sursă care oferă câteva indicii despre preoții care au servit comunitatea găgăuză în primii ani de așezare vine dintr-o istorie a dinastiei de preoți Ceachir. O rudă a lui Mihail Ceachir, Zaharia, s-a născut la Ploiești, cândva în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Părinții lui s-au mutat acolo din ceea ce era atunci Dobrogea otomană. În anul 1790 familia împreună cu alți găgăuzi s-a mutat în Basarabia, pe pământul unui nobil numit Balș. În 1802 Zaharia a obținut ordinul episcopiei și a devenit preot al satului Ceadâr. Cu toate acestea, în 1812, când administrația colonială rusă oferit pământuri populației din noul teritoriu anexat al Basarabiei, Zaharia și enoriașii săi au întemeiat o nouă așezare, Çadir-Lunga pe teritoriul Găgăuziei de astăzi. Preoții găgăuzi s-au numărat și ei printre clericii din așezările coloniale. De asemenea, știm din aceeași sursă că în acest moment Zaharia Ceachir a desfășurat liturgia în limba română. Într-adevăr, în primele decenii ale stăpânirii Rusiei, datorită în mare măsură activităților noului cap al bisericii, din Eparhia Chișinău, Arhiepiscopul Gavril Banulescu Bodoni, cultura și limba română au fost susținute de Biserica Ortodoxă.

În mediul de acasă al noilor emigranți din Balcani, aceștia, vorbeau o varietate de limbi, au avut puține contacte cu vorbitorii de limbă rusă și cunoașterea limbii ruse în rândul găgăuzilor a fost, fără îndoială, rară. Avem mărturii timpurii despre acest fapt, că găgăuzii nu cunoșteau limba rusă, dintr-un raport din secolul al-IX-lea la care face referire savantul Charles Upson Clark. El afirmă că "găsim un preot pe nume Muranevitci plângându-se la Consistoriu că țăranii din Comrat, capitala Găgăuziei de astăzi, *"nu au înțeles predica sa în limba rusă și au înțeles mai bine în limba română, deși sunt bulgari (găgăuzi) și că de fapt ei vorbesc turcă."*

Etnograful rus V. A. Moșcov, care și-a petrecut câțiva ani la sfârșitul secolului al-IX-lea colectând material etnografic despre găgăuzi, scris în 1900, afirmă: "*cel mai slab element al vieții religioase găgăuze este că serviciul religios al Bisericii se desfășoară în limbi necunoscute, în slavona bisericească veche și moldovenească.*"

V. A. Moșcov continuă să ne dea primul indiciu că găgăuzii înșiși aveau dorința ca slujba Bisericii să fie făcută mai inteligibil pentru ei. El a dat un exemplu din Karamanl, literatura creștină de limbă turcă, limbă pe care găgăuzii o foloseau în casele lor și o adaptau și în slujbele bisericești. El explică faptul că unii preoți au încurajat utilizarea acestei literaturi pentru a îmbunătăți capacitatea enoriașilor lor de a lua parte la slujbă și, de asemenea, remarcă încântarea lor auzind *Rugăciunea Domnului (Tatăl Nostru)* și *Simbolul credinței(Crezul ortodox)* recitate în Karamanl .

Karamanl, de asemenea, este cunoscut sub numele de *Karamanlidika (καραμανλίδικα)*-greacă, numele dat literaturii în limba turcă scrisă cu caractere grecești, publicată pe la începutul sec.al XVII-lea până în sec. al XX-lea. Produsă în Istanbul și în alte centre din Europa, inclusiv Odessa și Principatele Dunărene din Moldova și Valahia, această literatură a avut ca scop satisfacerea dorinței Creștinilor Ortodocși vorbitori de turcă din Anatolia și Istanbul pentru literatură în limba maternă. Limba acestei literaturi, în ciuda distincției sale privind numele, se conformează foarte mult standardului literar turc otoman din perioada de publicare și, prin urmare, nu este în general luată în considerare ca o limbă separată sau chiar un dialect discret al Anatoliei turce folosit de majoritatea musulmană. Cu toate acestea, este destul de diferită de idiomul turc vorbit care este folosit de găgăuzi și a fost doar parțial inteligibilă pentru cititorii /vorbitorii găgăuzi.

Se cunoaște din rapoartele lui Moșcov că literatura *karamanl* nu a jucat un rol semnificativ în literatura liturgică din viața Bisericii și că aceste cărțile în sine, precum și cele pe care au fost capabili să le citească, au fost rare. Pe de altă parte, ceea ce este clar este că unele dintre temele religioase care apar în literatura *Karamanl* au devenit foarte populare printre găgăuzi care cred cu putere în literatura lor populară religioasă.

Relatările biblice despre „*Iosef, fiul lui Iacov*”, „*sacrificiul lui Isaac*”, precum și versetul popular despre „*Aleksius, omul lui Dumnezeu*”, care apar în literatura *Karamanl* din secolul al XI-lea, toate și-au găsit calea în cântecele populare religioase găgăuze care sunt cunoscute și astăzi. Câteva exemple rare de literatură Karamanl pot fi încă găsite în Găgăuzia în posesia preoților parohiali, săteni și la Muzeul de Istorie Locală din satul Beșalma. În ciuda faptului că aceste cărți *karamanl* au avut o circulație limitată în rândul găgăuzilor din Basarabia această literatură pare totuși să fi influențat local viața religioasă și, de asemenea, a acționat ca

o inspirație și sursă de material lingvistic pentru următoarea etapă în dezvoltarea unui idiom găgăuz distinct de tradiție liturgică. În afară de această utilizare foarte limitată a Karamanl, slavona bisericească a rămas limba principală a Liturghiei până în primii ani ai secolului al-XX-lea când primele traduceri ale textelor liturgice au fost direct în limba găgăuză. Această inițiativă a venit surprinzător de târziu, având în vedere eforturile anterioare ale Bisericii Ortodoxe Ruse pentru a traduce Liturghia în alte limbi turcice și siberiene ale Imperiului. În cazul acestor alte popoare, acest lucru a fost făcut pentru a sprijini eforturile bisericii de convertire; desigur, în legătură cu găgăuzii, acesta nu a fost motivul principal, deoarece găgăuzii erau deja o comunitate stabilă în credința ortodoxă.

Cu trei decenii înainte de publicarea istoriei sale a găgăuzilor din Basarabia, Mihail Ceachir s-a angajat într-un proiect ambițios de traducere a întregului canon creștin ortodox în limba pe care o vorbeau găgăuzii, limba lor maternă. În calitate de președinte al Comisiei Speciale pentru Traduceri și Educația găgăuzilor din Basarabia fondată în 1906 în capitala provinciei ,Chișinău, el a fost mai mult sau mai puțin singurul responsabil pentru traducerea tuturor textelor liturgice esențiale și a extraselor din Scriptura în limba găgăuză.

Ceachir s-a născut în 1861 în Ceadâr Lunga, orașul pe care strămoșul său Zaharia l-a ajutat să-l fondeze la acea vreme a colonizării și stima de care se bucurase strămoșul său l-a ajutat să demareze acest proiect prin care voia să demonstreze rolul și valoarea justă limbilor română, rusă și găgăuză în sudul Basarabiei-proiect la care a început să lucreze după terminarea seminarului. În 1907, Sfântul Sinod al Arhiepiscopul Vladimir al Chișinăului a dat permisiunea ca primele sale lucrări de traducere să fie tipărite și distribuite. Scriind în 1934 în introducerea la retipărirea traducerii sale din 1909 la Evanghelia după Matei, Ceachir oferă o perspectivă asupra motivațiilor sale pentru că a întreprins sarcina enormă de a traduce Sfânta Scriptura în limba găgăuză. O bibliografie completă a amplerelor traduceri ale textelor religioase pe care Ceachir le-a publicat nu a fost încă alcătuită. Cu toate acestea, lista include următoarele (în diferitele surse ele apar sub titluri ușor diferite):

- Istoria Vechiului și Noului Testament
- Istoria Bisericii
- Scurta carte de rugăciune
- Evanghelia după Matei
- Evanghelia după Marcu
- Psaltirea
- Acatistul Maicii Domnului

- Carte de rugăciuni pentru găgăuzi
- Ceasurile

Tot meritul lui Ceachir a fost publicarea în limba găgăuză a ziarului *Hakikatın Sesi (Vocea Adevărului)*, care a apărut aproximativ între 1907 și 1930 și ne oferă o perspectivă importantă despre ideile religioase și politice care l-au ocupat pe Ceachir la acea vreme.

Astăzi, datorită eforturilor sale de a crea o limbă liturgică găgăuză și a prolificii sale opere de traducere, Mihail Ceachir este denumit *Chiril și Metodiul al găgăuzilor* și este onorat anual în școli și colegii din jurul Gagauziei. În mod semnificativ, în 2001, cu ajutorul unor greci și a comunității găgăuze din Grecia, cartea lui Ceachir, *Kısa Dua Kitabı (Cartea scurtă de rugăciuni)* a fost republicată. Ediția combină atât ortografia latină găgăuză modernă cât și ortografia chirilică a ediției originale din 1908-majoritatea găgăuzilor încă găsesc că e mai ușor să citească alfabetul chirilic – și a fost distribuită liber în bisericile din jurul Gagauziei.

Este prima dată, în 70 de ani, când s-a făcut punerea la dispoziție pe scară largă a lucrărilor traduse de Ceachir. Niciuna dintre alte traduceri ale textelor religioase ale lui Ceachir nu au fost republicată pentru folosirea de către publicul larg.

Idiomul pe care Ceachir l-a folosit pentru această traducere conține mulți termeni de origine arabă și persană și frazeologia lui pare să trădeze utilizarea surselor turcești și, eventual, *Karamanl*. Limba lui Ceachir exprimă preferința în traduceri sale pentru sursele turcești se reflectă în deceniile care au urmat și în politica sa. După primul război Mondial, Basarabia, precum și Dobrogea de sud, au fost încorporate în România Mare. În perioada interbelică, intelectualii turci, având în vedere bunele relații cu România, au manifestat un mare interes pentru popoarele turcice ale Uniunii Sovietice și țările vecine. Ideologia lor pan-turcistă se baza pe dorința de a vedea toate popoarele vorbitoare de turcă ale lumii unite într-o mare civilizație. Ajutorul pe care Turcia a început să-l ofere turcilor și tătarilor din Dobrogea românească în domeniul educației și Culturii a fost extins și la găgăuzi.

Până în anii 1930, Ceachir a format o legătură strânsă cu Hamdulla Suphi Tanr Calver, Ambasadorul Turciei în România, și au călătorit împreună în satele găgăuze pentru a întâlni copii care mai târziu aveau să fie trimiși cu burse de stat Turcești pentru a studia la Istanbul.

Guvernul turc de la acea vreme a fost, de asemenea, dornic să promoveze o relație strânsă cu această minoritate turcică ortodoxă, găgăuzii, dar aceștia nu s-au afiliat la Biserica Ortodoxă Turcă.

Forma lingvistică finală a liturghiei găgăuze, pe care a început-o Ceachir pentru a o traduce în primii ani ai secolului XX, cu siguranță datorează mult mai mult la influenței

literaturii *Karamanlika* decât la influenței ulterioare a turcii literare din anii interbelici. În ciuda acestor eforturi timpurii ale lui Ceachir de a introduce limba găgăuză în slujba religioasă din în anii interbelici, nu a devenit o trăsătură comună în satele găgăuze. În această perioadă a început introducerea limbii române cu intensitate pentru a înlocui Slavona Bisericească în Biserică și Liturghie.

Româna devenise treptat limba liturgică primară din cele două principate dunărene ale Țării Românești și Moldovei în timpul secolul al XVIII-lea, înlocuind *slavona bisericească*. În primele decenii de colonizare găgăuză, așa cum am văzut în cazul familiei Ceachir, în

Ceadâr-Lunga, *liturghia românească* a fost folosită. Într-adevăr, este posibil ca unele așezări să fi cunoscut chiar o continuitate a practicii liturgice în limba română în cea mai mare parte a perioadei imperiale. Apoi, în perioada interbelică, când întreaga Basarabie și Bugeac au fost încorporate în România Mare și pentru prima dată, s-a introdus liturghia în limba română pentru toate satele găgăuze ortodoxe. Autoritățile române, inclusiv Biserica, au fost hotărâte să îndepărteze influența rusă de peste un secol asupra unui teritoriu care era parte integrantă a statului istoric român.

În Basarabia utilizarea limbii române în ortodoxie (Biserica Română), a fost în declin mai ales de la campania de rusificare a arhiepiscopului Pavel (1871 – 1882). Până în 1918, când etnicii români au fost încă o dată la cârma Bisericii Basarabiene, mulți preoți nu au putut să predice în limba română; situație pe care noua autoritate a bisericii era dornică să o rectifice. Românizarea Bisericii Basarabene a inclus deschiderea unei noi facultăți de teologie în Chișinău, afiliată Universitatea din Iași, România și importul unor profesori universitari din România pentru a preda acolo, inclusiv ideologul ortodox Nichifor Crainic. Două noi seminarii au fost, de asemenea, deschise în provincie, cu bune rezultate, potrivit unui istoric al bisericii românești.

În această perioadă, Ceachir făcuse trecerea politică oportună pentru publicarea materialelor găgăuze religioase în scrierea latină românească.

Până în anii 1930, multe sate găgăuze aveau preoți etnici români moldoveni, care, conform relatărilor persoanelor mai în vârstă, cu care am discutat, erau perseverenți în încercările lor de a promova utilizarea limbii române în Biserică și în școlile locale. În ciuda adesea unor opinii negative susținute de generațiile mai în vârstă cu privire la acest interregnum în stăpânirea rusă, în sfera religioasă, unii credincioși din Gagauzia par să se fi adaptat la noul lor limbaj sacru și liturgic. Eu am întâlnit mai mulți oameni în vârstă care și-au exprimat plăcerea și chiar o preferință, pentru liturghia românească și un sentiment de mândrie că puteau

încă să converseze în limba română; într-adevăr mulți din această generație încă se roagă în limba română.

În această perioadă interbelică au apărut două noi provocări pentru Biserica Ortodoxă din Basarabia:

- amenințarea cu bolșevismul emanat de peste graniță în Ucraina sovietică ;
- activități misionare ale mai multor secte protestante.

Avem menționat deja efectul presiunii din partea agenților sovietici și socialiștilor care au provocat revolte etnice în Basarabia, dar retorica anti-română și anti-religioasă a Uniunii Sovietice amenința și Biserica Ortodoxă Română. Până în 1930 au fost aproximativ 19.200 de membri ai sectelor religioase, așa cum au fost desemnați; dintre aceștia au fost:

- 14.997 bapțiști, care erau activi mai ales în sud;
- 1.540 de adventiști.

Ceachir considera că acești doi dușmani ai ortodoxiei, comunismul și sectele, constituie cea mai gravă amenințare pentru poporul găgăuz. Pentru Ceachir aceste amenințări și inevitabila degradare morală care ar urma sunt legate explicit și formulările sale exprimă modul în care identitatea Ortodoxiei este inseparabilă și indivizibilă față de identitatea etnicilor, ca națiune. Ceachir își traducea, publica și disemina în limba găgăuză texte liturgice și, adresându-se credincioșilor din Găgăuzia prin *Hakikatın Sesi* ca mijloc de afirmare atât a ortodoxiei găgăuze cât și a identității etniei găgăuze, cele două aspecte apar indisolubile.

Desigur și pentru națiunea română această sinteză a etnicității cu spiritualitatea ortodoxă a fost una dintre principiile călăuzitoare în spatele definirii națiunii. În epoca post-sovietică, când încă o dată apar probleme legate de utilizarea limbii găgăuze în liturghie și viața religioasă, Clerul Gagauz din Biserica Ortodoxă s-a trezit în față cu aceiași adversari sub forma misionarilor bapțiști și adventiști ca și în anii '30.

Întoarcerea stăpânirii sovietice în Basarabia în 1944 a adus cu ea o perioadă de represiune extremă a Bisericii Moldovei. O mare parte din clerul moldovenesc român sau românofil a fugit în exil în România, inclusiv mulți din clanul Ceachir, cei care nu s-au confruntat cu arestarea, deportarea și uciderea pe mâna regimului lui Stalin. Încă o dată, ritul slavon a fost în ascensiune. Cu toate acestea, în deceniile din urmă, în timp ce autoritățile sovietice au închis tot mai multe biserici și mănăstiri – până în 1988 doar 193 de biserici din cele 1100 au rămas active – și au fost pedepsiți deschiși cei care au participat la serviciile religioase. Limba și naționalitatea preotului nu a mai contat, el trebuia pur și simplu să riște

pentru a reuși să îndeplinească scurte slujbe în cazul înmormântărilor și botezurilor, a căror desfășurare a devenit din ce în ce mai dificilă.

Din 1806 până în zilele noastre limba liturghiei și a Bisericii s-a schimbat de mai multe ori, adaptându-se la schimbare, în funcție de clima politică și ecleziastică. În primul secol după perioada de migrare către regiune – aproximativ 1806 – 1918 – slavonă liturghia și preoția de limbă rusă au fost introduse treptat și au înlocuit orice preoți greci care i-au însoțit pe coloniștii din Balcani și preoții locali moldoveni. La sfârșitul acestei perioade s-au făcut primele încercări de introducere a limbii găgăuze în liturghie. Biserica Română a stabilit limba română ca limbă oficială a Bisericii din 1918 până în 1944 (cu doar o scurtă pauză în timpul reocupației sovietice din 1940 – 41).

Sfârșitul războiului a adus o revenire a Liturghiei slavone urmată curând de închiderea în masă a Bisericilor din anii '50. În cele din urmă, odată cu apariția Glasnostului și Perestroika au început, de la sfârșitul anilor 1980, demersuri pentru redeschidere și s-au depus eforturi pentru a introduce din nou limba găgăuză în liturghia și viața Bisericii. În memoria vie a multor mai multor persoane în vârstă pe care le-am intervievat, este o realitate faptul că limba liturghiei a trecut între slavone și română de patru ori.

Așadar, am făcut o explorare a condițiilor istorice în care limba găgăuză a intrat în Biserica oficială și modul în care a fost practică și am a căutat să demonstrăm relația dintre păstrarea limbii găgăuze și a ortodoxiei găgăuze pe de o parte și păstrarea identității etniei găgăuze pe de altă parte. Prin misiunea Bisericii, limba găgăuză a primit un rol simbolic și practic semnificativ nu numai în viața Bisericii, dar și în păstrarea identității găgăuze. Sensul simbolic al limbajului, determinat de discursurile despre origini ca și orientările politice asociate acestora au contribuit la modelarea domeniului religios. Prin urmare, e clar că etnia găgăuză și religia ortodoxă a etniei au devenit inseparabile, prin capitalul lingvistic asociat și acest fapt ne oferă o cheie de înțelegere a poporului găgăuz.

CONCLUZII

Găgăuzii au încredere în Biserica și credința lor. Această încredere în Biserică va dura pentru totdeauna, indiferent de orice circumstanțe. Acest potențial ortodox poate fi un exemplu pentru alte națiuni. Poporul găgăuz este unic pentru că a păstrat credința, deși este vorbitor de limbă turcică. Ei sunt pacifiști și găsesc cu ușurință o limbă comună cu ceilalți, sunt ospitalieri, iar acest lucru a ajutat această mică națiune să supraviețuiască de-a lungul multor secole. Cel care a fost considerat luminătorul găgăuzilor, protoiereul și cărturarul Mihail Ceachir a reușit,

la începutul secolului al douăzecilea, să comunice cu succes cu diferite administrații și să obțină permisiuni de a publica materiale religioase, lingvistice, istorice/etnografice și alte lucrări în limba găgăuză, română, și rusă.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bălan, Emanuel, Biserica Ortodoxă din Basarabia. *Mitropolia Basarabiei de la începuturi până astăzi*, Editura „Egal”, Bacău, 2010.
2. C. Upson Clark, **Bessarabia**: Russia and Roumania on the Black Sea (New York: Dodd, Mead & Company, 1927, p.103.)
3. Ceachir, Mihail, Akafist hem moleben Cümledän ayoz Allah duudurana (Panaiya). – Chișinău, 1912.
4. Ceachir, Mihail, Klisä istoriyası kısadan. – Chișinău, 1912.
5. Ceachir, Mihail, Ay (Ayozlu) Evangeliya. – Chișinău, 1933.

ANUL IX, nr. 1/2, 2023
ISSN 2393 - 3003; ISSN-L 2393 - 3003